

309091

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VOL. 4.

చెన్న పట్టణము 1917 సం॥ జూలై 22 వ తేది శుక్రవారము

No. 71

సంపుటము. ౪.

సింక శనామ సంవత్సరామాసమాస తృతీయ 3.

సంచిక ౭౧

126

చిన్న పురుగులు

100

వెద్ద వెద్ద బట్టతలను జేయును.

చుండు, బోడి యగుట, వెండుకలూడుట, పుర్రెవై జల, అన్నియు చుండుపురుగుల వలఁ గలుగును.

పాతబలారా! ఈ పురుగువలె తయింపకట్టు, విధి విరాచములేక మీరు పనిచేసినవో మీ మీ గృహములలోని వేలకొట్ల బంగారుతో నింపబడియుండును.

తీరికలేక పనిజేయుచుండు ఈ చుండు పురుగునకు, అతివ్యాప్తికయి పేటాండి లేనేటిగ సమాచారగా నుండదగినవంటు. చుండు ఆరంభమయిన వెంటనే నిరోధక నిర్బంధద్రవ్యముల నుపయోగింపక ఉపేక్షించిన అచిరకాలముననే బట్టతల వారిలో సహృద్యుని గావలసివచ్చును. కావున నిట్టి పరమశత్రువును

“కామినియా నూనె”

సహాయమున సంహరింపుము. చుండును బోగొట్టును. వెండుకలను రాలివేయును. పుర్రెచుండును బోగొట్టును. వేలకట్టును పరిమళ గుగంధద్రవ్యము.

ఇట్టివి, నకలూ నూనెలను తయారు చేయువారి మోక చూచ వడకుడు.

వెల జూడ్చి 1-కి రు. 1-0-0 వి. పి. రు. 0-4-0
2-కి రు. 2-10-0 వి. పి. రు. 0-7-0

ఉచితము.

ఈ నుగుగులు రుజువుపరచుటకయి, ఆర్డర్ కాచితీ కంపుకొనువారికెల్ల ఒకసారి వాడుకొనుటకు సరిపోవునంత మానె గల సీసా ఉచితముగ బంపబడును.

పోలు ఏజెంట్లు:—

ఆంగ్లోయిండియన్ డ్రగ్స్ అండు శ్రీమిశల్ కంపెని,

కం 158, నామ్మాచలీడు వీధి, బొంబాయి.

మద్రాసు యేజెంట్లు:— మెహతాపురపాత్రంపూర్తి,

29, చైనాబజారుగోడీ, మదరాసు.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము

చక్కని డబ్బీలో సహా సీసా 1-కి 0-8-0

తలనొప్పుల మాన్పును.

పార్శ్వపు నొప్పుల క్షార

దోలును. వాయువు

పోట్ల పోగొట్టును.

నువాసనగలిగి యుండును.

ప్రతియింట నుండదగినది.

వనమూలికలచే హిందూదేశమందు

తయారుచేయబడు మంచిమందు.

దీనిని విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు.

అమృతాంజనము డిపో, బొంబాయి, అండ్ మదరాసు.

వివోదకరమగు తెలుగు నవలలు

లీలా లేక సురేంద్రనగరము:— ఇందు శ్రీల మనస్సై

ర్యము చాపల్వాదిగుణములు కల్పింపబడినవి. రూ. 1-0-0

యశోధర:— ఇందోక యాడుది తనకుగనివైగల యనురా

గమునై పడరాంపాటుపడి యున్న ఉస్థికికెచ్చును 0-12-0

మనోరమ:— మగడు వేట కేగి రాక్షసునొద్ద జిక్కుకొననతని

సామర్థ్యముచే విడిపించి, శ్రీల వెండ్లిచేయును. 0-10-0

జగదేకరంధ:— అన్నకై పడరానిపాటుపడి యున్న తస్తి

తికి వెచ్చు సామర్థ్యవతి కథ ... .. అ. 0-10-0

సహనోదగవాంధ:— తమ్మునకు బుద్ధితేక కలహించినను

అన్న సహింపవలయు ననుటను బోధించును. అ. 0-4-0

అత్తలారాబ్రాహ్మమున కోర్వనికోడండ్ర ప్రలాపము:—

అత్తలు కోడండ్రను బాధించు విధములుగలవి. అ. 0-2-0

మిత్రద్రోహము:— ఆపవ్యంధుడగు మిత్రునివై నిందమోపి

కడకు తాను జిక్కుకొన్న వానిని గురించిన నవల 0-8-0

వలయువారు:— కల్లెక్ బుక్ డిపో.,

6, నేంకలేశమేష్ట్రీ వీధి, సామాచార పేట, మదరాసు.

ఇవియే గాక యితరనవలు కథలు పుపుడవినను పంపును.

SHAKESPEARE'S.

As You Like It For Telugu Stage.

చారుమలీ పరిణయ నాటకము.

జగత్ప్రసిద్ధుడగు, కాలివాన సమాచుడు నగు షేక్

స్పియరు మహాకవిచే రచియింపబడిన “ఏస్ లిక్ యులైక్ యిట్”

అను నాటక రాజమున కిది అంధికగణము. ఇందలి అక్షిద్యుత

మగు కథ. ఇంపులు గులుకు వర్ణనలు, మృదురుధుర సంతా

పణలు, భావగర్భితములగు శృంగారచేష్టలు, కడుపుబ్బ నవ్వు

పుట్టించు హాస్యము సెల్లర నానందమున ముంచివేయును.

వెల రు 0-12-0.

గోపాలకృష్ణ గోకలే చరిత్ర.

సామ్యకృష్ణగియై, అఖిల భారతీయుల యభివృద్ధికై

పాటుపడి, అనేకములగు లాభములను మనకు గడించి యిచ్చిన

తేజోవంతుని జీవిత కసాత్వత మిగుల తాండవ మాడు

చున్నది. రు 0-4-0.

భారతీవేల్ హవుస్, నీలూరు.

రామదాసు నాటకము.

(తెనుగుభాషయందు)

బల్లారిహనుండు

హైదరాబాదు హైకోర్టువకీలు,

ధర్మవరము - గోపాలాచార్యులవలన

రచియింపఁబడినది.

వెల - ప్రతి 1-కి ఒక రూపాయ.

(అంచెకూలికాక)

ప్రతులు దొరుకు స్థలములు.

(1) ధర్మవరము గోపాలాచార్యులు వకీలు-బల్లారి.

(2) నెం! 64 తులసింగ పెరుమాళ్ళ కోయిలవీధి,

793 తిరువల్లి క్షేత్ర, మద్రాసు.

లేలుమందు వెల సీసా ౧-కి 0-8-0

వట్టికపోట కొంచెము మంచుపోసిన బాధ చూచుచును.

బాధ నరముల వెంట వెద్దనరము

దగ్గరనుండిగానుట సారంభించును

వట్టికపోటును చుండ పొరుగులుల

చేసిన బాధ తగ్గును. ఈ వాచకము

ననేకులు పరిశీలించి. ఇది మిగుల

ఘాటుగలిగి నిటివలె నుండును.

అమృతాంజనం డిపో, } 109, శ్రీశివోద్ధ, బొంబాయి;

} 7, కల్యాణి వీధి, మద్రాసు.

రాణీసంయుక్త గ్రంథకర్తచే తెలిగింపబడిన

పురుషార్థప్రకాశము.

ఇంగ్లండు యొక్క తాత్కాలిక స్థితినిబట్టి దేశము

దంతట నుత్తమవిధానం బగు శిక్షాపద్ధతి వ్యాపింప

వలెనను నుద్దేశము మనస్సున నిడికొని ‘స్పెషల్స్’ అను

కాస్త్రజ్ఞుడు : ఎన్యూ కేమెట్ అను గ్రంథము నెట్లు

రచించెనో అట్లే ప్రస్తుతకాలపు హిందూదేశపు

స్థితినిబట్టి మన దేశమునందెడల నుత్తరముగు శిక్షా

పద్ధతి వ్యాపింపవలెనను నభిలాషతోడ విశుద్ధానంద

నిత్యానందు డీ గ్రంథమును రచించియున్నారు.

విద్యయం దభిమానముగల ప్రతి యాంధ్రశ్రీ, ప్రతి

యాంధ్రపురుషుడు ఈ గ్రంథమును దప్పక చదివితీర

వలయును. ప్రయితరీ పాఠశాలల యుపాధ్యాయుల

కిది మిక్కిలి ముఖ్యమొగకగము. మరియు సంఘ

సంస్కరణముం దభిలాషగల వారల కిది చింతా

మణియే యువ నొప్పు. 450 పుటల పుస్తకము.

జూలై 15 వ తేది లోగా వ్రాయువారికి ఖర్చులు

గాక రు. 1 కును, తరువాత వ్రాయువారికి రు. 1-4

కును పంపబడును. వలయువారిట్లు వ్రాయవలయును.

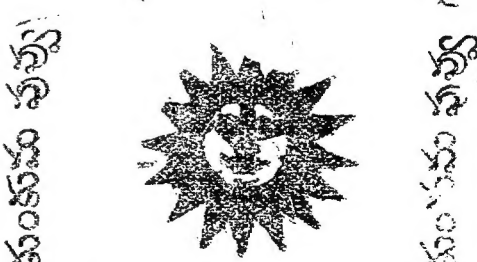
ఆర్. యమ్. వి. జానకిరావు.

భోర్, పాత గుంటూరు.

గుంటూరు.

(800)

కుంకుమపువ్వు

స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమపువ్వు

మావద్దదొరకును. కొనువారు మార్కమాకును

గమనింపుడు. కరస్పాక డెన్సు మొదలగునవి

ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:—

ఎన్. నారాయణ అండు కంపెని.

(58) 21. నామ్మంపేడి, బొంబాయి.

రాజకీయ వ్యవస్థ

పండిత మూలవ్యగారి లేఖ.

పండిత మదన మోహన మూలవ్యగారు శ్రీధరప్రతికా సంపాదకుల కిటుల వ్రాయుచున్నారు:-

అనధికార సభ్యులు 19 గురు సంస్కరణను సంస్కరణ విషయమునై తమ రెండవ వ్యాసమున "సంస్కరణ విషయమున నాందోళనము నణచినేయవలెన"ని నిదేశమును ప్రస్తుత వ్రాసియుండెను. సర్ మైకేలు ఒడ్డారెడ్డిగారు, వెంకటాచలం, విల్లింగుడను ప్రభువులయొక్క చర్యలు నీదేశమును ప్రభుని నూచుమున కనుగుణముగ నున్నవి. తన్మూలమున ప్రభుని దుష్టనూచనమున అధికారవ్యవస్థలలోని క్షేత్రాంత్ర పరిగ్రహించినటు విశేషము గనుక విన్నపమందలి సంస్కరణముల విషయమై జరుగు నలజడి నాది నే తుదముట్టింప నధికారు లేక మై పని చేయు చున్నట్లు గాన కచ్చయ న్నది. "హోమరూపము" గాని "హోమరూపము" గాని పరిపాలన చేరించుచున్నట్లు కొందఱు గానరావచ్చును గాని ప్రభువుల ప్రసంగములను పరిశీలించిమేని, వారి తలపులు విన్నపమునైన నిలిచియున్నవని స్పష్టపడగలదు. విన్నప నూచిత సంస్కరణ విషయమున నాందోళనమున నుదముట్టింప మీరు నిశ్చయించి యున్నారు. ఈ సంస్కరణములను దేయ మహాసభయు, యావద్భారత మహాసభయు మహాసభయు అంగీకరించి యున్నవి. ఈసభ లామోదించిన సంస్కరణములను దేశమునకు లభ్యపరచు స్వరాజ్యసమితి పాటుపడుచున్నది ఈ విషయమును సమితివారు బహిరంగపరచియుండితే గాని కప్పిపుచ్చి యుంచలేదు. కనుక స్వరాజ్యసమితివారి "హోమరూపము" కాంగ్రెసు సభవారి "నెల్లొకవర్ష మెంటును" ఏకాగ్రము గల భిన్నపదములుగ వ్యక్తమగుచున్నవి. ఇదివరలో హోమరూపము అనుపదమునకు వెంగళుచు ముండిన కాంగ్రెసు సభ్యుల కిప్పుడే పదమూడవ మై యున్నది. తమహంభల సీపదము సంక్రమించునని వాల్చిపుకొందురు. అధినివేతనము తెట్టిపాలన మునుపదించుచుండెనో, యట్టి స్వపరిపాలనమును హిందూదేశమునకు లభ్యపరచు ననేకసంఖ్య తనముల నుండి కాంగ్రెసు సభ యత్నించుచుండెను. సభవారి యుద్దయమును నిర్వహించు నిమిత్తము, యుద్ధా నంతరమున కొన్ని కట్టుదిట్టముల జేయవలసినదని మేము నూచించియుంటిమి. కాననసభలలోని నియోజిత సభ్యులసంఖ్య యధిక మొనర్చి, కార్యనిర్వాహక వర్గమును వైసభ అధికారము క్రింద నుంచవలయునను ప్రార్థనము చేసియుండు ప్రధానమై నది. అన్నివిషయములను కాననసభలకు సంపూర్ణమగు నధికారము నీయ నక్కరలేదు. దేశీయ వ్యవహారముల యందు కాననసభలకు కార్యనిర్వాహక సంఘములపై నధికారమిచ్చిన జాలును. ఈవిషయమును సర్ మైకేలు ఒడ్డారెడ్డిగారును వెంకటాచలం ప్రభువును తీవ్రముగ చెడించుచున్నారు.

సర్ మైకేలు ఒడ్డారెడ్డిగారు నిశ్చేష్టితులైరి. వివేక నూనయై, అనుభవమీనులైన తమ కొక్కసారిగ రాజ్యాధికారములు చేయబడవలెనని భావించుచున్నారు. ఈ కొక్కసారి చెల్లించిన మహాప్రదము కలుగునని ఒడ్డారెడ్డిగారు వెంగళించిరి. ఇంతటితో నూచుకొనక, "యట్టి మార్పులనే గాన గానను చాట్టేటలు వాంఛించి, తులల నొనర్చిన"ని గూడ వారు చెప్పు సాహసించిరి. తెట్టిపాలన గవ్వరూపి వచనము లసత్యములేగాక యధికప్రసంగము గూడవైయున్నవి. రాష్ట్ర పాలకుని నోటనుండి యట్టి వాక్యములు వెడలు టెంతయు విచారకరము. వీరి యభిప్రాయమునప్పుడు, హైందవులు, స్థానిక స్వపరిపాలనము వీరికి జేయటం "వ్యవస్థాపిత" "ఉద్యోగ సంస్కరణము" మున్నగు సభ్యులనుండు తమ శక్తి సామర్థ్యములను వినియోగించు కొనవలయును. ఇట్టి విషయములయందు గూడ ప్రభుత్వ గురుకుటకు కార్యనిర్వాహక వర్గములు కానన సభల పరిమేయమును వాక్యైతర గలదని యనుభవము. గవ్వరూపిగట్టి యనుభవ భావమునే మరచుచున్నారు.

"కాననసభలకు కార్యనిర్వాహక వర్గములపై సంపూర్ణ స్వతంత్రత కలకడజేయుట గాధ్య"మని వాద్యతాభావ బద్ధుడగు "హైందవులు" నిలబడినది. గవ్వరూపి తుదినుండి మెట్లెందుప్రభువు ప్రతిధ్వనించుచుండెను. సంపూర్ణాధికారమును కాంగ్రెసుసభవారి హిందవుల యందలేదు. యుద్ధానంతర సంస్కరణ మెట్లెందుమె గవ్వరూపిగట్టి తెలియదు గాని యా సంస్కరణము మార్పును హైందవుల యాశల

భంగపుచ్చుననియు, జరుగనేరని యంశములను గూర్చి భారతీయు లాశలబెట్టుకొని యుండరాదనియు వ్రాసారు. నెల విచ్చిరి. ఇట్టి రీతిని వచించుట వ్రాసికి యుక్తముగాదు. ఇంతటితో తమ ప్రసంగమును చాలించిన వీరికి హైందవులకును వాదప్రతివాదములంతగ నుద్భవిల్లి యుండకపోవును. స్వపరిపాలన తలపుల నన్నిటి నావల ద్రోయవలసినదని కోరుచు, భారతీయులు తమయాజ్ఞల పాటించుకొన్న జరుపవలసిన చర్యను జనపురుషుని వ్రాసారాదరించిరి.

సమస్తజాతులను స్వచ్ఛందములై భువి వర్ధిల్లుటకును, భర్యస్వాతంత్ర్య రక్షణములకును విశాఖాంధమున కోట్లకొలది ద్రవ్యమును వ్యయపరచి, రక్షణధారలు ప్రసహించి అంగ్ల దొరతనమునారును తిన్నీతులను జర్యులతో పోరాడుచుండిరి. రమ్యరాష్ట్రమున ప్రజాపరిపాలన మేర్పడినందులకు అంగ్లదొర సభ మితి మోతిన యానందము నొందెను. మానవైకత్వ యు, కాంతియు ప్రజాసామ్యభావత్యము నాశ్రయించియుండు నని విల్లింగుడ గారని న వ చ న ము ల ను బాల్చురు, లాయకుబాజ్జిగార్లు హన్దించియుండిరి. వగ్గాండున స్వపరిపాలన మేర్పడుట నిష్కాండుదేశము తొందరపడుచున్నది. ఇంగ్లాండు దేశము స్వేచ్ఛా దేశముగాను రాలైయుండి, ప్రజలు తమ్యు తామే పాలించుకొనవలసిన వాడెంచుచుండ గవర్నరుగారి వచనములకంటె సామ్రాజ్యమునకు జేకొక మహా పరాధముండునా? సామ్రాజ్యమునకు లోబడిన స్వపరిపాలనా విషయమై హిందూదేశము శాస్త్రీకృతముగ నలజడి జేయుచుండుట ఇంగ్లాండు దేశమధి తేపించునా? ఇట్టియాందోళనమును తాము సహించజాలమని అంగ్లేయులు వెలువరించిన జర్యులు సంతసించురు. మాటలకును, చేతలకును వ్యత్యస్త మెంత కలదో చూడుదని వా విషయమును మిత్రులకును, తిరుస్థులకును నూపకపోరు తత్కారణమున నాంగ్లేయులకు గౌరవహీన కలుగును. హిందూదేశమునగు దృఢప్రభు శక్తి గలవారికిగూడ అసమ్యక్తము జనించును.

మొనూచింపబడిన సంస్కరణముల పొందుటకు హిందూదేశమునకు యున్నదని వెంట్లెండు విల్లింగుడను ప్రభువులు మున్నగువారి యభిప్రాయ మయి యున్నది. ఇట్టిభిప్రాయపడినందులకు వారలయెడ మనకు ద్వేషము లేదు గాని వారి యభిప్రాయములతో మాత్రము మన మేకీభవింప జాలము. మన ప్రతినిధులు వారలతో నీ విషయముల గూర్చి చర్చింప సంసిద్ధులై యున్నారు. మన యూహలు సరియైనవిగావనివారును వ్యక్తముకలిగించినయెడల, వాటిని సవరించు కొనుట కెట్టి యాతేషణము నుండనేరదు. ప్రభువులు గూడ మన వాదములను క్రమముగ నాలించి నిష్పక్షపాతబుద్ధితో యోచింపవలయును. సంస్కరణనూచనము లెపుడు కార్యరూపమునగునో చెప్పజాలము. పరిస్థితు లనుకూలించిన నవి త్వరలో కార్యరూపక మగును. లేదా మనము జేచియుండవలయును. త్వరలో సంస్కరణము జరుగునట్లుమనము పాటుపడుదుము. నూచన ఫలితముల నందుటయందు కాలయాపన మైన నోర్పుకొన సంసిద్ధులము.

వెంట్లెండుప్రభువాదిగాగల మహానీయులు మన నూచనములయందు మరకొంత గౌరవ ముంచుట యానశ్శక్తిమై యున్నది. అనధికారసభ్యుల విన్నపమందలి నూచనము లనాలోచితములుగావు. ముప్పదసంవత్సరముల యనుభవజ్ఞానములపై నీ నూచనములు తయారై, భావసంపన్నులకు నచ్చియున్నవి. కాంగ్రెసు మహామ్యదేయ సభలు వీటి నామోదించియున్నవి. ప్రజలును భవించుచుండిన యనేకవర్తములు తొలగవలె నన్న ప్రస్తుతమున్న అధికారవర్గపాలనము నశించి, దానికి మారుగ ప్రజాప్రతినిధిపరిపాలన మేర్పడవలె నని హైందవులనేకులు విశ్వసించియున్నారు. ఇట్టి వారిసంఖ్య నానాటి కధికమగుచున్నది. మే మతేపించిన మార్పు విరివియగునదని గమనించి యుండక పోలేదు గాని పురోభివృద్ధి కట్టి మార్పాత్యవశ్యకమైయున్నది. కనుక దానిని పొందువరకు శాస్త్రీయమగు నలజడి యొనర్చుము. ముప్రయత్నముల కెట్టియాటంకము కలిగినను, భయమంది యత్నముల మానుకొనుము. మాయెనర్చునజడి సాంప్రదాయానుకూలము గనుక నధికారులకును మాకును ఎట్టి వైరమును కలుగకూడదు. భారతీయుల జేపించిన మార్పులు ఇంగ్లాండున పరిస్కార మగును గాని హిందూదేశమున పరిస్కారము గావు. ఈవిషయములు స్వల్పకాలమున తీర్మానింపదగినవియగుడకావు. కనుక ఈనూచనము లంగికారములేని మాతోడి పోరులకు నాంగ్లేయులు తమ ప్రతికార్యక్రమమును సాగింప విశేషమును నవకాశ మున్నది. కాన వారు త్వరపడ న గత్యము కానరాదు.

గత మూడుసంవత్సరముల యందును భారతవ్యవస్థయొక్క వర్తనము అంగ్లరాజ్యశత్రువుల శాశ్వతపరచినది. పలువురాంగ్లేయులు హైందవభూమిని పొగడియున్నారు. సాంప్రదాయసిద్ధమగు నలజడి నాపుడేని భారతవ్యవస్థ మార్చించిన కీర్తిని నెలపు గావించుకుడు. స్వపరిపాలనమును న్యాయమార్గముల సంపాదించు ప్రజలొనర్చు యలజడిని దొరతనమువారి రావజాలరు. వారియత్నములు కష్టమగును. గవర్నరు గారి బెడరింపులకు సర్ సుబ్రహ్మణ్య అయ్యరు గారొసగిన మనఃపూర్వక సమాధానమును హైందవు లందరు గౌరవించురు. వీరి విన్నపమును ప్రతి హైందవుడును తప్పక మన్నించును.

వీసెంటుమ్యగారితోడ నిదివరలో ననేక విషయముల నా కభిప్రాయ భేదము లుండెడివి. వాద్యకృతమున నీమే భారతవ్యవస్థయనకై యొనర్చుచుండిన స్వాతంత్ర్య పరిత్యాగమును నూచి యామెను మెచ్చుకొనక, కృతఘ్నుడనై యుండజాలను. తన కార్యముల సాగింప నీమేకు స్వాతంత్ర్య విరూపకుని తలంచెదను. భారతదేశ సేవాసంకల్పమున నీమే యిడుమలనంద, అభిప్రాయభేదము లున్నను వానిని పాటించక, ఈమెతోడ నిలచుటయే తమవిధియని హైందవు లందరు తలచురు.

మూడు రాష్ట్రీయ దొరతనములు స్వపరిపాలనాందోళనము విషయమై యట్టి ప్రాముఖ్యమగు వాక్యములను, ఇండియా దొరతనపుటనుమతి లేక, బలికి యుండరని వదంతికలదు. మెప్పుప్పుడు ప్రభువును, వారి సహకారులను, యట్టి కార్యము నామోదించురని తలంపజాలను. ఇండియా దొరతనము వారు సమర్థించినదియు, సమర్థింప నిదియు యటుండ విషయము కడుప్రాధాన్యమగుటచే, శాస్త్రీయమగు నాందోళనమును నావిధియై యున్నది. స్వపరిపాలనాందోళనము నాపిన మిక్కిలి ప్రమాదము వాటిలెనని వారికి తెలియజేయుట గూర్చి శ్రీమముగ దొరతనమువారి వాలోచించురని విశ్వసించుచుంటిని. (శ్రీధర ప్రతిక.)

II

డాక్టరు జైబహదూరు శ్రీప్రగారి లేఖ.

శ్రీధరప్రతికా సంపాదకులకు డాక్టరుగారిట్లు లేఖ నంపిరి:-

పంజాబున సర్ మైకేలు ఒడ్డారెడ్డిగారును, చెన్నపురి: యందు వెంట్లెండుప్రభువును, జరిపిన ప్రసంగములు అధికారవర్గ పాలకుల యంతరాత్మలించుకొనవలసినవియనున్నవి. ఈ మహానీయు లిరువురును హిందూదేశమున ప్రాముఖ్యమగు రెండురాష్ట్రముల కధిపతులుగ నుండిరి గాన వీరివాక్యములను నిర్లక్ష్యముజేయరాదు. వీరిరువురు వెలువరించినవి స్వాభిప్రాయములా, లేక వైయధికారి పోషణలు అనుచర్యవర్తము. దొరతనమువారి యామోదముకల వీ రాతీయన వచించియుండిరనుకొనుట తేమము.

చెన్నపురి, పంజాబుపాలకుల వచనముల సారమేమి?

అంగ్ల సామ్రాజ్యమునకు లోబడిన స్వపరిపాలనము హిందూదేశమునకు పొంచువరకు యత్నించు ప్రతి హైందవునకును వైప్రసంగములు హెచ్చరికలై యున్నవి. ధారాళముగ పలికి నందులకు వెంట్లెండు ప్రభువు వందనీయును. అంగ్లదేశమున రాజ నీతిజ్ఞులు భారతవ్యవస్థసంకల్పమున అలంకార భూయిష్టములను, సువ్యక్తములు గాని పదములను ప్రయోగించు చున్నారు. హిందూదేశ మని వారు వచించుచువుకు ఇండియా పాలక వర్గము మాత్రమే వారి దృష్టిపథమున నున్నది. స్థితిగతు లీతీయన నుండ ఇండి యా యం ద లి ప రి పాలకులు మాత్రము "హిందూదేశమున కి యాస్వాతంత్ర్యముల నీయరాదని" స్పష్టము గ వలకుచున్నారు. దూరదేశ స్థుల మాట లంతగా రలకెక్కవు. లాయకుబాజ్జి చేబల్లెనుగార్లు హిందూదేశవిషయమున నెట్లనినను హైందవులు తన్మూలమున నుల్సాహము జెందజాలరు. ఇటు నుండు వారి ప్రతినిధుల వాక్యముల చర్చించి, తమ మనోభావముల కనుగుణముగ ప్రజలపై గ్రహకుటగాని, ననుములు బిగించి పాటుపడుటగాని సంభవించును.

వెంట్లెండు ప్రభు వధికారవర్గపాలకుల యాంతరంగికమును వెల్లడించి, "మికోరికల గూర్చి యెత్తిడి యొనర్చిన ప్రమాదము వాటిల"నని ప్రజలను హెచ్చరించెను. ఇట్లు హెచ్చరించి నందుచలన హిందూదేశమునకు మహాపాపకార మొనర్చితిమని వెంట్లెండు ప్రభువనుకొనుట సహజము. ప్రజలను మెక్కుచు, అట్టివొక్కలు మహాపాపకారతుల్యము లని తలచుట అధికారవర్గపాలకుల లక్షణము. వెంట్లెండు ప్రభుని యాత్మలను అంగ్ల ఇండియను

పత్రికలును శ్రీవారి వాక్యములు సకాలములని యోచించుచున్నారు. ప్రాంత సంస్కృతల యభిప్రాయ మిందుతో పొందుపడును. ఇట్టి యభిప్రాయ వాక్యము లేవలయునని నోటనుండియు నెట్టివల వెడలలేదని వారు వాదించుదురు. ఏని సాంప్రదాయనిర్ణయము, ఏని సాంప్రదాయవిరుద్ధము, అను వివేకము గలవగుగాక ఈ సమస్యను వారి ప్రసంగము తేటపరచుచున్నది. కాంగ్రెసు మహమ్మదీయ సహసభల కార్యక్రమమున శ్రీవారు నిరసముగ నెదిరించుచుండిన వారి ప్రసంగమున స్పష్టమగుచున్నది. ఎక్కడికిని వీరి యభిప్రాయములయొడ విశ్వాసము జనింపలేదు. కాని ఎల్లరును కుపితులైరి. ఇంతియగాక పాలకులను పాలితులను గూడ నప్రకటన గుడిన భావము మొదటి ప్రజల నానందించినది. ఇట్టి ప్రపంచముల మరొన్నిటిని గలవచ్చునై నెట్లుగలవచ్చును ఓర్వించువల భారతవత్సము శ్రీధరసంకుల మగును. పెండ్లెందు ప్రభుని యా ప్రవర్తనమున ప్రసంగమును సమర్థించుచున్నది. శ్రీవారు కాంగ్రెసునకు నెదిరింపలేదు. నిర్దాగ్ధులను హోమయూలు ఆందోళనమునుండి తొలగించి కాపాడుటయే వారి యుద్దేశముని వాదించుదురు. కాంగ్రెసు సభయందు స్వపరిపాలనము నామోదింపని సభ్యులను. గత సంవత్సరమున కాంగ్రెసు మహాసభయందు దామోదితమైన స్వపరిపాలనాతీర్మానమును వీరందరు సమర్థించుదురు. కనుక శ్రీవారియొక్క లాసగిన సమాధానము శ్రీవారిప్రసంగమునకే విశ్వాసమును గలిగింపలేదు.

శ్రీవారి మిత్రులవాదములని రెండవయంతమును తిర్చింతము పెండ్లెందు విల్లించుడను ప్రభువు లాస్విన ప్రకటనములు నిర్దాగ్ధులను కాపాడునని వారు పూర్తిగా విశ్వసించి యున్నారా? రాజకీయములయందు చరించి విద్యార్థులు తమ కాలమును కష్టపూర్వకముగా. కాని రాజకీయ విషయములను శ్రద్ధతో నరయుచు, వాటిని వివిధరూపకముల చర్చించి జ్ఞానములగుచుకొనుట విద్యార్థులవిధియై యున్నది. కనుక బొంబాయి, చెన్నై పురదొరతనముల ప్రకటనములు విద్యార్థుల కుపకరింపక అధికారవర్గ పాలననువారి యుద్ద్యమములు నిష్ఫలములని వెలువరించుచున్నవి. యువకులను రాజకీయసభలకు పోవండ్ల జేయగలుగుదునని యోచింతము. పత్రికలు వెలువరించు తమ జేతనముల ప్రసంగములను వీరుచదువకుండ నెట్లావగలము? ఇట్టి యువనాగ్రములగుల పత్రికలు విద్యార్థులకు చేరకుండ చేయవచ్చును గాని నిరంతరము గృహములయందు రాజకీయ విషయముల చర్చ జరుగుచుండుట లేదా? స్వపరిపాలనవర్తనని గృహమెచ్చటను గానరాదు గాన విద్యార్థులవిమర్శము ప్రత్యేకముగ వుండెదముల నేర్పరురా? లేక ఆంగ్లభాషయను పత్రికలతోపై విద్యార్థులు తిరిగిరపత్రికలను పఠంప గూడదని నిర్బంధించునా? అట్టి నిరోధన మొర్పిన యెడల, యువకుల స్వపరిపాలనావాంఛను లగుటకే బోధనము లనగలములేదు. ఈ పత్రికలు ప్రాంతీయ యెడ గమనము నీచభావమును జూచి క్రొవలై, యువకులు లేక్షణమే స్వపరిపాలనమును వాంఛించును. అంగ్ల సాహిత్య చరిత్రలు విద్యార్థులకు స్వేచ్ఛనవలెనుచున్నవి. కాని వాటిని గూడ నిరోధించవలయును. హిందూ దేశమున కారల, స్వపరిపాలన కక్షలు నక్షై బహుగుండిన మహాసంగ్రామ వివేకములను విద్యార్థులకు తెలియనియగుడదు. నిజశ్రీ యెరుగ, విద్యార్థుల కమయమై దోతనము లాస్విన ప్రకటనము లనుభవములే గాక అభివేక్షయై, దోతనమువారల పీడితనమును వెలువరించును.

పెండ్లెందు ప్రభుని ప్రసంగమున కగ్రమున్నయెడల, దొరతనమువారు ఆందోళనము నణచివేయ సంసిద్ధులై యున్నట్లు తేటపడుచున్నది. ఇట్టి పద్ధతి హోమయూల వెచ్చటమున జయప్రసంగమొనగా? విద్యార్థులను నుపయోగించినయెడల తేలియు వర్తమానవర్తన సాక్ష్యము నిచ్చును. ప్రాచీన కాలములయందు నిటలేతనమున నిట్టి మాటలు సాగినవా? వంగరాష్ట్రమున నుపయక్తమైనవా? లేదు. కనుక నిష్కడ గూడ హిందూ దేశమున “నణచివేయవద్దతి” (రివేయన్) కొనసాగ నేడు. ఈవిధానమును సన్నయపుడే మననవ్యక్తుల బలాబలములు వెల్లడియగును. ఇట్టి సమయమున నెమరవైశ్య శ్రీ గృహము లోధింప బడును. స్థితి గతులనల తేటపడగల దానికంటె దొరతనమువారు మరింత సాహస వైశ్యములను, యూహాసోహల శక్తియు, యుక్తయక్త వివేచనజ్ఞాన సాక్ష్యమును గమనపరచుగాక. తమ భావముల మార్పుకొనక దొరతనమువారు వెనుకటి మార్గమును వీడకున్న, మన నిశ్చయములు దృఢములై మరింత సంఘీభావము వైకర్త్యములు నడుప బడును.

ప్రజాభిప్రాయములు

వరి ఆకుకు పురుగువట్టుట.

అయ్యో, మా గ్రామములో 50 పుట్ల విత్తనములు వరి ఆకు పురుగువట్టి పూర్తిగా నాశమైవని. మిగిలిన ఆకులకు కూడా పురుగు పట్టుచున్నది. కాలువ నీరు సమృద్ధిగా వచ్చినది. వర్షములకు మితిలేదు. తిరిగి నారు పోసికొనుటకు విత్తనములు దొరకుట లేదు. గ్రామమున ముంపుగల్గు గర సంల రము చాల నవ్వము లిగినది. ఇప్పటికీతి వివరముగ నున్నది. చుట్టుపట్ల గ్రామములలో కూడ వరిఆకుకు పురుగువట్టినది. ప్రజల గతి ఏమి కావలసియున్నదో తెలియదు.

భీమనరం తాలూకా చెరుకుమిల్ల రైతులు.

శీవిజనల్ ఆఫీసు.

అయ్యో, మాకు కే. సుబ్రహ్మణ్య ఆయ్యగారిని సలుగివిజనల్ ఆఫీసుగా నియమించిరి. వీరవ్యవస్థ వచ్చి సుమారు నెల రోజులు అయినది. వీరికి మరల ప్రావీణ్యం అవునని వదలి గా నున్నది. కడచిన పల్లెండం నెలలలోను, మాకు అయిదుగురు సలుగివిజనల్ ఆఫీసులు మారిం. అందువలన డెబ్బాలోని ప్రజలకు కొంత యిబ్బంది కలుగుచున్నది. అట్టి విచారణలు చురుగుగా జరుగుటలేదు. ఇప్పుడు పొట్టులను మయి యున్నది. ఇట్టి సమయములలో ఆఫీసులను మార్చుటకలన, ప్రజలకు, సరిగా నీటిసప్లయ లేక చిక్కులకు కారణమగుచు గలనక నై అధికారు లీ యంతముల నాలోచించి సమదీపికలు ఆఫీసులను, తమకు మార్చుకుండ నుండెదనని నమ్ముచున్నాము. నరసాపుర రైతులు.

రయితుల కష్టములు.

అయ్యో, పెంట్ల వెగడ గ్రామమున నీ సంవత్సరమున దపరిమితముగా నాయున్న పోసి నారు; కాని యంతమాత్రము లాభము లేకపోయినది. వర్షము నానముగోపాలనుండి యెడతెగక వరియుచున్నది. ఈ వర్షము ముస్తాబాదోడు అని పిలువబడు రెండవ కాలువలో నీరు కదలలేదు. అందువలన మార్పురైతులకు కలిగిన నష్టము వర్ణింపకలముగాను. పడగానిస్థాయి పడి కాలకు తీసుకొని నేద్యము చేసిన రైతులు విలపించుచున్నారు. అన్ని గ్రామములకంటె యందు మా పురవాసులే ఊహించు సాగించురు. అట్టి కాలము పోయి అన్ని పట్టెలకన్న నెలకనే ఊహనలని వచ్చినది. నీరు కదలకుండుటయే గారణము. అధికారులు తక్షణము రేగినవర్గ తీరికొందుగాక. దొరకుల సైన్య నాశక్త్య గావు.

స్వరాజ్యముని యుగంఠింపవచ్చును గాని స్వరాజ్యవాంఛ భావమును దొరతనమువారు సంపదేషులరా? కాంగ్రెసు మహమ్మదీయ సహసభలు స్వరాజ్యోదయమున ప్రజల దృష్టిపధముల నెలకొల్పిరి. సరల విస్తృతములకు ప్రత్యుత్తరము రాలేదుగాని యాగ్రహ ప్రాతికములకు ప్రసంగములు లిగినది. ప్రజలయొడ కాంగ్రెసు మంచి, తిద్విస్తృతమూలములను ప్రసానాయకులతో చర్చింప కొరతమువా దిచ్చించి యున్నట్లు కానరాదు. ఇందుకు బహుళ కారణములు మున్నవని జరుగుచున్నవి. వ్యవస్థ ప్రజానాయకులతో చర్చించుట, ప్రజల కాలబుట్టించునట్లు పలుకుట, గాజ్యాంగవిధానమును స్పష్టముగ వెల్లడిచేయుట, స్వపరిపాలనాదర్శము గల సంస్కరణ విధానము నేర్పించి, సంస్కరణమును కార్యరూపక మొనరింప యత్నించుట— యీముగ్గురు కార్యముల నొనర్చవలసి యుండదొరతనములలో కొన్ని, తమభావములు వెల్లడింపకపోవుటయు, మరికొన్ని యాగ్రహము కలించుటయు జరిగియున్నవి. దొరతనముల చర్చలములయన ప్రజలకెట్టియభిప్రాయము కలిగినదియు, విద్యార్థులట్లు చింతించుచున్నదియు, హిందూదేశమున సాంప్రదాయవాదుల కర్తవ్యముల కెట్టియిబ్బందులు కలుగుచున్నదియు, వారు గ్రహించిరా? దొరతనమువారు గ్రహించినను, తేలిపోయినను నాయకులవిధి మాత్రము స్పష్టమైయున్నది. తమ చర్చలనలన నెట్టి వాతావరణ మేర్పడుచున్నదియు దొరతనము వారికి నివేదింపవలయును. ప్రజలకు వైశ్య ముపాదించవలయును. తాము స్వదేశమునై త్యాగముల నొనర్చుకొని, కలన పరిపాలన కారణమున వెలసండుచుండిన తమ మిత్రుల దుఃఖములను పండుకొనవలయును.

ఉపాధ్యాయుని దురవస్థ.

అయ్యో, అధికారులగు సభాసభ్యులు యిన్ నెస్టియను, మావరువైజ్యము, పదిరూపాయలు నేతనము బడయు ఉపాధ్యాయుని యింట విందు లారగించుటయు, అట్లొందు చేయుటకు శక్తిలేకయున్నను ఉపాధ్యాయుడు మరొకవోట అప్పు చేసి అప్పులపాటై యువకు తన పల్లెయందు ఎక్కడను పోలి లేకపోవుటయు, అచరకు. తనకు అప్పు నెట్టి వారిలగు బోధలను పొందుటయు, గ్రామమునందుగల ప్రతిగునుభ్యవకు అతనిపై అనూయరి జనించుటయు, ఇతర ఉపాధ్యాయులు చెప్పమాటలను అధికారులు విని విచారించకయే, బదిలి చేయుచుండుటయు, ఇతర విధముల కషించుటయు రెట్టియిచ్చుచున్నది. అధికారులకు అతనియింటు లెనువ జరిగిన వింగునైన దలచి ఉపకారము చేయరాదా? ఒకొక్కప్పుడు అధికారులు తలచిన పనులుకూడా కాకపోవుట రెట్టియిచ్చును. ఉపకారము చేయుటకు, జేయుచుటకు శక్తిలేక యున్నప్పుడు అపకారమేల చేయలేదు? ఉపాధ్యాయుడు వేరు ఆస్కారము లేకయున్నప్పుడు ఆజన్మాంతము వీరు విధించుకేతులకు పాత్రుడగుచుండవలసినదే కదా? అధికారులు ఉపాధ్యాయులను హింసింపక, వారియింట్లో విందు లారగింపక, వంటనునీసి ని ఏమాటలు చేసికొని తమభోజన విషయమై ఉపాధ్యాయులకు ఏకధమైన కష్టమును కలిగించక వారిపాదలను తొలగించురుగాకయని సాగ్ధించు చున్నాను.

ఒక సత్యవాది.

శాస్త్రగ్రంథరచన.

అయ్యో, మనతెనుగు భాషయందు ఇంతవరకు కొన్ని శాస్త్రగ్రంథములు వెలసినవి. కొన్ని వెలయుచున్నవి. ఇంకను అనేకములు వెలయవలసియున్నవి. వానిలో నుపయోగింపబడు పారిభాషికపదములను ఎవరియెన్నానసారము వారుపయోగించుచున్నారు. కాని ఒక నియమము లేదు. ఒక యువాచారణము కలన నిది తేటపడగలదు. మొట్ట మొదట నాపరాధ విజ్ఞాన శాస్త్రమునందు “ఉష్ణమాపకము, భావమాపకము, దుష్ణమాపకము” మొదలగు పదములను వాడియుంటిని. ఆపదములనే నా తరువాతివారు కొందరు నీసికొని తమ పుస్తకములను వ్రాసిరి. కాని మరికొందరు “ఉష్ణమాపకము, భావమాపకము” మొదలగు పదములను; ఇకకొందరు “ధర్మామిట మిరామిట” అను ఇంగ్లీషుపదములను వాడుచున్నారు. ధర్మామిటకు “బృహపుష్కల” అని ఒకరు వాడిరి. ఇట్లే యిరవ శాస్త్రములయందును గలవు. అభివ్యక్తికి నియమ నానగము. ఏమో యొక నియమ బద్ధులమై శాస్త్రగ్రంథములను వ్రాయుటకలన గ్రంథకర్తలకును, చదువరులకునుగూడ మిక్కిలి సౌభ్యము గలదు. దానికి ఒక “పారిభాషిక పదపట్టిక” అయ్యెద మనగము. అట్టి గానిని తయారుచేయుటకు ముందు జేయవలగ్రంథకర్తలను నొగించి పదములను సమకూర్చి, వానినినిట్టి ఏకముఖముచేసి, వానిలో నుండెడిగనవాని నొంది, మిగిలిన వానిని త్రొక్కివైచి పట్టికకు రచనాచేయవలెను. దానిని ఆంగ్రెసాసాహిత్య సమస్త, ఆంగ్రెసాసాహిత్యకర్త లోనకు కండితులయొక్కయు, భాషాభివృద్ధి యొక్కయు అనుచుతిరిపొంది ప్రయోగింపవలెను. అప్పుడు దానినొక పదములను దిసికొని విజ్ఞముగా నియమబద్ధులై గ్రంథరచన గావించవచ్చును. నాని ప్రచారణ సభివారి పట్టిక ఉద్దేశమునకందలి గ్రంథకర్తల కెంతయో సహకారియగును. అట్టి పట్టిక తెనుగులో నున్నయెడల అనేకులు గ్రంథములు వ్రాయుచు రని నాయభిప్రాయము.

అట్టి పట్టిక సౌకర్యానిని తయారుచేయవలెనని నాకు ఉద్దేశము కలిగినది. కాని ఆ పని ఒక్కొక్కరికే నెరవేరు నది కాదు. ఇంతవరకు పుస్తకములు వ్రాసినవారును, వ్రాయుచున్నవారును, వ్రాయదలచినవారును, తమకుదేశము నందలి పుస్తక ప్రచారకులును సాయము చేసినవానిని కొంతవరకైనను నెరవేర్చవచ్చును. కాబట్టి గ్రంథకర్తలును, గ్రంథప్రచారకులును, లెనుతిరు శాస్త్ర గ్రంథములను గాని, వానిలో నుపయోగించిన ఇంగ్లీషుపద సహితమైన సారిభాషిక ఒక పట్టికను గాని, తాము పదకల్పనయందు దలంపించిన నియమములతోగూడ నాకు బంపిన, నేను కొంతకృతి. కేసి దాని పరిపరసానమును పత్రికా దుఃఖమున భాషాభివృద్ధి యొగుట జేయుదును. పుస్తకములను గాని, పదపట్టికను గాని బంప నిష్కములేని వారు, తమ పుస్తక నాయములను, అని వెలకు దొరకు స్థానములను, నాకు తెలిపిన సంతోషించెదను.

మంత్రివ్రగడి సాంబశివరావు

ఆరండలుపేట, గుంటూరు. వి. ఏ. ఎల్. టి.

వ్యవసాయ విద్యారంభ

సిరూ సమావేశము.

రెండవదిన చర్య.

ఒక్క ఎ. ఎస్. కాశ్మీరీ గారు తప్ప తక్కిన సభ్యులందఱును విచ్చేసిరి. సర్ క్లాడిహిల్లు గారు సభాధిపతియగుట వహించిరి.

మొదటి ప్రశ్న:— ఎట్టి పాఠశాలలందైనను ఉపాధ్యాయులుగ నుండువారలకు శిక్షణావశ్యకము. అందుచే వ్యవసాయ పాఠశాలలందు ఉపాధ్యాయులుగ నుండగోరువారు తప్పక శిక్షణొందవలెను. అందులకు దక్షిణాంధ్ర వారు వ్యవసాయ పాఠశాలలో పాఠ్యమునుగ నియమింపబడక పూర్వమే శిక్షణొందవలసియుండుట వాంఛనీయమా? అదియంత గూఢశక్తికమైనదియు కానిదియు నాలోచించుటకు ముందు నాలుగేండ్లతరగతి వారును రెండేండ్ల తరగతివారివలె శిక్షణొందుట వాంఛనీయమాయన విషయమున తన యభిప్రాయమును తెలుపవలసినదని హిల్లు గారు సూచించిరి. ఆ సభ్యులకు చుని సూచనలు చెప్పిరి. కాని వీరి కొకకాలము విద్యా పాఠశాలలో పాఠ్యములను తగినంత విశేష కాలమునందేవలయులేదు. ఇట్టిది వాంఛనీయమే యనియు, శిక్షణకాలము సంకలి సందర్భముల బట్టి నియమింపవలసి యుండుననియు బాసుగారు చెప్పిరి. నాలుగేండ్లు విద్య నభ్యసించినవారి కిది అవసరముకాదనియు ప్రధానోపాధ్యాయులు కాంగోవారికి మాత్రము శిక్షణయవసరమనియు వాదించువారు చెప్పిరి.

పాఠశాలయందే ఆరుమాసముల శిక్షణ చాలవనియు, పొలములందు వ్యవసాయము నేర్పుటయును, ప్రారంభశిక్షణయును ఆవశ్యకమని డాక్టరుమాన్ గారు చెప్పిరి.

“వ్యవసాయ విద్యా నేత”యను సమాసమునకు అర్థమేమి యనియును, వ్యవసాయము నిమిత్త మొక ప్రత్యేక శాఖను సంస్థాపింప దలంపబడెనాననియు న్నెయిగారడిగిరి.

కాలక్రమమున నది రాకలసియున్నను ప్రస్తుతము ప్రత్యేక నేత యుండవలెనని తన యభిప్రాయముకాదని హిల్లు గారు చెప్పిరి.

ఈ ప్రశ్నకు సభవా గందఱులు ఆయనకాలముగ నేయభిప్రాయ మిచ్చిరి.

“అటులైన దాని కెట్టి విన్నాటులు అనకూలముగ నేర్పవలయును” అని రెండవ ప్రశ్న నేరబడెను. ఆ యంతమున పలువిధముల తిర్కించిన పిమ్మట సభవారీ క్రింది తీర్మానము జేసిరి.

“వ్యవసాయ కళాశాలల ప్రావీణ్యముల వ్యవసాయ కళాశాలలకు అధ్యాపక పాఠశాలల గలవకూడదని చెప్పినందువలన పురుషులకు ఉపాధ్యాయులుగ తయారు చేయుటకు ప్రత్యేక వ్యవసాయ పాఠశాలల వ్యవసాయాభివృద్ధి గోరు గావ్త్రులన్నియు స్థాపింపవలెను.”

మ్రోసేటు పాఠశాలలందును, సంస్థానములందును ఇట్టి ఉపాధ్యాయులకు నిలువయుండు నిమిత్తము శిక్షణయందు కృతార్థులైనవారికి డిప్లొమాలుగాని డిగ్రీలుగాని ఈయవలసినదని గావునామెము ౧౦౦ గాయుగాను చెప్పి దాని గ్రంథము చేయుట కధ్యక్షు లొప్పుకొనిరి.

“ప్రతివాక్త్రునుగందును ఒక ఉన్నత వ్యవసాయపాఠశాలను, ఉన్నత పాఠశాలకును గుణ్యములుగ ఒకటిగాని ఎక్కుదుగాని పాఠశాలల సంస్థాపించుట పరమావధియని నిశ్చయింపవలసినదా?” అననది మూడవ ప్రశ్న. ఈదేశమున వ్యవసాయము ప్రతిదిన దీన చర్యయందు విశేష ప్రయత్న నాక్రమించుటవలన పరమావధిగ నొకానొక మోదనముండుటయవశ్యకమనియు దాని సుస్థితిని సామాన్యమునకు నాలోచింపవలయునేగాని దొరతనమువారి కానవలయు గ్రహింపవలసినదనియు క్లాడిహిల్లు గారు చెప్పిరి.

ప్రత్యేక పాఠశాలలందు వ్యవసాయ విద్యుజ్జ్వల ప్రయత్నములు సంకల్పముతో నిర్వహించవలెననియు, పంజాబులో వాగనుకకు తొలది నుండియు మాత్రమే వ్యవసాయ విద్యుజ్జ్వల కళాశాలలు నిర్వహించుట లాయు ననియు సూచనలుగాను చెప్పిరి. వ్యవసాయ పాఠశాల సంస్థాపనము కలన ప్రస్తుతపు పనికి మోదము వాటిల్లునను నభ్యంతరముతో చెన్నరాధానియం విమోచన మాపి నేయబడదనియు, వ్యవసాయ విద్యావ్యాప్తనమువలయునో ప్రాథమిక విద్యయందే వ్యవసాయమును గూడ బోధించి బాగుండుననియు వుడ్డగారు చెప్పిరి.

ప్రస్తుతము దేశభాషావిద్య నభివృద్ధిమొందించిన కాలక్రమమున వ్యవసాయ విద్య వాంఛనీయమగుననియు బొన్నెండుగారు చెప్పిరి.

ఈ త్రిమవ్యవసాయ సంస్థాపనమువలన విద్యార్థులు అంగభాషయందును, వ్యవసాయమునందును విశేష జ్ఞానము సంపాదించవలసిన వారగుచున్నారు గనుక దేశభాషా మాధ్యమ పాఠశాల లిందు బాగుగ నుపకరింపగలనని మోక్షగారు చెప్పి వ్యవసాయవిద్య దేశభాషామాధ్యమముననే బోధింపబడవలయునని సర్ పి. పూనీగారు చెప్పిరి. స్కూలులీ ఎంగు సర్టిఫికేటుల వంటి బిరుదులు సెలగినగాని బాంబుమాధ్యమిక వ్యవసాయ పాఠశాలలందు ప్రనేజిం పగని హిగింబాదయుగారు చెప్పిరి. తన దేశభాషలందు విద్యార్థులు బాగుగ చదువుకొనినచో సాధారణముగ నున్నత పాఠశాలలందు బోధింపబడు అంగభాషను గలుగుచుంటి అంగభాషాజ్ఞానము సంపాదించువారు కాకలగాయని వారు పిమ్మట పక్షించిరి. దేశభాషలందు చుచ్చునది వేయబడిన పిమ్మట విద్యార్థులెట్టి పరభాషను గూడ నతిసులభముగ గ్రహింపగలరని అయి ధము వలన తెలియవచ్చునని హెగ్గుగారు చెప్పిరి.

మధ్యరాష్ట్రములలో వ్యవసాయదారుల పిల్లలకు గలుగుటకు మోదంపబడిన ఆనుభవ వ్యవసాయక విద్యావిధానమును స్థాపనగాను చూపిరి.

ప్రత్యేక వ్యవసాయ పాఠశాలలవలన లాభములేదనియు దేశభాషా వ్యవసాయబోధనము కలనమధ్యరాష్ట్రము లందలి ధనవంతులకు భూస్వాములకెట్టి లాభ ముండదని న్నెయిగారు చెప్పిరి. పిమ్మట సర్ క్లాడిహిల్లుగారి క్రింది తీర్మానము జేసిరి:—

“గ్రామ్యప్రదేశములలో నొకటిగాని ఎక్కువగా మాధ్యమిక వ్యవసాయ పాఠశాలలుగాని స్థాపించుటకీసవలసినదరేకీసవలసింది. అట్టిపాఠశాల సాధ్యమైనంతవరకు పరిశోధనముచేయుటకు తగిన ప్రదేశములగుండవలయును. ఉత్తరవ్యవసాయక కళాశాలలను గూర్చినసభవారు వివిధాభిప్రాయములగలిగియున్నారు.

ఇందులకు వుడ్డగారు సమర్థులైరి. చెన్నపురిలో కొంతకాలమువరకును పరిశోధక ఫలముల విద్యమాత్రమే ఆయలలోనుండుననియులేకున్న వ్యవసాయ కళాశాలలోని విద్యార్థులు నుపాధ్యాయులుగ నంపివేసిన వ్యవసాయ కళాశాలలో దేశములకు భంగముచచ్చునని తలపోయబడు చున్నదనియు వుడ్డగారి ప్రార్థనము నై నవల సుదహరింపబడెను.

పిమ్మట నాటిదినమునకు సభ చాలింపబడెను.

(౧) శత్రుస్థానములపై బాంబులను ప్రయోగించుట.

లండన్, జూలై 21:— నేటిపూర్వము పరాసు వారిట్లు ప్రకటించుచున్నారు:— వాక్సేయిలనుకు తూర్పుగ నిన్నటిగోజున జర్మనులు అతిధియంకరముగ మానేసలముట్టి డించిరి. కింగుల యుద్ధానంతరమున జర్మనులు ఈముట్టడిని ప్రారంభించిరి.

శత్రువులు విజృంభించి మానేసలపై ఉరుకుచుండగ శ్రాత్తగ రషియానండి రషియించిన మునైస్యులు అతి మొండికతో జర్మనుల బాకడోలి వారి ప్రతియుద్ధములను శత్రుస్థి బ్యాలలచే చల్లార్చిరి. 400 మాటర్ల వైశాల్యముగ మూలుడెకైజ్, నోయిసేహాం కుత్తరముఖముగ 200 మాటర్ల వైశాల్యము గల రెండుప్రదేశములందు మాత్రము మా మొదట పంక్తిలో శత్రువులు ప్రవేశించిరి. ప్రబలయుత్సముల జేసి పూర్వము మేము కొల్పోయిన స్థానములను ప్రతియుద్ధము జేసి మరల వశముజేసికొంటిమి.

శత్రువులు అనేకమంది రణరంగమందుమాతులై ఆసంఖ్యాకములుగ నుండిరి. వీరిం జేసి వీరికి గొప్ప నష్టములు కలిగి యుండవలయు నని నమ్ముచు న్నాము. జూలై 8-20 తేదీల చుట్టన 14 శత్రువిమానములను నేల గూర్చితిమి. 7 డింజిని పూర్తిగ నష్టపరచి శత్రుపంతులలో పడగ్రాసితిమి. శత్రువుల ధూళికట విశ్రాంతి ఫలములమీదను, కర్మలను ములమీదను, మైనికులు పరుగు స్థానములను మావైమానికులు 12 టన్నుల బాంబులను ప్రయోగించి చురుకొట్టెను, నాశముజేసి నష్టములను కలుగజేసిరి.

ఇట్టివారి ప్రకటనము.

లండన్ జూలై 21:— అధికారులవి తలెత్తివాల్సినట్లు తెలుపుచున్నది.— అంబానో ప్రాంతయందు వెక్కు గోలోయిలో గొప్పగురుగునిని తగులబెట్టి అక్కడి పటాయమున నాశము జేసితిమి. వెకొలాగాకో దగ్గర 2618 అడుగులు ఎత్తుగల కొండేఖరమును ఆల్బుయిలు అక్రమించుకొనిరి.

స్థానిక వార్తలు

(౧) బెసంటన్ గారు వెల్లుబు:— బెసంటన్, ఆరన్ డేజ్, వాడియా గార్లు ముగ్గురును విన్నరాత్రి మెట్టపాలెము మొలుబండిలో ఉదక నుండలమునకుబోయిన తెలియుచున్నది.

రాయపురము:— మన్నురస్వామి కోవిలవీధి నెంకిరు యింటి నందు పి. సుందరమూర్తిగారు ఈనెల 21 వ తేదీ ఆదివాసునాడు ఉదయము 9 గంటలకు పరిశుభ్రతను గురించి యుపన్యసించెదరు.

చెన్నపురి కమ్యునిస్టియల్ క్లబ్:— 25 బ్రాడ్వే ఈక్లబ్ సభితులందరును యీ నెల 23 వ తేదీ కనివారమునాడు సాయంకాలము 4-80 లకు కలిసికొంగురు. 5-15 లకు గాన సభ జరుగును.

జాలగుల సంఘము:— నేడు (22-6-17) సాయం కాలము 6 గంటలకు రాయపురము ఆండియప్ప గ్రామజీవీధి నెంకిరు యింటియందు యీ సంఘమువారిచే మొక సభ జరుపబడును. వి. గోవిందన్ గారు (వి. పి. ఎఫ్. ఎల్. ఎస్. ఫిమ) రీసు అసిస్టెంటు డైరెక్టరు చెన్నపురి ఉపన్యసించెదరు.

సవరిణ:— నిన్నటి దినమున ఆదివీసెంటుయ్యును గూర్చి ప్రచురించిన తింత్రీవాక్యలో, 1916 వ సంవత్సరము మెయి నెలలో చెన్నపురి వ్యాధిగారి యొక్క తరువులమీదను, ఆ యు నెలలో ఆలోచన సభాయుత్తలకు గన్నురుగారి యొక్క తరువులమీద జేసిన అపేలు ప్రీవీకౌన్సిలులో విచారించవలసిగలవలసినదని చదువరులు గ్రహింతురు గాక. (రైటరు)

వొంగతనము:— పాతచాకలిపేట, సాలయప్పకోవిల్లో నొక యింటియందు రాత్రి ప్రవేశించి చిన్నపిల్లలకుగలను హరించుకొనుటగాను పురుషోత్తమనాయుడు మురుస్వామిసెట్టి ఆయనదత్తతన శిక్ష విధించబడెను. మొదటివారికి 6 మాసములును, రెండవవారికి 9 మాసములును శిక్ష విధించబడెను. మొదటి ముద్రాయి ఒకరి తమ్మిల్లు తాకట్టు పెట్టికొనుటగాను మఱి మూడు మాసములు శిక్ష విధించబడెను.

బీసెంటన్ గారి నిధి:— ఎం. ఎస్. గోపాలస్వామి అయ్యరు కె. రామరత్నం అయ్యరు గార్లు ఒక స్టేడరును యీ ముగ్గురుచే 5 రూపాయలును అవివీసెంటన్ గారి నిధికి చందాయిచ్చిన తంజాపూరుయండి ఎం. ఎస్. గోపాలస్వామి అయ్యరు గారు వ్రాసిరి. పండిత అభిల రామణి గుర్తుగాను బెసెంటన్ ఆరండేర్ వాడియా గార్ల పోషణనిధికి తాము 500 రూపాయల నిచ్చెదమని సర్ సుబ్రహ్మణ్యం అయ్యరు గార్లకు తంతిపంపిరి.

చెన్నపురి అన్నదాన సమాజము:— గతించిన 15 దినములలో యీవిధమగు నుదహరింపబడినదాత లిటుల వీడలకు అన్నదానము చేసిరి. పి. సభాపతిమదలియారుగారు 200 మంది; టి. చక్రపాణి మదలియారు, ఎస్. వెంకటరత్నంసెట్టి కల్పురూపు అప్పగోయిన సెట్టి, లక్ష్మణులు క్రిష్ణమృతెట్టిగార్లు. ఒక్కొక్కరు 100 చుది వంతున 400 మంది; పి. ఎస్. మురుగేశం మదలియారు, పి. వి. కుప్పస్వామి సెట్టి ఆదిదుసన్ను; సుబ్బలాల్ రాజసేటు దాదా అంకుకం వెసి; శ్రీ రంగమృగార్లు ఒక్కొక్కరు 50 మంది చొ 200 మంది; పి. సోమనందరము పిళ్లగారు 30 మంది; పి. వి. కృష్ణస్వామి సెట్టిగారు 25 మంది.

మద్యపానము:— చెన్నపురి వొంగతనమునా నొక విషయమున నవలంబించిన కఠిన విధానమునకు మాకానందమేగాని ఆక్షేపణ మేమియునులేదు. గత 16 సంవత్సరములలోను అరాకుసారా రెండురెట్టధికముగ వ్యయమైనదని దొరతనము వారి ప్రకటనమువలన తెలియుచున్నది. జనసంఖ్య 100-కి 2 వంతునైన హెచ్చలేదు. దుకాణములను తగ్గించుటవలనను పన్ను హెచ్చించుటవలనను త్రొగుట కలవాటుబడినవారి అభిరుచులును పాదములును మారినందునను అందు పాటకచుట్ట తరగతులకు నడుచుచున్న వారిలోను పనివాండ్లలోను ఈమాన్యు కలిగినందునకు కల్లువ్యయము తగ్గిసారాయి వ్యయము హెచ్చినదట. సాగాయి వ్యయమును తగ్గించుటకు చేయబడిన ప్రయత్నములు ఫలవంతములు కాలేదని వీరివలన తెలియుచున్నది. కాన నిలిపయములు పరిశీలించి నిరోధించుటకు దొరతనము వారిక సంఘము నేర్పవలసి. (వెట్టకోట్టు రిఫార్మరు)

జహంగీరు బి. పెటిలుగారు.

అనిబి పెంటు, అరండేలు, వాడియా గాల్ల నిష్పంధప్రవా
సముగురించి జహంగీరు బి. పెటిలు గారిట్లు పత్రికలకు
ప్రాసించిరి:—నిరంకుశాధికారి వర్గమువారు హోమయూలు ఉద్య
మమును నశింపజేయు నిశ్చయించుకొన్నట్లు కాసందుచున్న
ది. హోమయూలువారుల మొదటి ప్రయత్నముగించుచున్న హేతు
నిరహితములగు కఠినచర్యల తమకున్న యావచ్చుకొని వినియో
గించి హోమయూలు ఉద్యమమును తమ తీవ్రకార్యములతో
అణగద్రొక్కటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. అనిబి పెంటయ్య
గారిని ఆయన సహకారులను నిష్పంధ ప్రవాసమున నుంచుట
నిరంకుశాధికారి వర్గమువారి కఠినచర్యలకు ఇంకొకదృష్టాంత
ముగ నన్నది. వహోక్రియాస్వాతంత్ర్యములు మానవులకు సహ
జమైనపుడు అట్టి సహజమైన మానవ స్వాతంత్ర్యములను
అణగ ద్రొక్కటకు ప్రయత్నములు జరుగుచుండ
అట్ల నారిమణులును భారతీయులును మానవమద్ర వహించి
యూరకుంటు పాడియా? హోమయూలు ఉద్యమమందు ఎట్టి
దోషములేదని పెటిలుగారు వాక్కుచిచ్చిరి. ఇదివరలో
గానును అనిబి పెంటయ్యగారికిని కొన్ని అభిప్రాయభేదము
లుండుటచే హోమయూలు ఉద్యమములో నేను చేరలేదు.
ఈయంద్యమముపట్ల నాకత్యంత సానుభూతి కలదు. ప్రస్తు
తమందు నిరంకుశాధికారి వర్గమువారి కఠినచర్యలవలంబించు
టచే నేనిపుడు హోమయూలు ఉద్యమమందు సభ్యులగు
జేరివాడను. నాయావచ్చుకొని వినియోగించి ఈయంద్యమమును
పెంపొందజేయుటకు ప్రయత్నించెదను. దొరతనమువారికిని
ప్రజలకును అభిప్రాయభేదము లుండుగాక! హిందువులకు
హిందువులకు అభిప్రాయ భేదము లుండుగాక! హోమయూ
లునకు మన మర్హులమని కొంతమందియు, అన్య
ులమని కొంతమందియు భిన్నాభిప్రాయముతో నున్నను
కాస్త్రముక్తమై నట్టియు, న్యాయమై నట్టి మన హోమయూ
లు ఉద్యమమును ప్రభుత్వమువారు అణచివేయుట చేరలము
కోవలయును. హోమయూలు ఉద్యమము కార్యాచరణము
గాదని ప్రభుత్వమువారు దీనిని ఖండించుట చేరలము తప్ప.
హోమయూలు ఉద్యమముపట్ల ప్రభుత్వమువారిట్లు ప్రవ
ర్తించుట బ్రతికే సాంప్రదాయమునకు విరుద్ధము. అన్యాయము.
ప్రభుత్వము వారిట్లు కఠిన శాసనములను ప్రయోగించు
చుండమనకేయె స్వల్పమగు భిన్నాభిప్రాయము లుండుటండే
నిహోమయూలు ఉద్యమమునందు అలక్ష్యముగను, నిరుత్సాహ
ముగ నుండుట పాడిగాదు. ప్రభుత్వమువారిచే యుద్యమము
అయిత్తముగ నున్నదని మనము నిరంకుశాధికారి వర్గము
వారి యిష్టప్రకారము మెలగుట అసంబంధము. హోమయూ
లు స్వపరిపాలనము చేర్చేదని నిరూపించుట చేరలము పొర
బాటు త్వరలో భారతీయులకు హోమయూలులేక స్వపరిపాల
నము చేసుకుంటుట చేతయే మహాజనసభవారును మల్లియు
సమితివారును హోమయూలీని పోరుచున్నారు. హోమయూలును
బడయుటకు అవలంబించు విధానములయందు గాని తనితన
చిట్టచివయలందు భిన్నాభిప్రాయము లున్నను ఈ యు
ద్యమమును యావచ్చుకొని భారతీయులు అంగీకరించిన ఖండ్రా
పముగ నునువదలదు. రాజకీయ వ్యవహారముల పట్ల అభి
ప్రాయ భేదములన్నను రమ ఉద్దేశములయందు మాత్రము
అందరును ఏకభావించెదరు. ఇంతయు అందరి సిద్ధాంతములు
గూడ ఇట్టవిడచి, జాతీయోద్యమ భుగ మన కార్యములకు
విఘ్నము కలుగజేయుచున్న నిరంకుశాధికారి వర్గమువారి
ప్రయత్నము లన్నియు నిర్మూలకములగుట స్త్రీలును,
పురుషులును కలిసి ఈ ధర్మకార్యమందు పట్టుదలతో కార్య
భారము వహించవలెను. తెల్లబోయి జూచుట కిది సమయము
గాదు. మన మిపుడు కార్యాచరణమున కే గ్రహంకలయును.
మన జాతీయ జీవితములు ఇపుడు ఆపాయకరమైన స్థితియం
దున్నది. తక్షణము మనము స్వరక్షణార్థము అవశ్యమగు
కర్తవ్యం బాచరించవలెను.

తిరుమనాపల్లి జిల్లా కుసుత్తూరి తాలూకా స్వామి
గ్రామమున రత్తిగిరికొండ వైభాగమున కొన్ని గజములదూర
మున సెంకనుంటపము గలదు. దానివై ముగ్గురు శైవమత గురు
వుల విగ్రహము లుండెను. మంటపమునందలి రాళ్లసంయన
నుండి 17 రూపాయలు తీయబడినది. అందు 14 రూ॥ 1840
సంవత్సరమునకు, 3 రూ॥ 1842 సంవత్సరమునకు ముద్రితము
యినవిట్లుగా భేది రూపాయలు ప్రారాధనకు కొలువుగాడివి
కాగనీ ధరియింపజేయు. దీనిని కట్టి దేవలోకానికి పంపి
కొట్టి నిమగ్నమొనరించునని

పాతచెప్పలనుండి గోరు తయారుచేయుట.

యునైటెడ్ స్టేట్సువారు ప్రతిసంవత్సరమును 5 లక్షల
రూపాయలు విలువగల గుడ్డపేటికలను దిగుమతి చేయుచున్నా
రు. కొద్దికాలము క్రితమువరకును 14 లక్షల టన్నులు బరువు
గల పాతచెప్పలను దిగుమతిచేయుచుటగాని, కాల్చివేయుచుటగాని జరు
గుచుండెను. కాని యిప్పుడు యీ నాగనుండి మనము వ్రాయు
కాగితములను చేయుచిధము కనిపెట్టి సంవత్సరమునకు సుమా
రు 10 లక్షల రూపాయలను సంపాదించుచున్నాడు.

పాతచెప్పలనుండి గోరు తయారుచేయుటదనని నమ్మ
టకు కష్టముగా నుండును. పనికిరావటమంటి పదార్థముల
నుండి పిక్కిని తయారుచేసి, ఇంకను పరిశోధింపవలయు ఆవి
స్కీకి గాడించి దానిని స్పిరిటుగా తయారుచేయుచున్నాడు.
మనము సాగనైన తెల్లనిరాయిలో చెక్కబడిన విగ్రహమును
చూచినయెడల అది గంపముపాట్లతో తయారుచేయబడినదని,
అనుకోలేము. జంతువుల యొక్కరక్తములతోనుండి కోడిగుడ్డు
నందలి సానవంటిపదార్థము వచ్చును. ఇట్టిపదార్థములతోనేకనది
శ్రమలందు ముఖ్యముగా నుండవలెను. మనము సాధారణముగా
వాడుక చేయు బొద్దాయలు వస్త్రాలు యిటువంటి పదార్థము
లతో తయారు చేయబడినవియే. మనము సాధారణముగా చూ
చు అటకట్టువులు వస్త్రాలు తినుట కుపయుక్తములు గావట
మంటి మాంసము, చేపల, పండ్లు మున్నగువానితో తయారు
చేయబడుచున్నవి.

పాతచెప్పలనుండి క్రొత్తచెప్పలు తయారుచేయు పద్ధతి
మిక్కిలి లాభమునకు కలిగించుచున్నది. పాతచెప్పలను ముక్క
లుగాకోసి వాటినుంచున్న పూలునుతీసి తడిపికడగి, క్రొత్త
రంగుచేసి తిరిగిపట్టుగా చేయవలెను. ఎందుకు నుపయోగించి
పని చిచ్చిచ్చి తోళ్లముక్కలనేకపనులకు పయోగింపబడు
చున్నవి. ముఖ్యముగా భూముల కెరువుగా నుపయోగింపబడు
చున్నవి. బొమ్మలు, పిల్లలచెప్పలు, వస్త్రరాకట్టువులు కూడను
యీ నిరంకుశతా మైవతోళ్ల ముక్కలతోనే తయారుగావడు
చున్నవి. మరికొందఱు ఆతోళ్ల ముక్కలనుండి యిడివలకు
పయోగింపబడిన కొవ్వులు, గూనలు వస్త్రాలకు నిగివాడుక
చేయుటకు తీయుచున్నాడు.

ట్రైటెక్ వైద్యశాలయందు రూపాయ 10 వేలయంది
గాములు తిరిగిన హిందూసిపాయలుండెరి. వారికి వైద్య
శాలాధికారులు చాల నుపచారములు గావించిరి. సర్వజ
నిహోమయగ మృతిచెందిన హిందూసిపాయలను సమాధిచేసిన
ఫలమున చిన్నవ్రతము కట్టుటకు ట్రైటెక్ మేజిస్ట్రేటుగారు
ఆజ్ఞాపించిరి. హిందూచేతపు రాజులపద్ధతుండియు లంపను
నగరమున నున్న హిందూప్రతినిధులవద్ద నుండియు 500 నాన్
డోలకుసింగుగాకి లేఖలు వచ్చినవి. కట్టబోవు సత్రమును
సముద్రపు తీరమున కట్టవలెనని వారు కోరిరి. ఈసత్రమంతయు
తెల్లని సొగసైన ముక్కలరాయితో కట్టవలెను. ఇది మొదట
జయపూరనందు కట్టబడి, ముక్కలముక్కలుగా ట్రైటెక్కు
తీసికొని పోయెదను.

హంజాబు హిందూదేశపు సంఘము వారు.

హిందూచేత కత్తక శాసనము అనిబి పెంటు, అరండేలు,
వాడియా గాల్లవై ప్రయోగించుట ఆక్రమమనియు, శాసనవిరు
ద్ధమైనదనియు నిన్నటి సాయంత్రము లాహోరులో జరిగిన
హిందూచేతపు సంఘసభయందు తీర్మానముజేసిరి. స్వార్థవిర
హితులును కార్య విక్షితులనగు వారియెడల ఈశాసనము
ప్రయోగించి నందులకు సభ్యులందరు తమయసమ్మతిని జూ
పిరి. నేతయహోజన సభవారు, మల్లియు సంఘమువారు
కలిసి ఏర్పరిచిన విధానములననుసరించి స్వపరి పాలనమునవై మనము పాటుబడుచుండ
రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వోద్యోగులు కొంతసంది మనవై దండెత్తి
ట చాల హానికరమైన విషయము సానుభూతి లేకుండగ
న యుద్యమమును ఖండించు రాష్ట్రీయ సాలకుల యుపన్యా
సములను మేము ఖండించుచున్నాము. ఈసంవత్సరమున 55
ఎస్. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు వైద్యముగ ప్రకటించిన 500
తులన్నటియందు ఈసంఘమువారందఱు ఏకగ్రీవముగ ఏకీభ
వించుటచున్నది. జాతీయవాది డెంకేలు అభినందించుచు
న్నది. జాతీయవాదులందఱు హిందూచేతములను గూడ
ప్రతినిధిగాని భవించు.

ప్రారంభవిద్యాభివృద్ధి సంఘము.

తెనాలి తాలూకా

(కార్యదర్శి.)

తెనాలి తాలూకాలో కొన్ని సంఘముల ప్రోత్సాహ
ముచే ప్రారంభవిద్యాభివృద్ధి సంఘ మనది ప్రారంభవిద్య
నవిత్తముగ నిర్మింపటకు 1913 సం॥ జూన్ 6వ తేదీని స్థాపించ
బడినది. తాలూకాలోనున్న 20 సంఘములలో 7 మాత్రమీ
సంఘమునచేరి ఒక్కొక్క సమాజము 5 రూ॥లు చందా నిచ్చున
ట్లు నిర్ణయపబడినది. పాతశాలల సక్రమ నిర్వహణమునకే యిట్టి
సంఘ మేర్పరుపబడినది.

ప్రారంభమున చినలూరు గ్రామమున నొక యుపా
ధ్యాయునితో గ్రామస్థుల సహాయమున నొక పాతశాల స్థాపిం
పబడినది. ఆపాతశాల పనిని జూచి యనేక గ్రామములనుండి
పాతశాల స్థాపనకొరకు విజ్ఞాపనలువచ్చెను. కాకతాంతముల
చే గ్రామమునందు కట్టుబాటు లేకుంటే చినలూరు పాతశాల
కాయద్యాయము సంవత్సరమేయయినది. తదనంతరము ఆపాత
శాలనే సమీపముననున్న అత్తోటలో 'హార్దిన' పాతశాలగా
మార్చిరి. తదుపరి ఈపాతశాల కార్యక్రమమును జూచి పాత
శాలల స్థాపనకొరకు అనేకదరఖాస్తులు వచ్చెను. జుర్రపాలెం
గ్రామములో న్యాయపతి ముప్పరాయ పాతశాల యని మరి
యొకటి స్థాపింపబడినది. ఈరెండు పాతశాలలలో 250 బాల
బాలికలు చదువుచున్నారు. ఆరుగురుపాధ్యాయులు గలరు.
ఇక నిద్దర నేర్పాటు చేయవలయును.

ప్రస్తుతము ఈరెండు పాతశాలలకును సం॥ 1కి 800 రూ॥
పాములు వైగా ఖర్చుగుచున్నది. సర్కారువారిచ్చు గ్రాంట్లు
రెంటికి రు॥ 300 రు లోబడియుండును. గ్రామస్థుల సహాయ్య
మునకు ఇతరచందాలు మూలమునను తిక్కనసామ్యు చేర్చకలే
ను. తాలూకాలో విద్యావంతులను ద్రవ్యవంతులను ఇకను
దీని నభిమానింపలేను. ఈ కార్యభోము బహిమతిమీద ను
న్నది. పట్టణోద్యోగులును అంతగ అభిమానించుట లేదు.
దీనికి కారణము వారి కిరుద్యమము గాగుగ వెల్లడికానేను
కావాలి. మేము ప్రతివత్సరము వాడ్లి కోర్కెను ఒకపదకే పో
వునే వ్యయమునకు భయపడి నేము పట్టణము చున్నాము.
తాలూకా వాసులును, పట్టణోద్యోగులునును తదితర ధనవంతు
లును ఉద్యమమును ప్రోత్సహించురుగాక ఈసంవత్సరము ప్రభు
త్వమువారు ఇచ్చుచున్న గ్రాంట్లు (అట్టోట) బహువిధిరము
గా మారుమైనది. ఈయూ, పిల్లల పాట్ల చేసినవారితో చేరి
యెను. నష్టము మానలేనిదని. అని మనమున దయచెక్తురు గారి
యట్లుట ఎరుగు చూచుచున్నాము. వారి కనుగ్రహము త్వర
లో పుట్టుకొని ప్రాధింపచున్నాము. ఈవస్తువునకు దిగువల
యాధికాష్టప్రాపకము మాకు లేకపోవునే లోపము. ఇకనున్న
గ్రామముద్యమమును అభిమానించు చున్నాము. నష్టము మె
టనే పూడగలదని నమ్ముచున్నాము.

గ్రా. డి. 507 కోడి గామునా నాయకు గారిగలనగొం
ద్రవ్య భాగ విక్రంతి యొన నిశ్చయించితిమి. వారు మా
యుద్యమమునకు వచ్చెరువది కాశ్యత సహాయ్యము జేచు
నామానమవచిరి. వారు కాకినాడకువచ్చివచ్చురు మా యుద్య
మము వారికి రిజిస్టరు తైరమున్నగా భాపకముచేయు మనియం
తగిన సహాయ్యము చేసెదమనియు వాదనము జేరిరి. అందు
లకు నిరీక్షించుచున్నాము. వారి చేరను మేముక పాతశాలను
స్థాపింపవలయుననియు కోరుచున్నాము. వారి సహాయుండిన
వెంటనే ప్రచురించెదము. ఇట్టి సంఘములు ప్రతితాలూకాలో
నేన్నటి ప్రారంభవిద్య సభిచ్చుకు పుచిరగాని దేశోన్నతి లోపగ
నేను.

నొకల రాకపోకలు

కోమయ్య జూన్ 20:— 17 వ జూను మాసముతో
అంకెయగు వారమున 600 వత్తకనాకలు ఇంటి చేవులయందు
ముగిలెతముగ ప్రవేశించివి 531 నాకలు చేవులనుండి వెరచి
వవి. ఇందులో చాపలపడవలు సముద్రతీరపు పొగయోడలు
లేక్కలతో జేరలేదు. రెండు పొగయోడలు 5 తెర చాపలప
డలు యుగిసవి. 2 పొగయోడలు అంత్యాయుల. చాపలపడ
పాలిపోయివి.

వెనిజలూరుగారు రాజపరిపాలన సంగీకరించుట.

అండేలు, జూను 21:— రాజపరిపాలన నే కొనసాగించు
పద్ధతిలయనని ఏం. వెనిజలూరుగారు తిమ్మన గారిని
'జేత' జిల్లాజురీకు పేర్కొనినది. జిల్లాజురీకు వేరొక
ప్రభుత్వము ఖాబుల జేరినది.

సంవత్సరాది సంచికా వ్యాసలేఖకులకు విజ్ఞప్తి

మహాశయలారా!

మానవ పూర్వమును చిరునామాలు గల వారందరికిని గౌరవార్థము మేము సంచికలను పంపినాము. కావున సంచికలంతవరకు అందియుండని వారందరును దయచేసి తమ పూర్వమును చిరునామాలను పంప ప్రార్థితులు.

వ్యవస్థాపకుడు.

విషయానుక్రమణిక.

రాజకీయ వ్యవస్థ	2
ప్రజాభిప్రాయములు	8
ఆరంభము, వాడియా, ఆనిసెంటు గార్లు నిర్బంధవాసము	4
స్థానిక వార్తలు	5
ప్రధాన వ్యాసము	
నిన్నటి సభ	6
సంఘ	7
విరోధానుభవసంగ్రహము	
విశేషతంత్రీ వార్తలు	8-9
విశేషతంత్రీ నిర్బంధవాసము	10
ఇంగ్లీషు తంత్రీ వార్తలు	11-12
పత్రికా స్వాతంత్ర్యము	18

ఆంధ్ర పత్రిక

1917 నవంబరు 22-వ తేది

శుక్రవారము

నిన్నటి సభ

బిసెంటు, అరంజేలు, వాడియా గార్లు నిర్బంధమును గూర్చి యసమ్మతిని తెలుపుటకు నిన్నటి సాయంత్రము హైకోర్టు మందిరమున గూడిన సభ యతిజప్రదముగ జరిగినదని తెలుపుటకు సంతసించుచున్నారము. సభ జరుగుటచే మదరాసు హాయిలు, మదరాసు ట్రెయ్యువర్తిక లూహించిన ప్రమాదము లెవ్వయును జరుగలేదు. మిన్ను విడిగి నింగిపై వ్రాలలేదు. న్యాయమునకును, నెమ్మడికిని భంగము వాట్టిలేదు. సభ్యులెల్లరును యాత్మనిగ్రహము నధికముగ జూపిరి. భారతీయులు శాంతస్వభావమును కృతసమయములందుగూడ విడలేదు. నేటి దినము గ్రాంబండ్లు యథాప్రకారముగ నడచుచున్నవి. జనలు తమతమ కార్యములను అనుదినము జతచే నిరూపకముగ నిర్వర్తింపుచున్నారు. చననకు మలయమారుతమును వీచుచునే యున్నాడు. మేఘును వర్షము నిచ్చుచున్నాడు. ఇటువంటి ప్రకృతియంతయు పూర్ణోద్ధతిలో యలచాచుచున్నది. ప్రతి భృత్యమునాయును పంపకు వ్యాఘ్రమును గాంచు పత్రికల జడుపులను వెడచెదిగిరి సభ జరుగుట కడ్డుగావించుకుండిన భారతమువారెంతయు నంద్యులు. ఇక వైకను ప్రత్యక్షులు కొరవూలిన యపోహలను కలిగింపజూచి నిర్బంధమున మెలగుదురుగాక. హైకోర్టు మందిరమున మూడంతస్తులయందును సభ యారంభించుటకు గంటకాలమునకు ముందే జనలచే నిండిపోయెను. అనేకులు స్థలసంకోచముచే వెడలిపోయి యూశాభంగము నొందవలసినవారయిరి. జనశయనము జూపిన యత్సాహము వర్ణనాతీతము.

సభలో నొక్క చెన్నపురివారేగాక పలుతావుల నుండి యభిమాను లే తెంచిరి. ఆంధ్రదేశమునుండి కొండా వెంకటప్పయ్య కాతా సూర్యనారాయణ రావుగా వ్రేతెంచిరి. దక్షిణకన్నడమునుండి సదా శివభట్టగారును మరొకొందరును సభ నలంకరించిరి. బొంబాయి పునాలనుండి హార్నియూ, కేల్కారుగార్లు యొక ననేకు లరుడెంచిరి. చెన్నపురిలో బాధ్యతగల నాయకులందరును సభలోనుండిరి. ఉరకమండలమునుండి ప్రత్యేకముగ మోచర్ల రామచంద్రరావుగారు సభకేతెంచి తమ దేశభక్తిని వెల్లడించిరి. రాజాలమికి చింతిల్లచు పంపిన తంత్రీవార్తలును, యుత్తరములును దేశీయ మహాజనసభ కంపు వార్తలసంఖ్యను మించినవి. చెన్నరాజధానినుండియే గాక హిందూ దేశము పలుతావులనుండియు, తమ యసమ్మతిని తెలుపుచు భారతీయులు వార్తలనంపిరి. సభాప్రారంభమునకు బూర్వము బీదలక భాగ్యంతులకయెల్లరును తామపుడు దీసికొనివచ్చిన ధనమును కానుకగ సమర్పించి ధన్యతజెప్పిరి. మేడమిడనుండిన వారుగూడ నోట్లను క్రిందకు విసరివెచ్చిరి. అగ్రాసనాధికారిగారు గౌరవవిహితముల బహుమతిని హైకోర్టుశర్మగారి ప్రారంభోపన్యాసము భావగర్భితము, యింపులుగులకు భాషాప్రావీణ్యముతో దనరారుచున్నది. అభిప్రాయములను స్పష్టముగ శర్మగారు వ్యక్తీకరించిరి. అందు దాపరికము లేదు. పొల్లు మాటలులేవు. అందలి తర్కము నిరుపమానము. పెంట్లాడు ప్రభువుగారి యుపన్యాసమును వారంపిన లేఖను ప్రత్యుత్తర మవకాశములేకుండ విమర్శించిరి. వీరి యుపన్యాసము బొంబాయి క్రానికలు పత్రికాధికారి యగు హార్నియూగారి పొగడ్డకు పాత్రయ్యెను. హార్నియూగారు చెప్పదలచిన విషయము లగ్రాసనాధికారిగారి విమర్శించినందున తాము క్లుప్తముగ ముగించెదమని, యగ్రాసనాధికారిగారిని వ్రాసించిరి. దొరతనమువారి ప్రభుత్వమును నిందించుట ద్రోహమని ప్రజలును పాలకులును యేకాభిప్రాయమై యున్నారని శర్మగారు సెలవిచ్చిరి. అట్టితరీ బిసెంటు, అరంజేలు, వాడియా గార్లను న్యాయస్థానమునందు చట్టము ననుసరించి విచారించి దోషాకోశణ చేసినచో, ప్రజల కెట్టి యభ్యంతరముండదు. అటులగావించక శత్రువులపై నుపయోగించ నుద్దేశించిన దేశరక్షక శాసనమను బ్రహ్మాస్త్రమును బ్రతిఘటించుటపై యుపయోగించుటచే, న్యాయమునకు పేరెన్నిక గన్న బ్రిటీషుసామ్రాజ్యమున వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమునకు భంగమువాటిల్లినదని శర్మగారియభిప్రాయము. బిసెంటుగారు గావించిన ద్రోహమెద్ది? ఇంతవరకును దొరతనమువారు బయటపెట్టలేదు. కాని ప్రజలకు తెలిసినంత వరకును దేశీయమహాజన సభలోని యిరు కక్షలవారికిని గల విభేదముల బోగొట్టి సంయుక్తమహాసభ జరుగునటుల చేసినది. హిందూ మహమ్మదీయ సంయోగమునకు తోడ్పడినది. హిందూదేశము నంతయు బ్రిటీషు పరిపాలననునకు లోబడిన స్వరాజ్యాదర్శము నొసగినది. యుద్ధమునకు నైనికులను పోగుచేసినది. ఈ కార్యములన్నియు రాజద్రోహములయినయెడల, నిజముగ బిసెంటుగారు రాజద్రోహియే యని శర్మగారు సెలవిచ్చిరి. కాంగ్రెసు నాయకులు, మహమ్మదీయ నాయకులందరును స్వపరిపాలనమునకై యోగముఖమున యుత్పించుచుండ, బిసెంటుగారిని మాత్రము స్వపరిపాలనమునకై బనిచేయుచున్నందులకు శిక్షించుట దురూహ్యమని శర్మగారు నుడివిరి. కాని బిసెంటుగారు గావించిన దోషము మాత్రము ప్రస్ఫుటమైనది. ఆమె యితరులవలె మూడునాళ్లముచ్చటలవరకు సభలతో దృష్టిజేడ

క ప్రతిఘటనమును యాయుధ్యమ సాఫల్యమునకు వినియోగించిన దోష ముమెకాపాదించవచ్చును. ఇక అరంజేలు యప్రతిమానుడగు గురు పుంగవుడని యందరకు దెలియును. కావున వీరియందు ప్రబల దోషము లెవ్వయును - గానించలేదు. విద్యాధికులందరును హిందూదేశపు భావి పురోభివృద్ధికి స్వపరిపాలన మవసరమని కృతసిద్ధియై యున్నారు. వీరి సంఖ్య యల్పముగాదు. ఎటులయినను స్వపరిపాలనము నొసగుట మదరాసు ప్రభుత్వమువారి హస్తములలో లేదు. ప్రధానమంత్రియగు లాయుడు బార్డ్గారు హిందూదేశము యుద్ధానంతరము సామ్రాజ్యమున భాగస్వామియగునని వాదనము చేసియున్నారు. అందుచేత వెనుకంజవేయక సక్రమాందోశనము గావించుట ముఖ్యవసరమని శర్మగారియత్సాహముతో క్రబోధించి సంతసము పురిగొల్పిరి.

ఉపన్యాసములయందెల్ల డాక్టరు నంజుండ రావుగారి యుపన్యాసమే యుపన్యాసము. బిసెంటుగారికి ప్రబలమగు ప్రత్యర్థిగనుండి యామెపై యభియోగముల చెప్పి యనేకమాసములు హోరాహోరిగ పోరాడిన నంజుండ రావుగారు యామెకు నిర్బంధమును విధించిన దినమునే తెల్లవారులు నిద్రకూడ బోలేదని జెప్పిన వాక్యములు ప్రతినభ్యుని హృదయమును గరగించెను. నంజుండ రావుగారు బ్రాహ్మణేతర సమస్యనుగూర్చి తమ దృఢాభిప్రాయమును దెలిపి, జప్తీనుపత్రిక విభేదములగల్పించి గావించుచున్న దేశానర్థకములను ఘంటాకథముగ జూపిరి. నంజుండ రావు గారు బ్రాహ్మణేతరుడగుటచే వారి వాక్యములకు విలువ యెక్కుడయ్యెను. బ్రాహ్మణులను యన్నివిధములకు మించునటుల ప్రయత్నముల గావించవలయునని తమ సంఘమున కుద్బోధము గావించిరి. మాటలతో కాలముగడువక తిరిగి యందరును స్వదేశప్రేమమును స్వీకరించి దేశము నుద్ధరింపవలెననియు, తా నీదినముననే స్వరాజ్యసమితిలో చేరదననియు నుడివికాకములకు సభ్యుల కరతాళ ధ్వనులు మిన్నుముట్టెను. గౌరవనీయు లగు బి వి నరసింహయ్యగారు సేలము గ్రామమున తామందరము భగవంతుని సాన్నిధ్యమున స్వదేశ దీక్ష వైకొంటిమని సెలవిచ్చిరి. కేశవపిల్లేగారు సాంధికవిషయములలో జప్తీను పత్రికతో నేకీభవించినను, రాజకీయవిషయములలో తా మేమాత్ర మేకీభవింపజాల మనియు, జనులలో విశేష భాగము స్వపరిపాలనము వలదనియు, ఆనిబెసెంటుగారి నిర్బంధము యవసరమనియు సభిప్రాయపడుచున్నారను వ్రాతలన్నియు నసత్యము లనియు విశదీకరించిరి. హార్నియూగారు యా నిర్బంధము తమ జాతికంతకును యవమానకరముగ నున్నదనియు, యిందుకై వెంటనే ఇంగ్లండునకు దేశప్రముఖులు వెడలి బ్రిటీషుజాతికి యీ విపత్తును గూర్చి తెల్పిన న్యాయము గలుగగలదనియు, కాలయాపనము గావించుకొలదిని నష్టము సంభవించుననియు యత్సాహముతో బలికిరి. మహారాజా పత్రికాధికారి యగు కేల్కారుగారు బొంబాయి రాజధాని యంతయు చెన్నపురివారిలో కలసి బని చేయుటకు సిద్ధముగ నున్నదనియు, యారాజధాని లోగూడ యిట్టి నిర్బంధము సిద్ధముగ నున్నటుల తెలియుచున్నదనియు నేటి దినమున గనుపలదిన యత్సాహముచే యట్టివిపత్తు లొలగవచ్చుననియు జెప్పిరి.

దేశభక్తులగు కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు నుడివినటుల సభలో గావించిన తీర్మానములు పలువుర కాశాభంగములు కలిగించినవి. మొదటి తీర్మానము, యసమ్మతిని తెలుపుచున్నది.

తెండ్రుక తీర్చునము బిసెంటుగాడికొర కేర్పటచిన నిధికి సాయము జేయగోరుచున్నది. మూడవ తీర్మాన మీ తీర్మానములను ఇండియా ప్రభుత్వపు కార్యదర్శిగారికిని, రాజప్రతినిధి గారికిని, మదరాసు ప్రభుత్వము వారికిని పంపుటకు గోరుచున్నది. కాని యీ విషయస్థితిలో ప్రజలకర్తవ్య మెద్దియో, స్వయంసహాయ్యమున ప్రజలచరించదగిన కార్య మెద్దియో చక్కగ చర్చించి తీర్మానించవలసిన భారము సభకులపైనుండెను. సభయన్ననో రాజధాని పత్తనమున జరిగినది. సభకులన్ననో పలు తావులనుండి యరుదెంచి యుండిరి. సభ ప్రముఖులచే నిండియుండెను. ప్రజల కర్తవ్యమును జర్చించుట కింతకన్నను మంచిసమయము దొరకుట దుర్లభము. అట్టితరి రాజకీయాందోళన మున్ను దేతీరున పరిణామమును జెరవలెనో, స్వరాజ్యమును త్వరలో సంపాదించుటకు ప్రజలు పాలకులతో తమ మొఱులను విన్నవించు ధైర్యము వద్దతి నవలంబించుటతో తృప్తిజెందుట యుత్తమమో, లేక స్వరాజ్యమునకు ప్రజలహక్కులను ప్రభుత్వమువారి మానసమునకు దోచుటలు జేసి, స్వరాజ్యము త్వరలో బొందుట యుత్తమమో యీ విషయము చర్చ గావించలేదు. ఈ యవకాశమును దీసికొని స్వదేశీనతయను బూతునకు జాతీయ విద్యను దేశము దెండ్రుకకు నొప్పి న జేయుటకును కార్యపాధనములరసి తీర్చుచు లేదు. ఇందుచే నాకూర్పక యున్నంత కార్యభారత మన ప్రజలలో గాన్నికదని స్పష్టమైనది. అందునను చెప్పురి కార్యభారమును నిశ్చయములలో నెనుక జవేముచునే యుండును. యిందు లీలోపము నె తత్వము గమనించి కార్యదీక్షను గయికొనిన సంత శ్రేయోదాయకము, సక్.యస్. సుబ్రమణ్యయ్యగారు గారిని గూర్చి చెప్పక మాగింప వలము. వీరు చెన్నరాజధానికి భీష్ములనంటివారు. దొరతనమువారి కొలువున యున్నతో ద్యోగముల వహించి, యువకార వేతనము బొందుచు వృద్ధాశ్రయదళలో దేశముకొరకై తమ సర్వస్వమును ధారపోయ సిద్ధముగ నున్న మహామహుడు. వారియొక్క రాజధక్షిని గూర్చి శంకించుట కేరీకిం సాధ్యముగాదు. వారు బాధ్యతగల నాయకులు గారని నుడువసాహసించు జ్ఞానవంతుడుండడు. ఇట్టి భారతదేశ పితామహులు నిన్నటి సభ నలంకరించగనే సభలోగలిగిన కోలాహలము వర్ణించు తరముగాదు. మహాయోధునివలె నుండు నిలువబడి యగ్రసాధికతి నెన్నిక నుపపాదించెడు. సభనుండి వెడలునపుడుగూడ భారతభూమికి స్వపరిపాలనము త్వరలో జేకూరుటకు ప్రబలముల యత్నముల జేయవలయునను సందేశమును బోధించిరి. ఇట్టి సుపుత్రుని గన్న భారతమాత కన్న ధన్యురాలెవరు? భాతభూమి స్వపరిపాలనమును సంపాదించుట కనేక సుబ్రమణ్యయ్యులు దేశమందంతయు నుద్బవించవలెను. నేటి దినమున వెడలిన మదరాసు ప్రైముకత్రికలో, సభ శాంతినివీడక చక్కగజరిగిన దనియు, యువన్యాయకులు అమితోత్సాహము జూపినయు వ్రాయబడినది. ఈపత్రిక యిప్పుడైనను తనయబోహాలు దుర్భులు లని దెలిసికొనుట సంతసము. ఈ పత్రికలో “వ్యాస” యను వారిచే వ్రాయబడిన వ్యాసముగో దేశరక్షకశాసనము యిట్టి సందర్భములలో ప్రయోగించుట తగదనూదించబడినది. ప్రజాభిప్రాయము బాగుగ వ్యక్తమైనది. మే మిదివరకు వ్రాసినటుల సభలోను తీర్మానములతోను తృప్తిజెందుకాలము గతించినది. వెంటనే కార్యదీక్ష నైకొని ముందంజ వేయవలెను. దొరతనమువారికి మన యభిప్రాయమును బాగుగ

చెలిపి, వారికి గల యభిప్రాయములను మార్చవలెను. స్వదేశోద్యమమును కొనసాగించవలెను. ఆత్మగౌరవమును నిలిపికొనవలెను. న్యాయ మెప్పుడును వర్ణింపు. కష్టములు దూదిపింజలవలె యెగిరి పోవును. అప్పుడే పాలకపాలితల యన్యోన్యమైతి యేర్పడి, పరిపాలనము జాతీయస్వపరిపాలనముగ మారును.

సంధి

రుష్యాలో జరిగిన పరివర్తనము నాధారము జూడికొని జర్మనులు సంగీకృతకై యత్నముల గావించసాగిరి. రుష్యను సాఫీకులలోని యతివాదులు స్వాతంత్ర్యవాంఛలచే యుక్తాయుక్తముల మఱచి సంగ్రామమునకు విముఖతజూపిరి. ఈ తరుణమున జర్మనులు సంగి జేసికొనుటకై రుష్యులను పురిగొల్పిరి. కాని జర్మనులయత్నములు తుట్టుతుదకు నిష్ఫలములుగుచున్నటులు వార్తలలో గాన్పించుచున్నది స్వీట్జర్లాండు వాసి యగు హా. మెకగారిద్వారా చేసిన సంగీత్రయ త్నములు విఫలములయ్యెను. జర్మనులసంగీత్రయ త్నములు గూర్చి నూతనముత్తముగు బారన్సు గారు రాడవ నగరమున కిచ్చావు మదియున మొసగిన యువన్యాయము సభ్యులను తేబుతచుచున్నది. శ్రేష్ఠదేశములు సంగ్రామముకడ విముఖత జూపుచున్నవి. ఆకూరపదార్థముల కరువధి కలుగి నున్నది. జనప్రతినిధులముగ కలిగినది. పరుగువర్గి నానాటికి తల్లునున్నది. ప్రపంచమున దిక్కు యెన్న గాష్ట్రములందు జర్మనీతన కమా ర్యములచే శత్రువులు జేసికొనినది వలన రాజ్యములన్నిటిని బోగొట్టికొనినది. వర్తక మా రూపు మాసి నది. ఇట్టిస్థితిలో యుద్ధము సంతత్యరలో నాపివైచిన జర్మనీ కతలాభకరము. అందుచేత రుష్యాను, తిలస్ దేశములను పుగొల్పి స్థాకుఃము సంగిసభ గావించుటకై జర్మనీ ప్రబలయత్నముల జేయుచున్నది. జర్మనీకి యుద్ధమునకు పూర్వపుష్టి వచ్చిన చాలును. కాని మిత్రమండలవారి కిది చాల నష్టదాయకము. బెల్జియము, సర్వీయా, ఫ్రాన్సు, రుమేనియా దేశములు జర్మను లాక్రమించినంతవరకు విశేషముగు నాశనమును బొందినవి. సుందరమగు కట్టడములు భూస్థాపితములైనవి. దేశాలయములు రూపులేకుండ నాశనము గావించబడినవి. మిత్రమండలివారి వర్తకనావలు సముద్ర గతము లయి. నిరపరాధులగు పురుషులు, స్త్రీలు, పసిపిల్లలు సముద్రగతులైరి. కొందరు జర్మను బాంబులచే నిహతులైరి. ఈస్వమంతయు మిత్రమండలివారు భరించవలసినదేనా? మూడు వర్షములు ధన ప్రాణనష్టముల సరకుజేయక వడిన శ్రమయంతయు వ్యర్థము కావలసినదేనా? జర్మనీకి తగు గుణాతము నేర్పక, పూర్వకృతిలోనే యుంచిన యెడల, తిరిగి కొడి వత్సరములలో యుద్ధ పరికిరములను గూర్చుకొని యింతకన్నను ఘోరయుద్ధము గావించుట నిశ్చయము. అట్టి యాదవ నివారించుట మిత్రమండలివారికి పరమ ధ్యము. ఇంతియగాక బారన్సుగారు చెప్పినటుల, జర్మనీ తన యేజెంట్లరు బంపి మిత్రమండలిలో భేదాభిప్రాయముల గలిగించుటకు యత్నించుచున్నది గాని, యింతవరకును తాను గోరు సంగి మిత్రులను బహిరంగముగ జెప్పలేదు. మిత్రమండలివారిచే ముందు జెప్పించజూచుచున్నది. ఇందులోనే మిత్రమండలివారి కపాయము గలదు. ప్రపంచమంతయు యుద్ధముతో విసిగియున్న సమయము జూచుకొని జర్మనీ సంగియత్నముల జేయు

చున్నది. కావున మిత్రమండలి సంగ్రామమును విజయంతరమువరకు కొనసాగింపవలెను. నిరంకుశమునకును, స్వాతంత్ర్యమునకును విషయము గలియుట యసాధ్యమని బారన్సుగారు నుడువుచున్నారు. ఈ సంగ్రామమున స్వాతంత్ర్యపక్షము గెలుపొందవలెను. మధ్యలోనే సంగి జేసికొనినచో సంగ్రామోద్దేశము విఫలమై ప్రపంచము దుఃఖ బహుళమగును. అందుచే బారన్సుగారి యువన్యాయము యీ సమయమున కనుకూలముగ నున్నది. మిత్రమండలి పక్షమువారు బారన్సు నుడిచిన సత్యమును గ్రహించెవరని విశ్వసించుచున్నాము.

దృష్టాంతము

నిర్బాధ పద్ధతులచే కలవర మెక్కుడగుచున్నది. సంయుక్త రాష్ట్రములలోని మోతీలాలు నైహూ, దావరు లెకో బహదూరు సప్రూ మొదలగు నాయకులు దేశంక్షనైర్యము విర్యాధికులు జేరుటకు ప్రోత్సాహమునచ్చు కై యీ నెల 28 వ తేదిన సభ జేయు మ్యునిచ్చుము, దొరతనమువారి పూర్వాపు టులను చేత వాటూ కార్యమును గానివేటినిగి కక్షి కరి. ఈ యాదు ప్రముఖుల బహుమన, క్రియాశీల నాయకుల నాయకులు గారినియు సభ్యులను నిమగ్నమున నిలిపివేయుచున్న ప్రాయమున్నాడు. ఇందు బట్టి సభ దేశంక్షనైర్యమును విర్యాధికులు జేరుటకు ప్రోత్సాహమునచ్చు కై యీ నెల 28 వ తేదిన సభ జేయు మ్యునిచ్చుము, దొరతనమువారి పూర్వాపు టులను చేత వాటూ కార్యమును గానివేటినిగి కక్షి కరి. ఈ యాదు ప్రముఖుల బహుమన, క్రియాశీల నాయకుల నాయకులు గారినియు సభ్యులను నిమగ్నమున నిలిపివేయుచున్న ప్రాయమున్నాడు. ఇందు బట్టి సభ దేశంక్షనైర్యమును విర్యాధికులు జేరుటకు ప్రోత్సాహమునచ్చు కై యీ నెల 28 వ తేదిన సభ జేయు మ్యునిచ్చుము, దొరతనమువారి పూర్వాపు టులను చేత వాటూ కార్యమును గానివేటినిగి కక్షి కరి. ఈ యాదు ప్రముఖుల బహుమన, క్రియాశీల నాయకుల నాయకులు గారినియు సభ్యులను నిమగ్నమున నిలిపివేయుచున్న ప్రాయమున్నాడు.

కడచిన ఆదివారమునాడు ఉదయము 9 గంటలకు కలకత్తా, గోల్కొండ, బీచ్ఛియండుడెగ మూకలెప్పు మేడూద నొక పిడుగు పడెను. 2 అల్లులు మృతిచెందినగాని ఇంకె యందు కాపురమున్నవారి కేయము నష్టముకలుగలేదు.

ఆయుధ సాగులయ 12 గురు యువకులు బంది పోటు వేయవలెనని ఆలోచించుచుండ హూరా సి. వి. డి. వారు వారిలో 6 గురు బొంగలను పట్టుకొనిగిరి. మిగిలా 6 గురును దగ్గరగానున్న అడవిలోనికి బాంబులను వేరిక తేదు.

గతమంగళవారము ఆమావాస్యపౌర్ణమి గనుక తిరుచు నాపల్లి క్షేత్రవారి మేజస్ట్రేటుగావైన పశునిమాండ్ పిళ్ళగారు ఉదయము 8 గంటలకు కచేరికి బోయి ఆచ్చట పనిముదు పూర్తిగముచే ఆకస్మాత్తుగా కలగర్త మొందినా ని తెలియుచున్నది.

బొంబాయిలో నారా నంద గోఖలే అను నతని భార్య పుట్టినదికి బోగోరెను. తనకు జేతనము వర్షమునకు ఆగవలెనని భర్త చెప్పి కచేరిపోయెను. ఆయన భార్యపూము 1 గంటకు కచేరినుండి యింటికి బోవునపుటికి ఆమె గదిలో ఉరిపోసికొని చనిపోయి యుండెను.

మాదివానీబహుదూర్ డి. రాబిగోపాలాచారి సి. ఐ. ఇ. గారు చెన్న పురికి గడచిన శుక్రవారముగోడాడ ఉదక వంశలము నుండిచ్చి అనాటి మధ్యాహ్న మే 3.50. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యగారితో కలసి హామయూలుమన్నా వారి నేపు మాటాడిరి. రాబిగోపాలాచారి గారు భిగి హామయూలు నాయక మండలమునకు బోయిరి.

విరోధామహాసంగమము

రష్యా తాత్కాలిక ప్రభుత్వము - ప్రత్యేక సంధిని కోరకుండుట

బాల్కన్ సంగతి ప్రకటనము.

పెట్రోగ్రాదునందు సాయుధ రాజద్రోహులకు కారాగృహవాసము

మిత్రమండలి సమావేశము

క్రూరకర్మలగు ప్రముఖులు-అంగ్ల యుద్ధనౌక అల్లరుల నడచుట

(రైటరు ఏజన్సీ.)

ఇంగ్లండు

బాల్కన్ సంగతి సమాఖ్యము.

లండను, జూన్ 20:— బాల్కన్ సమాఖ్యము అందైన పార్లమెంటు ఆసోసియేషను వారు ఆస్పిర్మెన్టు ను సోషలియని యాజమాన్యము క్రింద సమావేశమైన సభయందు గంభీరత్వాహ పూరిత పర్యాయము గావించిరి. బ్రిటిషువారి సంక్షేమమున కమెరికాలో జేసిన గౌరవము కేవల లాంఛన మాత్రముగాక వ్యాపక పూర్వకమైనది. ప్రపంచ స్వేచ్ఛకొరకందలు జేయవలయు సమానకృత్యమును గూర్చి యొక్క మారుగ నప్పటికప్పుడే వారు జూపిన యుత్సాహ మపరిమితము. “ఈ సంక్షేమము అంతర్జాతీయ సంబంధముల దృఢపరచు చారి త్రాత్మకాకాంక్షలతో గలదు. ప్రధానమైనదిగ నేను భావించును. మిత్రమండలివారి పద్ధతితో గంభీర వైతికాధ్యాత్మికతలు ఒకరినొకరిని విశేషపరచుట కీ సంక్షేమాలమున నొసగబడిన సమయము నమెరికనుజాతి విశేష గౌరవముతో సాదరించెను. అదియే సంక్షేమమున ముఖ్యమైనది. దాని మహాభలితాత్మము మీలో నతిదీర్ఘ వాని జీవనకాలాంతమువరకు సహితము నిలచి యుండును. వాని కర్మించుట చుట్టభము. ఈ సంగ్రామమున అంగ్ల ఆమెరికను కలయిక, ఒకరినొకరు నొకరు లాభము నొందు టవిడగాక యుద్ధములయందును గల వైతిక భావములవిడచి ను ఆదర్శములవిడచి ఆధారపడియున్నది. మనమేయాదర్శముల కొరకు దిబ్బరలాచుచున్నారమో ఆయాదర్శముల బొందవరకును సంయుక్త రాష్ట్రములు మనల నెన్నడును విడువజాలవు. ఒకమారు కార్యమారంభించిన పిదప నమెరికను లాకార్యమును తుదముట్టజూపింది వినువరకు దానికంటె నేరొక దానియందు నాకెక్కుడు నమ్మకము లేదు. మానవచక్షువులకును, మానవదర్శకశక్తులకును, గోచరమైనంతవరకును, అంతర్జాతీయ నాగరికాభివృద్ధి వైఖరియంతయు నాధారపడి యున్న అవలంబమును ససాకల్యముగ నెఱవేర్చుట కొంత కష్టమునైన నొక్క మనమెట్లు తీరగొరంపజాలమో వారును అట్లనే తీరగొరంపజాలరు.”

జర్మనీ సంధి తులములు.

లండను, జూన్ 21:—లండను నగరమున కన్నాటు మండలములో సమావేశమైన సభయందు యుద్ధమంత్రాంగసభలో సభ్యులుగా నున్న బాల్కన్ సంగతి తమ సూతనపదవి స్వీకరణాంతర ప్రకటనాపర్యాయమున నిట్లు చెప్పిరి. ఈ యరి యుద్ధమున నతిప్రాయుధమయ్యెను. మిత్రమండలివారి వైతికమును, వారును పలువిధములగు బాధల నొందుచున్నారట వాస్తవము. కాని శత్రువులంతకంటె నత్యధికముగ బాధపడుచున్నారు. వారి నష్టము లత్యధికము. వారి స్థితి మిక్కిలిగా బాధకరము. తీరింది పోవుచున్న ఆహార పదార్థముల వై వారాధారపడవలసి యున్నారు. స్త్రీకు సహాయమున ననేకవిధ సమావేశము చేయవలసి యుండును. యుద్ధంలో జర్మను ఏజెంట్లు విశేషముగ ప్రవేశ పెట్టుటకును, ప్రజలకును పాలితులకును అంతఃకలహముల కేందుకును జర్మను దోహదమువారు చేయుచున్న ప్రయత్నములకును వారినుఃఖిలమున కారణము. జర్మను సాంఘిక వాదులును, వాస్తవికా నిర్వాహకులును యుద్ధసమస్యలను గూర్చియు, జరుగబోవు సంధి రాయభావములను గూర్చియు విశేషముగ బ్రయత్నించినను జర్మను దోహదమువారు మాత్రమే సభివద్ద జరిగినదానిని, సంధి చింతనలకును, చూచి దారులు కాకుండు

తెన్నియొకొనుచున్నారు. ఇదియు ప్రస్తుతస్థితికి యధార్థముగ బాధ. ప్రపంచమంతటి కళాంతికరమగు యుద్ధముతో జర్మనీ యాదుకొనుచున్నది. ఇప్పుడు జర్మనీతో సంధిజేసికొనిన పూర్వస్థితిని దేశములన్నియు నుండునట్టిర్పాటు జేసికొనుటయే బ్రహ్మాండము. అందుచే నాప్రయత్న మసాధ్యము. ప్రావిజనలు గన్న పెంటలు వారికంపు సంక్షేమముతో గతవారమునందు విల్సను గారిట్లు పలికిరి. “యుద్ధపూర్వపుస్థితియట్లుండబట్టియే యాధ యంతర యుద్ధమిట్లు సంభవించెను. ఇకమిడ నైన నిటుల తటస్థింపకుండ జేయవలచితిమే యుద్ధపూర్వపుస్థితిని పూర్వముగ మార్చి నేనుబడవలయును.” ఈ యంతమునే బాల్కన్ సంగతి గూడ నెక్కినొక్క వక్కాణించుచున్నారు. ఈ యంతమే తన దేశయులకును, తనతోపాటుపడువారలకును బాగుగ నాటవలయును. యుద్ధమునకు పూర్వము అన్నిజాతుల వారును ప్రజా స్వాతంత్ర్యము, తమల నన్ని వైపుల ప్రసరించుటతో తమ యావచ్చునీ వినియోగించుచుండగా జర్మనులు తమ యధికారములను తమ దేశములందు భాగుగ వ్యాపింపజేయుటయే గాక పరదేశములందును గూడ వ్యాపింపజేయు నిశ్చయముతో ప్రబల ప్రయత్నముల జేయుచుండిరి. ప్రతిజాతీయు తన యిష్టానుసారము స్వాతంత్ర్య జీవనమును జీవించవలెనను నూత్రము కొరకే మన మింతసోరాడు చున్నారము. తమ యిష్టానుసారముగ నన్నిజాతులు జీవింపవలెనని జర్మనీ పక్షమువారు కోరుచున్నారు. పిమ్మట సామ్రాజ్య సాంఘికాంతరంగిక సంస్కరణములగుర్చి మట్లాడువా రిటుల బలికిరి. “స్వాతంత్ర్యము కాపాడుటయే మనకోరిక. మోటువాని నుండి విముక్తిజేంచుటయు వానిధరించుభారమును గూడతొలగింబయు మనపనిగ నున్నది. ప్రతిదేశమును, ముఖ్యముగ జర్మనీయును ఆకోరికను సఫలీకృతము జేసికొనవలయును.” పిమ్మట వారు మిత్రమండలివారి, చిన్నవారు, పెద్దవారు అందరినిగూడ ప్రశంసించిరి. యుద్ధములు తమపరిపాలక సహాయమునకు వత్తునని వారు పూర్వముగ విశ్వసించు చున్నారు. పరాసువారి స్వాతంత్ర్యవృద్ధి పొగడుచు, “వారుచేయుచున్న యుద్ధమున వారికి పరాజయము గలుగజాలదు, గలుగదు. ఒకవేళ కలిగినేని ప్రపంచమున మరీ ధర్మమునకు జయము లేదనెయి చెప్పవలయును. ఈ యుద్ధము నిష్పక్షే కొనసాగింపవలయును. ఇందు మధ్య నాపిజేయుటకు వీలులేదు. ప్రజాపరిపాలనకును ప్రభు పరిపాలనకును సంధి తుగర నేరదు. ఇప్పుడు మనము జయమొంద నేరమేరి పిదప దానిజయించుట కొరకు సంసిద్ధులగు నిమిత్తము జరుగు సంధియే సంధింపగలదు గాని చిరకాల సంధి వాటిల్లనేరదు. దీని మన సంతతి వారికి విడచిపెట్టుట కంటె లెప్పుడు మనమే నిర్వహించుట మంచిదని నాయభిప్రాయము. మన తరువాతవారు తనయందు నివసించుటకు పుణిది యుద్ధమైన దేని ఇప్పుడు జయముకలిగి తీవలయును.”

శ్రీలకు వోల్గ్ స్వాతంత్ర్య మిచ్చుట.

లండను, జూన్ 21:—నేటి ప్రజలయందెక్కువ 291 నిట్లు శ్రీ స్వాతంత్ర్యపరముగను, 25 వ్యతిరేకముగను వచ్చెను. అందు మొదటివారు శ్రీలకు వయోనిగ్ధారణ మావశ్యక మనిరి. పైనికులయొక్కయు, నావికులయొక్కయు వోల్గ్ స్వాతంత్ర్యమును గూర్చి తయారజేయబడిన ఎత్తరలు బిల్లులో దొరతనమువారు చేసిన యనేకవరణాలు సభవారిచేనంగీకృతములయ్యెను. రణంగమునందలి ప్రతిపైరికుడును నావికుడును, తన గృహమునకు బదులు వోల్గ్ నీయమచ్చును ఆరమాసములకు

తక్కువకాకుండ నత దేవదేశమున నివసించినను వాని కీస్వాతంత్ర్యము చెల్లుచున్నదని దొరతనము వారుపూరించినని శేవు గారు తెలియజేయుచున్నారు. ఇచ్చట నాయమాసముల కెక్కుడుకాలమునుండి నివసించుచున్న వలసదేశీయులు వోల్గ్ నీయముటకు స్వాతంత్ర్యము గలిగియున్నారు.

ఫ్రాన్సు

జర్మనుల దారుణయుద్ధము.

గతరాత్రి పరాసువారిట్లు ప్రకటించిరి:— నేటిపూర్వము ముందు ప్రకటించబడిన ముట్టుకుల యనంతరము జర్మనుల సంఖ్యాకములగు వైద్యములతో ఒక కిలోమీటరువరకు వ్యాపించియున్న మాస్కోములను ముట్టడించిరి. వాక్స్యిలెకకు తూర్పుభాగమును దున్న మొదటికందకముల పంక్తిలో కొంతవరకు చొరబడిరి. రోజేరి ఫారముకు ప్రాగ్నిక్కున నున్న మాపంపులలోనున్న ముఖ్యస్థానమును ముట్టడించిరి. కాని విఫలమైరి. హర్టిలెసు, చిప్రామ్మ మధ్యను, వెర్దను రంగమున వాచరువల్లికా మోరెట్టును ప్రదేశములందును ఇరువైద్యముల వారును ఫిరంగులతో ద్వంద్వయుద్ధము జేయుచుండిరి.

మందుగనుల విధ్వంసనిని ముంచివేయుట.

ఫ్రాన్సు, జూన్ 19:— మందుగనుల నశింపజేసిడి యొడ బిస్కె సముద్రములో నొకగనికి తగిలి మునిగిపోయెను. అందువలన 7 గురు మనష్యులు హతమైరి. స్పెయినుతీరమునకు కొంత దివ్యన నొకస్టీమ రొక జగంతగ్రామితో తలపడి దాని ముంచివేసెను.

ఆంగ్లేయుల విమానదాడి.

లండన్, జూన్ 21:— పరాసువారి తూర్పు వైద్యములకుండి ఇట్లు ప్రకటించబడినది.— పెట్రోగ్రాదు వత్తరభాగ మందున్న పూర్వములోయలోనున్న శత్రుస్థానములవై ఆంగ్లేయ వైమానికులు జయవంతముగ దాడినట్టిరి. ముందుగా చుట్టు ప్రక్కలను, సెర్పావంపులోను, మొనాస్టరు వత్తరముఖముందును శత్రుస్థానములు కొంచెము తీవ్రముగ పోరదొడగెను.

రుష్యా

పెట్రోగ్రాదులో సాయుధులగు ఆరాజకులు.

పెట్రోగ్రాదు జూన్ 21:—పెట్రోగ్రాదులో జన సమగ్రమును ప్రదేశమందు 50 మంది ఆరాజకులు రి మర ఫిరంగులతో బండ్లమీద ప్రవేశించిరి. వీరినందరిని 2 కోస వట్ల పటాలములు ముట్టడించి మరఫిరంగులను స్వాధీనము జేసికొని వీరి చెఱకాలమును దుంచెను.

రషియా రంగము నిశ్శబ్దముగ నుండుట

పెట్రోగ్రాదు, జూన్ 21:— రషియా రంగములయందు నిశ్శబ్దముగ నున్నదని మిత్రమండలివారి నినదానికి ప్రత్యుత్తర సందర్భమున విదేశాంగమంత్రి యగు ఎం. తెరెటో శ్చేంకో గారిట్లు నుడిచిరి:— మిత్రమండలివారు రషియుల కష్టములను చక్కగ గ్రహించిరి. రషియుల కట్టి ఒత్తుకు కలుగజేయకుండగ వైద్యమును ప్రజాప్రభుత్వపు రేర్పాటులు నిశ్చయ మగువరకు చేచి యుండెదమని మిత్రమండలివారు తెలియ జేసిరి. మిత్రమండలివారి సభాసమావేశము నిమిత్తము సన్నాహములు జరుగుచున్నవి. ఆమెరికా రాయబారులకును తమకును పరస్పర విశ్వాససమ్యక్ములు గలవని తెలియజేసెను. ఈ రాయబారులలో జేసిన వైదికకర్మమువారు రణముఖమున కేగిరి.

రషియును వైద్యములు.

లండన్, జూన్ 21:—సర్ విలియం రాబర్టుసన్ గారంపిన యభినందనములకు జనలు బ్రూసిలాసు గారిట్లు ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి. స్వేచ్ఛార్పత్రిగల రషియా వైరికులు ఆత్మగౌరవము నెఱిగినవారగుటచే తమ విద్యుత్ కధర్మములను ఎత్తుడును మరవజాలరు.

విదేశములపట్ల రషియా తాత్కాలికపు

ప్రభుత్వమువారి భావము

సిస్టా జూన్ 21:— కార్మిక వైదిక ప్రతినిధుల జేయ మహాజనసభయందు తాత్కాలికపు ప్రభుత్వమువారిట్లు ప్రకటించిరి.—రషియా వారు విశ్వకాంతి నిమిత్తము ప్రయత్నించినవో జర్మనులతో రషియులు ప్రత్యేకసంధి జేసికొనవలయును. అట్లు సమకూడినవో పరివర్తనము నిష్ఫలమగును. అంతర్జాతీయ ప్రజాప్రభుత్వమునకు భంగము కలుగును.

గ్రీకులు

రాజపక్షమువారి ఆందోళనమును

బ్రిటిషు యుద్ధనౌక చట్టము.

లండన్ జూన్ 20:— వోలుంటరీ బాన్డ్స్మెన్ గా రిట్టు తంటి నం పి రి :— వోలుంటరీ సైన్య రాజ పక్షమువారి ప్రదేశములలో మిత్రముండలివారు ప్రదేశించక పూర్వము ఆంగ్లయుద్ధనౌక అల్లరిలేకుండగ మూడురోజుల వరకు కాపాడబడెను. దీనికంతయు కారణము నౌకాదళ సామగ్రియు తప్ప వేరొందుగాదు. సారాయి దుకాణములందు రాజపక్షమువారు త్రొక్కి గంభీరపన్థానములు చేయడం గిరి. సముద్రము ముందుభాగమున గుంపులు గుంపులగ గూడి కోలాహలము చేయసాగిరి. మిత్రముండలివారిని, వెనిజలను పాక్షికులను తట్టుచుండిరి. యుద్ధనౌక రాత్రికాలమందు ప్రవేశించి అన్వేషకజ్యోతిచే ఈ మండనంతయు గుర్తించి ఈ గంభీరపన్థానముల నందరిని పారిపోవునట్లు చేసెను. మరల ఎట్టి సభలను జేయుటకుకీ బిలులేకుండగ జనులందరిని చెల్లాచెదురగ జేసెను. ఆ జన సమూహములో అన్వేషక జ్యోతిని గమల మొగములపైగా మునుముట్లు గొప్పముట్లు ఆకస్మికముగ ఆపుడపుడు ప్రయోగించుచు చాకన్న భీతిలేని వారికికూడ అధిక భయోద్రేకమును కలుగజేయుచుండెను. తదనంతరము నెమ్మదిగ ఎట్టి యల్లరులు లేకుండగ అన్వేషకజ్యోతితో నలుమూలల ప్రవేశించి ఆందోళనమును చల్లార్చెను.

గ్రీకుదేశీయులకు ఐకమత్యమును కలుగజేయుట

లండన్, జూన్ 21:— ఏభిన్నునుండి తంతివార్త లిట్లు తెల్పుచున్నది:— ఐకమత్యము సుందిన గ్రీకుదేశమునందు క్రొత్త ఏర్పాటులను జేయుటకు ప్రభుత్వమువారు ఒక ఉప సంఘము, నేతృవరులకు తీర్మానించిరి. ఈ సంఘమునకు నల్లరు సభ్యులుందురు. అంగులో యిద్దరు వెనిజులను పాక్షికులు గూడ నుందురు. తమ పినతండ్రిగారి గ్రామములో నున్న గృహములో వసించుటకు అలవాటుదా రాజుగారు నిశ్చయించుకొనిరి. ప్రస్తుత స్థితిమంతయు బాతీయ సభవారి ఆధిప్తాయము లేకువరకు తాత్కాలికముగ నుండునని తెలియుచున్నది.

ల్యూగానాలో కాక్స్టాక్ ట్రైను రాజుగారు.

ల్యూగానాలో కాక్స్టాక్ ట్రైను రాజుగారు ప్రవేశించి నపుడు అచటి ప్రజలందరు వీరిని హేళనజేయు వాగంబించిరి. సరస్సు ముందున్న బసవస్థూములో నుండిపోవు సయమున రాజుగా రెంతయో భీతచిత్తుడై సమీపముననున్న అన్నవిక్రయశాలలో దూర మరుగుబొచ్చి సారాయి దుకాణములో ఇంటికిపోవు మార్గమున కాక్స్టాక్ ట్రైను రాజుగారు తలదాచుకొనవలసివచ్చెను. కొంతదశక పోలీసువారిని కాక్స్టాక్ ట్రైను రాజు గారిని ఆయన అన్న విక్రయశాలకు గొంపోయిరి.

అమెరికా రాయబారులు ప్రవేశించుట.

సియో జూన్ 21:— అమెరికా రాయబారులతో సెనటరు రూటుగారు వెట్రోగ్రామలో ప్రవేశించిరి.

మొసపాటేమియా

మొసపాటేమియా యుద్ధము.

మొసపాటేమియా జూన్ 18:— జూన్ 5 వ తేదీని ప్రకటించిన విషయములకంటె ఇంతవరకు తెలియజేయదగిన విశేషము లెవ్వియులేవు. అన్నిరంగములందు నిశ్శబ్దముగ నున్నది. 19.6 గం||లో వ్యాధిగ్రస్తులైన వారి సంఖ్య 5000 ఈ సంవత్సరము మే నెలవారసు మాటికి 55 85 నూ|| తగ్గినది.

మనరలో ఎస్. వి. గోవింద అయ్యరు అను గొప్ప సాహుకారు పీఠాలలో రంగునకు బదులుగా నుట్టిముద్దలను పెట్టి మోసుచుచేసి బహిరంగముగా వేలములో నమ్మినేసెను. వేలము జరుగుచుంటే సొకుకు తీసుకొనిన పీఠాలని పగల గొట్టి చూపెను. అంగు నిరపయోగమైన నున్నే గారి రంగు కానబడలేదు. ఈనూటిగా ఇ.శ.క 5 గురుతమ పీఠాలను గూడ మూత తీసి చూచిరి. వాని నందుగూడ నున్నే కనబడెను. సాహుకారువై శేషు చేయుచుండెను. ముగిసినపుడై మేజిస్ట్రేటువారు వారికి 1000 రూపాయలు జరిమానాను 18 మ సరుల కివేనకే విధించిరి.

సింలూ

రాజప్రతినిధిగారికి వచ్చిన యుద్ధతంతివార్త.

సియో జూన్ 21:— ఇండియా కార్యాదర్శిగారు 19 వ తేదీని రాజప్రతినిధిగారి కిచ్చిన యుద్ధతంతివార్త:— మెన్మెన్సు అర్రాసు రెండు గొప్ప యుద్ధరంగము లందును ఆంగ్లేయులు కొన్ని ప్రదేశములను వశీకరణము జేసికొనిరి. వార్తావినీని నుండి వ్యాపించు జర్యుల ముందు కందకముల నిపుడు బ్రిటిషువారు ఆక్రమించుకొనిరి. వార్తావినీని కిక్ జిల్లేకుకును 7 మైళ్లదూరము. ఈ రణరంగమందు 500 నుండి 2000 గజములవరకు ముందుకుసాగిరి. బుల్లీకోట్టుకువాయ వ్యూహాలను హించెనుబద్ధగారి పంక్తిని కొంతవరకు ఆంగ్లేయులు ముట్టుడించి వశముజేసికొనిరి. మాంచీలి ప్రెత్సుకు తూర్పుభాగమందు ఇటీవల ఆంగ్లేయులు పట్టుకొన్న స్థానముల పై జర్యులు దాడి పెడలి బ్రిటిషువారిని తమ ముందు ప్రదేశములనుండి వెనుకకుబారదోలిరి. కాని బ్రిటిషువారికను క్రొత్త స్థానములయందే నిలబడిరి. బ్రిటిషు వైమానికులు ఘంటుదగ్గర నున్న శత్రువుల విమానశాలను ఘనంతముగ బాంబులతో తగులబెట్టిరి. ఇంగ్లండులో ఆన్వేయభాగమును జపీలికులు వాడినట్లనగా కాని నష్ట మెక్కువగ కలుగలేదు. ఒక జపీలిను మంటలతో నేల గూల్చబడెను. పరాసు రణముఖమందు కొంచెము కిరంగులపోరు జరిగినది. పరాసువారు చాంపేనులో దిన్నచిన్న సమరనన్నాహములతో తమ పంక్తిని అభివృద్ధి జేసికొనిరి. క్రాయటను పీఠ భూమిపై జర్యులు ముట్టుడి నల్పిరి. కాని పరాజితులైరి. కాగ్నోకు దక్షిణభాగమందున్న తమ స్థానములను కొంతవరకు ఇటలీవారు బలపరచుకొనిరి. సముద్రపు మట్టమునకు 11000 అడుగుల ఎత్తుగనున్న మంచి దగ్గము నొకదానిని ముట్టుడించి ఇటలీవారు దానిని స్వాధీనము జేసికొనిరి. ఏసియాగోక్షిత భూమిపై ఆస్త్రియనులు ఇటలీవారిని దారుణముగ ముట్టుడించిరి. కాని క్రియాంట్లో ఆస్త్రియనులు పరాజితులైరి.

జూన్ 11-వ తేదీ సాయంత్రమున రాజమహేంద్రవర పురమండలమునందు దివాకబహదరు చిత్రపు నేకటా చలముగారి అధ్యక్షతక్రింద సభజరిగినది. చిలకమర్రి లక్ష్మీ నృసింహము, నాగవతి సుబ్బారావు, మైదవోలు కుబ్జారావు గార్లును తదితరులును 400 మంది సభనలంకరించిరి. ప్రారంభమున అధ్యక్షులిట్లు ని. భారతము రచించుచున్న కవి రాజు శ్రీ పాదకృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారిని, వారి నాదరించుచు గ్రంథము జేయించుచున్న శ్రీరాజా వాసిరెడ్డి శ్రీ చంద్రమాణిక్యప్రసాద బహదరుగారిని గౌరవించుట మనకు ధర్మము. రాజమహేంద్రవరమునకు గౌరవము. రాజరాజ నరేంద్రుని కాలమునందు నన్నయభట్టారకునిచేత నీపురంబునందే భారతము వ్రాయబడుచుండెను. మరల నిచటనే ఆ గ్రంథము వ్రాయబడుచున్నది. కావున మనము దానిని గౌరవింపదగియున్నది. గ్రంథముతయుం బూర్తియైనవెనుక వారిని హెచ్చరించి గౌరవించుటకన్న ఇప్పుడే హెచ్చరిక చేసి మన మెల్లరమును గౌరవింపవలయును. దానివలన గ్రంథ రచనకు మనము గొంతప్రోత్సాహము గలిగించివార మగుదుము. ఈగౌరవించుట మనలను మనము గౌరవించుకొనుటయే యని అధ్యక్షులు చెప్పిరి. పుల్లెల శ్రీరామశాస్త్రిగారు ప్రకృతియు సభచేరుటకుంగల కారణములను విశదీకరించిరి. శ్రీ పాద లక్ష్మీపతి శాస్త్రి శ్రీపాద పాపయ్య శాస్త్రి చిల్కారీ ఆగ్నేయ శాస్త్రిగారును అయ్యగారి బాపిరాజుగారు నవనగ్నించిరి. గ్రంథమును రచింపజేయుచున్న రాజా వాసిరెడ్డి చంద్రమాణిక్యప్రసాద బహదరుగారి సభినందించుచు బాపిరాజు గారి క తీర్మానము ను పాదించిరి. కృత్తిమెరి నాగేశ్వర రావుగారిచే బలపఱుపబడినవెనుక తీర్మాన మామోదికమయ్యెను. అధినందన కద్యమును రచింపబడినను, కాల ప్రరభితిచే జరుగుచుండెను. పిదప శ్రీపాదకృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు రాజమహేంద్ర పురవాసుల న్గంధ గ్రంథులు చేయుటకుంగల కారణములను, రాజా బహదరుజేయుచున్న గౌరవాదికమును గొంతు ముచ్చటించిరి. శ్రీ జా తానూరి త్రిరామచంద్ర జగన్నాథరావుచే జరిగించారుగారు గ్రంథకర్తగారి కొక కాలవను బహుమానముగా నొసంగిరి.

జూన్ 14వ తేదీని బంధువులు స్వరాజ్య సమితివారు ఎం. ఎస్. మూర్తిగారి అధ్యక్షతక్రింద సమా. శమై ఇటీవల కాననగల్లో వెంట్లం ప్రభువుగారు నడిపిన విషయములను ఇంగ్లండు 2 కత్తిర్మానము నానూదింగిరి.

వృత్తాంతములు

నాగపట్టణ శ్రీమంతులూ సామోలలో స్త్రీదమ్మగా పనిజేయుచున్నారు.

హాలండువారు బ్రిటిషులో జర్మనీవారి పనులను చక్కబెట్టుదురు.

లోమరు సిరిసిల్లా మూల చాల ప్రదేశము వరదలమయమయి నేనని మంటలకు భంగము కలిగినది.

బరోడా వైద్యులుగారు ఉదకమండలము నుండి ఈ నెల 21 వ తేదీని బరోడాకు వెళ్లిరి.

రస్యజేశ్వు యుద్ధయంత్ర గాచీ కాక్స్ గా రిటీవల చాల శ్రమతో పనిచేసినందువలన ప్రస్తుతము అనారోగ్యస్థితి యందున్నారని తెలియవచ్చుచున్నది.

రస్యజులకు గల బ్రిటిషు పరాసు ప్రతినిధులు మా పోక్కికు గోయిరి. అచ్చటినుండి వారు యుద్ధ రంగమునకు పోవుదురు.

యుద్ధ మారంభమయినది లగాయతు 6000 లకు అధికముగా కనడా దేశీయులు బ్రిటిషు నౌకాదళమున చేరిరిని తెలియవచ్చుచున్నది.

గిరీమక గారు ఉదకమండలమునుండి యీ నెల 28 తేదీని బయలుదేరి చెన్నపురికి వచ్చుచున్నారు. ఇర్పట్టనుండి తిరిగి జూలై 20 వ తేదీని ఉదకమండలమునకు పోవుదురు.

వెల్లటూరులోని ఆర్యుల విద్యాభివృద్ధిని సంఘ వార్షికోత్సవ మీసెల 1వ తేదీని ఏలేశ్వరపు నృసింహశాస్త్రిగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగినది. వీరలకన్న దానము చేయబడెను. కొందఱు ఈభాండా గారమునకు ఉచితముగ పుస్తకములను దానము చేసిరి.

దుర్గాగ్రహము:— సోగలైన దుష్టులకు ధరించిన యొక యువకుడు గతమంగళవారమునాడు కొలంబో జడ్జి కోర్టులోనికి తలవైచోసో బోయెను. ద్వారమువద్ద నాకరు లోపి తినిజేయుచుని నాలుగైదుపాయలు చెప్పగ నాకరును చెంప విరగగొట్టెను. వాడు తెలివితప్పి నేలబడెను. పోలీసువారునది ఆయువకుని స్త్రీమనుకు దీనుకునిబోయిరి. అతడొంటికగ 5-6 గురు పోలీసువాండ్రతో చాలసేపు వెనగులాడెను గాని చిరరకు లొంగిపోయెను.

జైసికలు దొంగతనము:— ఛామపియనోరేఫోర్ తహాలా ఫీసునుండి దొంగిలించ బడిన 600 రూపాయల నోట్లకొరకు వెలికుమంద గా ఓరుగావ్ గ్రామమునందు మాసిరాజ్ అను నొక మార్వాడికదర్ద రెండు బయసికలు బండ్లుదొరకినది. కోలారుగనులందు కొంతకాలము పనిచేసిన ఏ. ఓర్ మనోఅను నతడు వాటిని రెండింటిని ఒకటి 9 రూపాయలకును రెండవదానిని 15 రూపాయలకును టాక్టు పెట్టినావని ఆమార్వాడీ పోలీసువారితో చెప్పెను. ఏ. ఓర్ మనో పట్టుకొనిరి. వాడు తనకు తిండికొకనందును అట్లు చేసితిని నేరము మొప్పునానెను.

మదరాసు కార్పొరేషను నోటీసు.

ఈ నగరములో నీరు యెక్కువగ ఖర్చు అగు సమయమునందు నీటి సప్లయిని యెక్కువ చేయు నుద్దేశముతో, జూలై మొదటితేదీనుండి దినమంతయు కాక, మధ్యమధ్య నీరు సప్లయి చేయబడు వద్దతిని పరిశీలింతురు. ఉదయం 5 గం|| మొదలు 8 గం|| వరకు నీ రతివేగముతో వచ్చును. పగలు 12 గం|| మొదలు సాయంకాలము 3 గం|| వరకు నీరు అసలే రాదు. తరువాత ప్రారంభమయి రాత్రి 11 గం|| వరకు వచ్చును. పిమ్మట తెల్లవారిగట్ట 4 గం|| వరకు నిలచిపోవును.

మద్రాసు కార్పొరేషను జె. సి. మొలోని 21-5-1917 ప్రెసిడెంటు

బీసెంటుమ్య నిర్బంధవాసము

ట్రెము ఆఫ్ ఇండియా పత్రిక.

భారతీయుల స్వాతంత్ర్యములకు వ్యతిరేకమున ప్రభుత్వము కలిగినను గూడ అట్టి కార్యనిర్వాహకాధ్యక్షుల యంత్రపులు సామ్రాజ్యవాదమున గాఢ విశ్వాసము గల వారికందరికిని పరిత్యాజ్యములుగ గనబడుట సహజము. మేముట్టి భావమును సంపూర్ణముగ కలిగియుండినను భారతీయ రాజకీయాభివృద్ధికి ప్రయత్నముగ జరుగుటకు చెన్నపురి దొరతనమువారి యంత్రపు అత్యవసరమనియు నిట్టి యంత్రపును కొన్ని ఏండ్లకు క్రితమే వారియ్యలసియుండినయు మేము విశ్వసింపచున్నాము. గత వారమున చెన్నపురి దొరతనమువారు ప్రకటించిన ప్రకటనమునందు వారు నిర్బంధముగ వివరించిన విషయములు దూరదృష్టిగల ఆంగ్లేయులకును భారతీయులకునుగూడ నామోదకరములుగ నుండవలెను.

సామ్రాజ్యాధీనముగ సంపూర్ణ స్వపరిపాలనము భరతఖండమునకు చేపారుటయే బ్రిటిషు పరిపాలనా ఫలమునకు నిశ్చయము. ఇండియా ప్రభుత్వ స్వరూప మేతరున నేర్పడినను ప్రభుత్వప్రభుత్వాకృతి దానికి మూలాధారముగ నుండక తప్పదు. గాన ప్రభుత్వాకృతికి తీవ్రముగ చలనము గలిగించుకొట్టి యుద్దయములన్నియును దేశాభివృద్ధికి భంగకరములే యగును. ఈ దేశమందు ప్రభుత్వము వారి విధానమంతయును గరితేదని బీసెంటుమ్య వాదించుచున్నాడు. తత్కారణమున ప్రభుత్వము వారిని తప్పుబంధులను గూడ నామె నిరంతరమును ఆవిశ్వాసముతో తృణీకరింపచున్నాడు. ఆమె ఎవ్వరిని గూడ వదలలేదు. చిరకాలమునుండి ప్రభుత్వసేవచేయుచున్న దేశీయ ప్రముఖులు గూడ ఆమె తీవ్రవిమర్శనమునకు గురియైరి. ఆమె మొదటి నుండియు నిలుల జనానురాగమును బడయుట కొక యుద్దయమునుండి మరియొక యుద్దయమునకు దాటులు చేయుచునే యుండెను గాన నామెచరిత్ర నెరిగినవారు విశ్వసింపజాలకుం డిరి. ఏసంకల్పముతో నామె ఈ ఆందోళనమును ప్రారంభించెనో ఆమెకును ఆమెమనస్సాక్షికి నే గాని ఇతరులకు గోచరముగాదు. ఆమె చర్యలు మాత్రమే గోచర మగును. ప్రజావిశ్వాసము నశించు చుండగ చులకనగ నమ్మువారందరును ప్రభుత్వముపట్ల విముఖులగుచుండగ నట్లు గుర్భాగమును గలిగించు ప్రాతలను ప్రసంగములును ఎంత గంభీరముగనున్నను ఏ దొరతనము వారైనను కల్పించుకొనకుండుట ఎట్లు సాధ్యము?

నాస్తిభావము కూడదు.

ఈస్థితియందు బీసెంటుమ్య నిర్బంధవాసమున నుంచుటతో చెన్నపురి దొరతనమువారి భావము యధావత్తిగ నుండుటయంభవము. ప్రభుత్వకాలమున నాస్తిభావము హిందూదేశావశ్యకతలకు తగిన సాధనము కాదు. ప్రస్తుత కాలము నందే బంగారు సమస్యను పరిష్కరించుటకు ఆంగ్లేజ్ ప్రభుత్వమువారు పట్టుదలతో పని చేయుచున్నారు. అటులే భారతీయులకు గల యుక్తములకు వాంఛలను గనునించి సహేతుకమగున సంక్షేపిని తొలగించుటకు మనము గూడ గట్టి ప్రయత్నమునెల సలుపరాదు. ఇండియా దొరతనమువారును రాష్ట్రీయ దొరతనములను గూడ ప్రస్తుత కాలానుగుణ్యముగ దేశీయులతో సంపూర్ణసమర సభావము గలిగి పని చేయుటలేదని మేము మాభాధ్యతలను పూర్తిగ గ్రహించి యే నుడువవలము.

ప్రాప్యమును నిరూపించి ధర్మరక్షణమునకు గడంగుడు. ప్రస్తుతస్థితియందు పర్యవేక్షణముల వనించి కాంతముగ నుష్కభావముతో నిత్యకృష్యములను నిర్వహించుటతో తనివి నొందరాదు. దేశమునందుగల యంత్రబాహియ శక్తుల యాజమాన్యమును ఇండియాదొరతనమువారు స్వయముగ వహించవలెను. హిందూదేశమునకు సామ్రాజ్యాధీనముగ స్వపరిపాలనమును కలిగించుటయే తమవిధానమునకు మూలతత్వమని ప్రార్థముగను ఖండితముగను నుడువవలెను. విద్యుత దేశమందంతటను వ్యాప్తమొనరించుట స్థానిక స్వపరిపాలనమును నిర్మించుట చేయుట రాష్ట్రీయ స్వపరిపాలనమును సులము నొనరించుట ఇండియా దొరతనమును గూడ యుద్ధాధిభావోపేతముగ చేయుట మున్నగు కార్యములకలన సంపూర్ణ స్వపరిపాలనము లభించుటకు అచిరకాలమున కార్యోపక్రమణ మొనరింతుమని ప్రకటింపవలెను. ఇటు లొకసారి వైద్యముతో నీ భావమున ప్రకటించి సద్భావముతో కార్య నిర్వహణమునకు దొరతనమువారు గడంగినచో దేశమందలి దేశభక్తుల బలంతయును ప్రభుత్వపక్షముననే యుండవలగును. ప్రతిపక్షుల ప్రచారమున కకకాశము తొలగవలదు.

దేవదాసు

***

క్రీస్తు బీసెంటుమ్యగారిని నిర్బంధవాస కక్షకు పాలు చేసినందులకై, దేశమున నెచ్చటను ఆందోళనా తరంగములు సువ్యక్తమగుట లేదు. ప్రజ లిట్లు తమ ఆగ్రహమును వెల్లడి చేయుచురని ప్రభుత్వమువారు దాని నడంచుటకై తగిన యేర్పాటులు చేసియున్నారను విషయము విశ్వాసార్హము కాదు. ఈవిషయమే నిజమగునెవల, చెన్నరాష్ట్రవాసుల గూర్చి దొరతనమువారి కిటుయంత్తైనను తెలియ దని చెప్పువచ్చును. మేము యుక్తయుక్త పరిభ్రాతలము మాత్రమే గాక దౌర్జన్యమువలన లాభములేదనికూడ గ్రహింపవలెను. ఈ కార్యమునై న్యాయసమర్థమగు ఖండనము వెలువడుననియు, వీరి ఖంబూరము లీదేశమున దూరస్థలములలోకూడ ప్రతిఫలించు ననియు, మేము నిశ్చయముగ చెప్పగలము.

* * * * *

“న్యూ ఇండియా” పత్రికకు 10,000 మంది చందాదారులున్నారని చెప్పబడినది. బహుశః, ఇంకను 10,000 మంది యాపత్రికను చదివి, సంతోషించి, అందలి విషయములతో సానుభూతిని వ్యక్తీకరించుచున్నారు. దేశజనులలో ననేకులకు, “చందరాసు మెయిలు” పత్రిక యన్నను, “న్యూఇండియా” పత్రిక యన్నను భేదములేదు. “చందరాసు మెయిలు” పత్రిక దొరగారి పత్రిక. దానిని కలెక్టరును, పోలీసు నూపరింపెండెంబులు చదివెదరు. కాని ముసఫరులును, పెద్ద పట్టణముల కావలను నివసించు వారలకు “న్యూ ఇండియా”ను గూర్చి యేమియు తెలియదు. సాధారణముగ కైతులందరును క్రియా విరహితముగు రాజభక్తి యుతులై యుండురు. రాజభక్తి క్షేమకలనను నమ్మకము వలనను యుద్ధునించును. కైతు లెప్పుడును శ్రమియవలసిన పన్నులనుగూర్చియే యరయుచుండుదురు. పన్నులు స్వల్పముగ నున్నయెడల ప్రపంచ మెట్టి స్థితియగున్ననువారికి లక్ష్యములేదు. పన్ను లెక్కువగు నన్నయెడల వీరిలో నసంతృప్తియులుజేరును. క్రియా పూర్వకమగు రాజభక్తి విభాన సంపన్నులగు వారిలో నుద్భవమందును. వీరు ప్రపంచములో స్వపరిపాలనా విధానములను బాగుగ తెలిసికొని తమదేశము కూడ అట్లే పరిపాలింప బడవలెనని వాదించుచు, స్వరాష్ట్రమునకు తగినయాందోళనము చేయుచుండురు. అందుచే వీరిని రాజభక్తి విరహితులని పిలచెదరు. పంటలుబాగుగ పండినయెడల కైతునకు రాము డేమియున్నను, రావణు డేమియున్నను యొక్కటేమిని మనవారు చెప్పదురు. కావుననే యీరానికి దేశమున జరుగుచున్న రాజకీయ సంస్కరణములకు తటస్థముగ నుండును.

* * * * *

బీసెంటుమ్యగారికి నిర్బంధవాసకక్షకు విధించుటమిగుల సుప్రసిద్ధకార్యము. ప్రభుత్వమువారు చేసిన యీ ఘనకార్యమును గూర్చి ప్రతిపక్షలోను, నేలకొలిది చచ్చ జరపుదురు. అందు మూలమున “న్యూఇండియా” పేరు ప్రజాసామాన్యమున మిగుల ప్రబలముగ వ్యాపించి, ఆపత్రికకు అసమాన ప్రాముఖ్యము చేకూరుట తటస్థించును. మన దేశ జా లపక్షమున వాదించినందులకు ఒకనొప్ప విరోధాదేశపు శ్రీకిశిక్ష విధింప బడినదని యూరూర వార్తలు వ్యాపించును. అందుచే రాజకీయ విషయకక్షాన మావంతయు లేనివారు వైతము, ఇద్దరు యూరోపియనులును, ఒకపార్సీదేశస్థుడును క్షీంపబడుటకు కారణ మేమని ప్రశ్నింతురు. అందుచే ఆపాయకరమని తలంపబడు అభిప్రాయము తెల్లదలను మిగుల సులభముగ న్యాపింపవలెను. న్యూ ఇండియా కేసు సమాప్తి నొందినతరువాత వెంట్రండు ప్రభువుగారు బీసెంటుమ్యగారివై నిట్టిశిక్షను విధించెదరని యిదివరకే యెల్లరును అభిప్రాయపడిరి. కాని అట్లు జరుగలేదు. ఇట్టిచర్యకు పూర్వము ఇండియా ప్రభుత్వమువారి కార్య నిర్వాహకసభలో సభ్యుడైయుండిన వారును వ్యతిరేకులుగానే యుండిరి. కాని కొందరి ప్రోద్బలముచే యిట్టి ఆకార్యము యిప్పుడు జరిగినది.

* * * * *

ఇట్టి ఆకార్యమువలన హిందూదేశపు విషయములను మిగుల బాగుగాతతో చూచెదరు. ఏలనన, బీసెంటుమ్య గారు హిందూదేశము వాంఛించు సంస్కరణములను త్వరలో సమకూరునట్లు యత్నింపవలెను. లేక, ప్రభుత్వమువారు ప్రజాభిప్రాయమును వ్యక్తపరచుటకై అభ్యంతరము కలగించుటకు ప్రయత్నించి, తన్మూలమున దేశములో నసంతృప్తిని పెంపొందించెదరు. కావున, అత్యవసర మగునపుడే కాని ప్రభుత్వము వారిట్టి చర్యను అనుసరింపరాదు. నాకు తెలిసినంతవరకు ప్రభు

త్వమువారు ప్రస్తుత హిందూ ముగ ప్రకర్తించినందులకు లిగిందొ ప్రబలకారణ మేమియును కానరాదు. అయ్యో యెంత సంతాపకరము!

* * * * *

మాకు పన్నత్రైవిదేశములలో నెక్కడవైనగాని, లేక యొక సముద్రతీరమున వైనగాని బీసెంటుమ్య గారునివసించుటకై ప్రభుత్వమువారు సుగ్రహించుటను గూర్చి యిండుక యోచింపవలసియున్నది. ఆమె కీతలతను ప్రదేశమగు ఉదకమండలము నకు బోవచ్చును; లేక అత్యుష్ణ ప్రదేశమగు బర్మాకి పోవచ్చును. కోయంబత్తూరు, మదరాసు నగరసమీపముననుండి, స్నేగుచేసిండి యుండినను, చక్కనితోష్ణ స్థితినిగలిగి యున్నది. ఈ స్థలములనే బీసెంటుమ్యగారికి నివాసముగ నేర్పరచుటచే, తంజావూరు, తిరుచనాపల్లి మున్నగు మండలములలో నీమె నివసించిన యెడల రాష్ట్రమున నకాంతి కలుగుననియు, మధుర మొదలగు పట్టణములను గూర్ధాధిపతిగా కారణముల వలన యీమె నివాసమున కన్నములనియు, అభిప్రాయమా? శిక్షితులకు తమ ఆలవాటు చొప్పున దీక్షనోపాధిని గలిగించు సాధనములను ప్రభుత్వమువారు పోగొట్టి చదూవిరహితమగు కార్యమున కొడిగట్టి నప్పటికిని, నివాసస్థాన నిర్ణయముగ వీరియెడల ప్రభుత్వమువారు కొంత దయను గనపరచిరని చెప్పుమొప్పును. నిర్బంధవాస కక్షకు చొందుచున్నవారల దీక్షనమున కొక నిధిని స్థాపింపవలయుననెడి సలహాను నేను బలపరచుచు, భవనంతుడను గాకపోయినను నా శక్తికొడి నిధికి చందా నొసంగవలచుకొన్నాను. రాజ్యాంగ విషయక సభలకు పోరాదని నిషేధించుటకు విద్యార్థులీనికి చందాల నీయు కూడదా? నిర్బంధవాస కక్షకు కదియొక మానాడేపణముగా నుండును గదా?

* * * * *

హామీయూలు సంగ్రామమునకు ప్రాణనయనగు బీసెంటుమ్యగారివై యీశిక్షను విధింపవలసినదేమని కొందరు చెప్పినను చెప్పవచ్చును. కాని వాడియా, ఆరంబెలుగార్లు కూడ స్వనర్మాధిపతిగానుండుటకు పాలుచేయుటకుట కారణమేమి? ఈ రాజకీయాందోళన వామన లేనిధముగ నేరము చేసికో ప్రభుత్వమువారు నిరూపించినయెడల, అది రాజ్యతంత్ర వేత్తలందరికిని మాద్యక్యముగ నుండును. ప్రస్తుతపు పరిస్థితిలబట్టి, రాజకీయ వక్తగానిగ్రంథకర్తగాని సురక్షితముగ లేడు. ఏమాద్యము ననుసరించి నడువనలెనో యీరానికి తెలియదు. రాజోద్యోగమునై న్యాయసమర్థమగు విమర్శన మెచ్చట ముగియునో, ఇండియా రక్షణ భావమున కనువగు విమర్శన మెచ్చట ప్రారంభమగునో యీరానికి తెలియకున్నది.

* * * * *

21 సంవత్సరములకు పూర్వము ఆరురాతనివద్ద జరిగిన దేశీయ మహాసభావ్యవహార గర్ శంకర నాయుగా రీ విధముగ చెప్పిరి. “న్యాయ పరివోధనము లేకయే మీరు బంధింపబడి, మీసాత్తు దొరతనమువారి యిష్టప్రకారము వారియాధీనము చేయబడునంత కాలమును, మీన్యక్షిపన స్వాతంత్ర్యములు కల్లుచుని మీరు గ్రహించవలెను” బీసెంటుమ్య గారు న్యాయబాహ్యమగు కార్యము సోర్చియెడల, ఆమెను న్యాయస్థానమునకు విలది, ఆమెయందు దోష మున్నదని నిరూపించి, నేరస్థురాలగునెవల క్షీంచుట సమంజసము. ఇప్పుడామెవై న్యక్షిపణోపణమును చేయబడలేదు. ఆమె నిర్బంధవాస కక్ష కనుభరింపవలసి వచ్చినది. మరియు నొక మత నాయకురాలుగా నామె తనమతవ్యాప్తి కల్పిసాహాయ్యములైనను చేయనశక్తురాదనె. ఆమె ధనాష్టనా సాధనముల నెల్ల కోల్పోయినది. కావున, మన మెల్లరును యీవిషయమై మన చక్రవర్తిగారి ప్రభుత్వమునకు విన్నవించుటయే మన కార్యము. హిందూదేశ వెంకకాలమున అంధకర నిమగ్నమై యుండెడిది. ప్రభుత్వమువారు ప్రజాభిప్రాయ తిరస్కారమును గావించుట వలన దేశీయదీక్షనమును, స్వాంత్ర్యాభిలాషయును రూపుమాముట తటస్థించును. కావున సమయముకంటె అంధకారయమునుగు సమయ మింకొకటి లేదు.

* * * * *

“యుద్ధానంతర స్థితి”
వెల్లింగ్టన్, జూన్ 20:— నిన్నటి సాయంకాలము బెంటు పొల్సుకళాశాల (కలకత్తా) ప్రిన్సిపలు డబ్లియు. ఇ. హాలెండుగారు “యుద్ధము; అనంతస్థితి”ని గూర్చి దీర్ఘమైన మత ఉపన్యాసము నొసగి యుద్ధఫలిముగ ప్రపంచమంతయు వైస్రవతము నవలంబింప గలదని పలికిరి! సభాధ్యక్షుత వహించిన చెన్నపురి బిషపుగా రిటుల జరుగు డెంతయు సందర్భమే యని పలికిరి.

ఆరంభేలు వాడియా ఆనిబిసెంటుమ్మగార్లకు నిర్బంధావాసము

(-)-

చెన్నపురి పౌరజన సమావేశము.

డాక్టరు ఎస్. ఎస్. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు మున్నగు నాయకులు సమావేశపడిన సామాజిక సమావేశము నిన్న సాయంత్రము 5-30 గంటలకు గోల్డెన్ హాలును జరిగినది. ఇక్కడ 2 గంటలకు సభ జరుగుచున్నదని సభాధ్యక్షులవారు ప్రకటించి, ఆరంభమును మూలములందునుగూడ ప్రజలు నిండిపోయిరి. పరిమిత సంఖ్య నిండిన పిచ్చుట నితరులను లోపలకు రానిచ్చుట కానవ్యతిరేకమని సభాసమావేశకులు వారిందిరి. వారిందిన తేలకొలది ప్రజల సారాలలోను రాజమార్గమునందును నిండియుండెను. లోపల 2-3 తేలమంది యుండవచ్చును. విద్యార్థులు రాగూడవను కడపత్రములు గోడల కలికిం చుట డెను. వేదికపై నాయకులును ప్రముఖులును వెక్కుమంది ఆసీనులైరి. జిల్లాలనుండియు ఇతర రాష్ట్రములనుండియు వెక్కుమంది ప్రత్యేకముగ నీడకొరకువచ్చిరి. వ్యవస్థాపకమును ఉపన్యాసకులు కనబడకున్నను ఉపన్యాసము విజయవంతము లోనికేగవచ్చునని వచ్చిన వారిలో కొక్కరైన కడలలేదు. డాక్టరు ఎస్. ఎస్. సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు మాత్రమే హద్దు విద్యార్థులను సేవకై కచ్చము, పి. కే. రంగస్వామియ్యంగారు మాత్రమే రావబహద్దరు మోచెల్ల రామచంద్ర రావు మా॥ ఏ. ఎస్. కృష్ణారావు మా॥ బి. పి. నరసింహయ్యగారు మా॥ గదాశివభట్ల మా॥ దివాను బహదూరు వి. కే. రామానుజాచారి మా॥ టి. రంగాచారి. దివాను బహదూరు వి. కేశవపిల్ల దివాను బహదూరు ఎల్. ఎన్. విందరామయ్యగారు, కెల్లూరు (మహారాష్ట్ర) పత్రిక సంపాదకుడు) హార్మి మను (బొంబాయి) క్రానికలు పత్రికా సంపాదకుడు) టిలాంగు (యంగు) ఇండియా పత్రికాధిపతి న్యూ ఇండియా పత్రిక నిపును నడుపుచున్నవారు) కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు (ఆంధ్ర పత్రికాధిపతి) ఏ. రంగస్వామయ్యంగారు (స్వదేశమిత్రుల పత్రికాధిపతి) ఎస్. కస్తూరి రంగయ్యంగారు (హిందూపత్రికాధిపతి) కొండ వేంకటప్పయ్య పంతులు, పేరి నారాయణమూర్తి సి. పి. రామస్వామయ్యగారు, డాక్టరు నంజుండరావు, చల్లా గురు స్వామిశ్రేష్ఠి, డాక్టరు ఎం. కృష్ణశాస్త్రి అయ్యగారు, కహను చంద్రవర్మ, చల్లా శేషగిరిరావు, ఓరుగంటి వేంకటసుబ్బయ్య ఎస్. కే. రామస్వామయ్య, తుర్లపాటి శేషచలరావు, కే. పున్నయ్య (హుయూనిటీపత్రికాధిపతి) గార్లను మరి వెక్కుమంది ప్రముఖులను చాల మంది స్త్రీలును పురుషులును గూడ వేదికల నలంకరించిరి. దివ్యజ్ఞాన సోదరసంఘపీఠీకులు పలువురు వచ్చిరి. అన్ని దేశముల మతముల, వర్ణముల, వృత్తుల ప్రతినిధులును సభనలంకరించిరి. కాంగ్రెసుము సభ్యులుగ జరిగినది. కొందరు నాయకులు వేదికపైని కనబడినంత నేనందేమాత్రం ధ్యానములు మిక్కిలముగ చెలగుచుండెను. వారిలో సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు గోవిందరావుమయ్యగారు లోకమున సంజుండరావు గార్లు ముఖ్యులు.

ఆనిబిసెంటుమ్మగారు మధ్యను దక్షిణభాగమున వాడియాగారును వామభాగమున ఆరంభేలుగారు దేశీయనేషను లోనుగల విభాలగు ఛాయాపటమును సభారంభమున సభాక్రమముగ నొనరించి రత్నాకంఠేన్ది అధిపతి రత్నాగారచట నిలిచిరి. ఆపటమునకు పుష్పహార నీరాజనములు జరుపబడినవి. అపుడెల్లవారు లేచి నిలకబడిరి. వందేమాతర ధ్వనులు చెలగినవి.

బీసెంటుమ్మ నిధికి ధనమును సమకూర్చు సంకల్పమును వి. సి. శేషచార్యగారు వెల్లడించినంతనే గర్భులు అజానానములు మొదలు నోట్లవరకు యథాశక్తిని విరాళముల నొసంగిరి.

సామ్రాజ్య కానకభావధ్వజులగు మా॥ బయ్యారంగంపేళ్ల శర్మగారి అధ్యక్షత వహించవలెనని సర్ సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు కోరిరి. కస్తూరి రంగయ్యంగారు అనుమతించిరి.

మా॥ తామ్రబహదూరు బి. ఎస్. శర్మగారి అధ్యక్షత కోరవచ్చునము.

శ్రీహితులారా, దేశీయులారా, బ్రిటిషు సామ్రాజ్య పౌరులారా!

మన చక్రవర్తిగారి యెడలను, (ప్రియమగు మన మాతృదేశమునెడలను, మరియు మానవజాతిని సముద్ధరించి, బలహీనమగు భారతమాతకు సహాయ మొనర్చి, తనకొలమున బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమును బలపరచుమగ చేయవలయు ననెడి సదుద్దేశమును మనమున నిమగ్నమై, మిగుల సామర్థ్యముతో, వైర్యముతో, ప్రేమతో స్వసామ్యముతో, లేక ముప్పుది నత్సరములనుండి సాటు పడుచుండినను, తప్పుదారుల ద్రోహము నున్న ప్రభుత్వమువారికి నీ సామ్రాజ్యమును

యముగ క్రూరశత్రుకు బాలుచేయ బడిన మానవతీ తిలకము నెడలను, పైర్వ స్థానములతో నామె సహచరులుగ నుండి దేశక్షేమాన్ని పాటుబడియు యీ మెనలెనే కడగండ్ల గుడుచుచున్న పురుషరత్నముల యెడలను మన విధ్యుత్ ధర్మముల నిర్వర్తించుటకై మనమిచ్చుట వివాదభూమి మానసములతో సమావేశమైనారము. ఇట్టి అకార్యములవలన బ్రిటిషు సామ్రాజ్యములోని భారత పౌరులలో ననేకులకు భక్తియు సామభూమియు తగిలినవని బాధ్యతల సెరిగిన అధికారులకు సగౌరవముగ సెరిగించుట మనవిధి. ఇట్టి అపాయకరమగు నవసరమున భారతీయు లెల్లరను రాజభక్తిని విడనాడక వైర్యమును కోల్పోక, సామ్రాజ్యముననుండి, భారతదేశము స్వరాజ్య లభిమొంది గుభించు సంకల్పమును, న్యాయసమ్మతాంధోళనమును జేసి, కామ్యసిద్ధిని గాంచుచు వారినిపోతూ హావరచి మనమాతృదేశము నెడల మనవిధిని నిర్వర్తింపవలెను. మిస్సాతంత్ర్యమునకు కారణభూతమగు యుద్ధమును విడనాడవని వాదనముచేసి, అందులకు క్రియాపూర్వకముగ నిర్దర్శనమునుజూపి, శిక్షితులగుమన శ్రీహితులయెడల మన ధర్మమును సెరవేర్చవలెను.

మే, 24-వ తేదీని శ్రీ గవర్నరుగారి ఉపన్యాసములో నూచింపబడిన కఠినచర్య క్రియారూపముగ పరిణమించినది. ప్రభుత్వమువారి సాహసకార్యమునకు మనయసమ్మతిని తెలుపుచు, దానిని ఖండించుట మనకర్తవ్యము. ఇందులకు గల కారణముల నీక్రింద నుడువుచున్నాను. న్యాయసమ్మతి వై స్థాపితమగు శ్రీచక్రవర్తిగారి ప్రభుత్వమును అసహ్యభావముతో తృణీకరించు ప్రయత్నములను ఖండింపవలయునని యెల్లరు నేకగ్రీవముగ నంగీకరింతురు. ఇండియను పీసలు కోడ్డు 124 ఎ కెక్స్ ను ఇట్టి కేసులకువరించు నభిప్రాయముతో సృజింపబడినది. మరియు, ప్రభుత్వమువారు వీరిని న్యాయస్థానమునపరిక్షించి, నేరస్థులగు నెడల తగు శిక్షను న్యాయమార్గముచే విధించుట న్యాయము. అట్టితప్పు నెల్లవారును అంగీకరించియుండురు. ఇట్టి అధికారము ఇండియా రక్షణ కానమునకున్న దనుకొనినను, బ్రిటిషు సామ్రాజ్య పౌరులను, వారి స్వరక్షణమునకై యేమియు చెప్పకొనుట కవకాశమియకయే, శిక్షించి, వారి స్వాతంత్ర్యమును, హక్కులను తృణీకరించుట అన్యాయము. శ్రీ గవర్నరుగారి అభిప్రాయ ప్రకారము అతివాదము లనబడు వానిని పెంపొందించుటకై బ్రిటిషు పౌరులు చేయుచున్న ములను, వారి హక్కులను నిరాకరించి, అణగ ద్రోహులు న్యాయ సమ్మతమేనా. ఇప్పుడు సంగతిసందర్భముల నించుక యోచింపవలెను. హిందూదేశీజుల యొక్కయు, అందు ముఖ్యముగ దక్షిణ దేశీయుల యొక్కయు, రాజభక్తిని గూర్చి యెవ్వరును సంకోచింపలేదు. గొప్ప అధికారులచే మదరాసు వాసులను రాలోచనమును, శాంతిస్వభావమును నొనియాడబడినవి. యుద్ధమున విజయము గాంచుటకు ప్రజలెల్లరును తమకైకొనిరి ప్రభుత్వమువారికి సహాయముచేసి యున్నారు. యుద్ధనిధికి విరాళముగ చందాల నొసంగుటకు తీర్మానములు జరుగనట్టియు, అందులకు ప్రజలు తమకైక తగిలటల సాధ్యకార్యముతో సహాయము చేసెదమని వాదనముచేయునట్టియు సభ లేచుటకు గానవచ్చుటయే లేదు. ఇట్టి విషయములను మాటలతో వదలివేయక, క్రియారూపకముగ దానిని మార్చి ప్రజలు తమ రాజభక్తిని వెల్లడిపరచి, శ్రీ పెంటుమ్మ ప్రభువుగారికి మదరాసుపౌరుల యెల్లరును మదరాసు హాస్పిటలు పిష్టపాడును, తదితరవ్యయములను ఫలవంతముచేయుట కెంతయు ప్రయత్నింపె. యుద్ధనిధికి మిగుల తృప్తికరముగ, 211 లక్షల రూప్యముల చందాలు కనూలైనవని శ్రీవాణి చెప్పియున్నాడు. దేశమున శాంతి భ్రాంత్యముగ వ్యాపించియున్నది. రాజకీయ ద్రోహము లిచ్చుట కానరావు. అధికారులన్న నెవ్వరును కంటిమందుకొనుటలేదు. “నే సెరిగినంతవరకు చెన్నరాష్ట్రము లోని కళాకాల విద్యార్థుల విషయమై నా కెట్టి దురభిప్రాయమును లేద”ని శ్రీవారు చెప్పగలుగుటకు నీలు కలుగజేసిరి. నేనేమని బీసెంటుమ్మగారు చెప్పవచ్చును. దేశములో నన్ని రాజకీయ కక్షలకును మనస్సుగలు రూపుమాసి, దేశీయసభ వారును మస్లిము సమితివారును సోదరభావముతో సుకే ఆశయమునై వికేయత్వముతో శక్తి వంశనేతక పాటుపడుట

బీసెంటుమ్మగారి మూలముననే సంభరమైనది. దేశమును నేకీభావమును నెలకొల్పుట నేరమైన యెడల, బీసెంటుమ్మ గారు శిక్షాపాత్రులగుదురు. మదరాసు రాష్ట్రీయ దేశీయోపసంఘము మున్నగువానిలో, నీమె చేయుపని మిగుల గణనీయము. ఎట్టి విషయములోనైనను, తనమూలమున సభలో భేదాభిప్రాయములు కానవచ్చినయెడల, తక్షణమే తన తీర్మానము నుపసంహరించుకొనును. భాషాభేదము తక్కు, దేశీయ సభవారును, మస్లిము సమితివారును చేయు సుదృఢమునకును, యీమె యత్నములకును భేదము గాన్పించదు. ఈ రెండు సభల అభిప్రాయములకును భిన్నమగు ఆందోళనము నీమె చేయలేదు. ప్రభుత్వమువారి మెత్తై శిక్షింపబడుటవలన క్రియాపూర్వకమగు రాజకీయాంధోళనము వారి మనసునకు కట్టబడుటకు నూచనము? గతవత్సరము లక్ష్మీ నగరమున సమావేశమైన బీసెంటుమ్మ దేశీయవాదులు, యీమె సుక్కడను స్వస్థునిర్వహణసామర్థ్యానికి యెర చేయుట అధర్మము. ఈమె ప్రజాక్షేమమునకు భంగకరమని చెప్పమాటలలోని సత్యమును విచారించుము. ఈమె సంకల్పమున కొకసారి యొక యుపన్యాస మిచ్చి తరువాత స్వరాజ్యము రావలెనని జపము చేయుచు కూర్చుండక, తనపత్రికలో యెప్పడో ప్రభుత్వమువారిని ఖండింపుచుండక, బ్రిటిషుపక్షతి నలంబించి తాను నమ్మికు విషమున స్వరాజ్యోద్ధమమును పెంపొందించుటకై సర్వకాలసర్వావస్థలందును పాటుపడుచున్నది. సామ్రాజ్యములో నిండియా స్వరాజ్యమును పొందచున్నందుట న్యాయసమ్మతమనియు, ప్రజాసామాన్యమున స్వరాజ్యవాంఛ వ్యాపించువరకు అది లభింపదనియు నెల్లవారును చెప్పచుండగా, యిట్టి కార్యాచరణము అనవసరముగ ద్రోహకరమని యెవరు చెప్పగలరు.

దేశముయొక్క ఆర్థిక, పారిశ్రామిక, విద్యాభివృద్ధికై స్వరాజ్య మత్యవసరమని అన్ని సభలును పలుకుచున్నవి. వానిచర్య మూలమున ప్రభుత్వమువారు తృణీకరింపబడుచున్నారను మాటలు వివరముచున్నవి స్వరాజ్యోద్ధమమునకై నడుపబడును. వైదిక పత్రికా సంపాదకులు దేశములో నున్న కాసన, పరిపాలనా లోపములను కృత్రిమచలనీ యుండును. అందుచే పాలకుల కదికట్టుమగనుండి, అమాటలు వారలను నిరాకరించుచున్నారని చెప్పట న్యాయముకాదు.

కఠినవాక్యమువలన బలవంతమగు ప్రభుత్వము కలవరము నొందరాదని చెప్పట న్యాయముకాదు. కాని, యిట్టి వాక్యము లన్యాయమైనయెడల ప్రభుత్వమువారును, వారిన్యాయవాదులును వీనిచర్య నడుపక యంతకాలమువరకు మూకీ భావము వహించుటకు కారణమగుపడదు. అందుచే, బీసెంటుమ్మగారు న్యాయవిరుద్ధముగ వర్తించి ప్రభుత్వము వారి యెడల యెల్లరును అసహ్యమును గల్గించినది చెప్పవలెను.

ఇండియా రక్షణచట్టము యుద్ధసమయమున గవర్నరుకు అరాజకులు శత్రువులు మున్నగు వారిని దండింప సర్వాధికార మొసగును గాని, సాధారణమగు రాజకీయాంధోళనమునకు ద్వేషింపబడినది గాదు. బీసెంటుమ్మగారు దొరతనమువారి యుద్ధవిధానమున కెప్పుడును వ్యతిరేకించి యుండలేదు. కానఈమె కీక్ష విధింపబడిన కారణ మితరద్రాకోదంపనలనియున్నది.

మైన పేర్కొనబడిన యుద్ధసమయముననే శ్రీవారు పైచర్యకు సమాధానమును నూచించియుండిరి. సామ్రాజ్యమునకులోబడిన స్వపరిపాలనము హైందవుల కాదర్శమైయుండవలయును. త్వరలో నిట్టిపరిపాలనము లభ్యమగునని తలపగుడదు. సంపూర్ణమగు స్వపరిపాలనమును త్వరలో లభ్యపడచేయుటయే హోమరూలు ఆందోళనపు టర్థమైయున్నది. కాన కృతహరజ్ఞానము గలిగి బాధ్యతాయుతుడగు నే హైందవుడు నిట్టి పరిపాలనము నపేక్షింపదని సభవారందరు నాతో నేకీభవించు చని గవర్నరుగారిని యున్నారు. ఈ విషయమున నొకటిచెందు అంశములను విన్నవింపవలసి యున్నది. గవర్నరుగారి యుద్ధసామర్యమునకు కాంక్షను సభవారి క్రమము గురియైనట్లు లేదుచున్నది. తమయెదుటనున్న నేతలను కాంక్షను సభ్యులను శ్రీవారు నిందింప నెంచి యుండినను టకు సంజేహము లేదు. శ్రీవారిలో నేకీభవించు కున్నయెడల అట్టివారు వ్యవహార భావనీయులు లేదా కృతహరజ్ఞానశూన్యులు గాకయున్న బాధ్యతాహీనులు గావలయును. తదనంతరము గవర్నరుగారు యుద్ధానంతర సంస్కరణమునుగూర్చి అధికారకృతసమాచారమేమియు తమకులేరలేవరు సంగ్రహణమాచనము లేవైనను నీవైనను భోగ్యునిక నూచనములకు బాలశిశుకట్టుగ నుండునని భవిష్యత్తును కల్పించిరి. ఇండియా పాలకులు తమ పంతములు సెరవేర్చుకొనవలదిన, భారతీయులు తమకోర్కెలగూర్చి గాఢముగ సుత్తిడి కలుగలేదుకున్న; శ్రీవారి వచనమును సత్యములు కావచ్చును. “ఈజుల జడి తగ్గుచున్నట్లుగానరాదు. భారతీయులలోని విద్యాభివలంబని ప్రాని పండ్ల క్రులు చాచుచుండినను శ్రీవారు ప్రమాద మార్గముల నాటకపరమ కఠినమగు నిబంధనము లానర్పబడుననియు, అందులకు ప్రజలు గహూయ మొనర్చకలే నని నుపేక్షించుట

బిసెంటు నిధి:— నిన్న సాయంకాలమున జరిగిన సభయందు రు 510 లు ప్రోగుపడెనని రూఢికర్తమానము తెలిసింది. వివిధమండలములతో భవమును పోగుచేయుటకు చాలా జరిందీ ప్రాతినిధ్యము. పెండుమీటా సెంటలి అనుబాండు గ్రామీణుల ముగ్ధులకొకటాని నీదుమీటా సెంటలి అనుబాండు పొందజేయుచు నేర్పింపబడింది.

THE GREAT WAR

MR. BARNES' DECLARATION ON PEACE AND WAR

NO SEPARATE PEACE: RUSSIAN PROVISIONAL GOVERNMENT'S POLICY

ARMED ANARCHISTS IN PETROGRAD PUT IN JAIL

CONVOCAION OF INTERALLIED CONFERENCE ARRANGED

BLOOD-THIRSTY GREEK ORATORS SILENCED BY BRITISH CRUISER'S SEARCHLIGHT

[REUTER'S AGENCY.]

GREAT BRITAIN

Cross Channel Railway Ferry. Under Consideration.

LONDON, June 21.

In the House of Commons to-day Mr. L. Bonaraw stated that the question of cross-channel railway ferry was being considered.

Women Suffrage.

Age Qualification Fixed.

LONDON, June 21.

The House of Commons by 291 votes to 25 has agreed to 30 as the age qualification for women's votes.

Votes for Soldiers and Sailors.

Government Proposal.

LONDON, June 21.

The House of Commons has adopted several Government amendments to the clause in the Electoral Bill relating to the votes of soldiers and sailors. Sir George Cave intimated that Government proposed that every soldier and sailor on active service should vote for the place of his home or the place where he had a six months' residential qualification. Inhabitants of the Dominions residing here for six months would be entitled to a vote.

Germany's Peace Intrigues.

New Labour Minister's Declaration.

No Compromise between Autocracy and Democracy.

LONDON, June 21.

Mr. Barnes, replying to the toast of "The Victory of the Allies" at a dinner at the Connaught Rooms in London delivered his first speech as a member of the War Cabinet. He said that we were now at a time of abnormal importance in the progress of the war. He declared that, heavy as the horrors, privations, and sorrows experienced by the fighters and civilians of the Allied countries were, the Central Powers were feeling the conditions more than any others. Their losses were heavier and their plight was more acute owing to the necessity to rely on their dwindling resources. Their plight was the underlying bottom cause of the recent desperate attempts to arrange conferences at Stockholm and elsewhere, the flooding of Russia with German agents and of the German Government's frantic efforts to sow discord among the opposing Governments and peoples.

Mr. Barnes proceeded to point out that, although German Socialists and Publicists had said much regarding war aims and possible peace negotiations, the German Government itself had not committed itself to anything done at the peace conference or to any peace negotiations to which its agents might succeed in committing the opposing Allied countries. This was the real danger of the present situation. The German Government was playing upon and endeavouring to exploit the world's war-weariness. The aim at present obtainable from the German Government would be a return to the "status quo ante" but that was impossible. As President Wilson had pointed out last week in addressing the Provisional Government, this iniquitous war had issued forth from the "status quo ante" and that "status" must be altered so as to prevent the recurrence of such a hideous thing. That was the point he desired to emphasise and implant in the minds of his fellow-countrymen, especially his fellow-workmen. Many years prior to the outbreak of the War, democratic peoples had strained every nerve to lighten the load of armaments, but the Central powers, on the contrary, were bent not only on dominating their own peoples but those beyond their borders. We stood for the principle of each nation living its own life in its own way. The Central Powers stood for letting each nation live as they ordered. After drawing on the hampering influences in the direction of internal and social reform of the Empire and its development owing to the burden imposed through armaments, Mr. Barnes said that we had simply desired to maintain freedom and to be free from the Swachbackler and the cost of maintaining him. Every country must attain that especially Germany. We are not out to fight the German people, but we were out for the liberation of all peoples. Continuing, Mr. Barnes paid a tribute to our Allies both large and small and said he hoped and believed the Germans would yet rally to the support of their own Government. He referred lengthily and eloquently to France as the "Valiant Champion of Liberty" at all times, who had suffered, bled, and struggled for freedom is no other people. The fight in which they were now engaged could not be lost. It would not be lost. If it were, he would cease to believe in any moral force in the world making for righteousness. "This war must therefore be

fought out now. There is no halfway house and no compromise between democracy and autocracy. If we do not win it now it merely means an armed truce in preparation for winning it later. I would rather face it now than leave it to be faced by our sons. There must be victory now, if the world is to be worth living in for those coming after us."

RUSSIA

Armed Anarchists in Petrograd.

Machine Guns as Weapons.

LONDON, June 21.

PETROGRAD—Fifty anarchists with three machine-guns conveyed in taxicabs established themselves in buildings in a populous centre of the town. Two companies of Guards and Cossacks surrounded the buildings and compelled the surrender of the anarchists who were placed in gaol.

The Inactivity on Russian Front.

Foreign Minister's Statement.

LONDON, June 21.

PETROGRAD.—M. Terestchenko, Foreign Minister, in a statement, referred to the attitude of the Allies to the inactivity on the Russian front. He said that the Allies clearly understood Russia's difficulties and had expressed their willingness to await the results of the democratic reorganisation of the Army and had not attempted to bring pressure to bear. Preliminaries were being arranged for the convocation of an Interallied Conference. He emphasised the frankness of their relations with the American Mission the military section of which had gone to the front.

Provisional Government's Foreign Policy.

No Separate Peace.

LONDON, June 21.

At the General Congress of the Council of Workmen's and Soldier's Delegates a declaration of the Provisional Government's foreign policy was made that the worst result of the Russian struggle for universal peace would be a separate peace with Germany which would destroy the result of the Russian revolution and be disastrous to the cause of International Democracy.

Arrival of American Mission.

SIMLA, June 21.

Senator Root with the American Mission has arrived in Petrograd.

Russia's Armies.

Will Not Fail in Duty.

LONDON, June 21.

General Brusiloff, replying to Sir William Robertson's congratulations, says: "In honour bound Free Russia's armies will not fail in their duty."

GREECE

Naval Hypnotism.

British Cruiser Quells Royalist Agitation.

LONDON, June 21.

Mr. Ward Price, wiring from Volo says: Before the Allies occupied the Royalist centre at Volo, a British cruiser kept order for three days by naval hypnotic treatment. The Royalists had been holding noisy meetings in cafes, inflaming themselves with blood-thirsty oratory and strong drinks, holding processions on the sea front and cursing those dogs of the Allies and Venezelos. The cruiser arrived at night-time and played a brilliant searchlight among the mob, revealing every man's face and causing the most ferocious orators to stop and slip hastily away. It also dispersed all subsequent efforts to hold meetings, flushing the searchlight suddenly and brilliantly among the crowd that even "dish-heads" were frightened and respectfully silenced by removing their hats. After that the searchlight was master of the situation.

To Unify Greece.

Venezelists and Government to Confer.

LONDON, June 21.

A telegram from Athens says that the Government has decided to form a Committee of four, including two Venezelists, recommend methods of reorganising and

TELEGRAMS.

reconstituting unified Greece. King Alexander has decided to reside in his uncle's country villa. This is regarded as a proof that the present situation is only temporary pending the vote of the National Assembly.

M. Venezelos in Favour of Monarchy.

LONDON, June 21.

M. Venezelos announces that he is in favour of the continuance of the Monarchy, the prerogatives of which should be defined by the Constituent Assembly to be summoned later, meanwhile a coalition Government will be formed.

Ex-King Constantine at Lugano.

Hostile Demonstrations.

LONDON, June 21.

King Constantine was booted on the evening of his arrival at Lugano. While walking along the lake front the mob was so threatening that the King fled to his hotel. He was forced to take refuge in a safe ten route, and later an automobile escorted by the police conveyed him to his hotel.

AUSTRIA

Austrian Political Situation.

Growing Isolation of Germany.

LONDON, June 21.

There is increasing interest in the Austrian political crisis owing to the fact that it reveals that a large majority in Austria is almost certainly opposed to the war and German policy. Moreover it proves the growing isolation of Germanism in Europe.

ITALY

Arrival and Departures

In Italian Ports.

LONDON, June 21.

ROME—It is semi-officially stated that during the week ending June 17th 696 Merchantmen arrived at the Italian ports and 531 left not including fishing boats and coasting steamers. Two steamers and five sailing-ships were sunk and two steamers were unsuccessfully attacked.

Italy's Direct Interest in Albania.

Foreign Minister's Statement.

LONDON, June 21.

ROME—Speaking on the Italian war aims in the Chamber M. Sonnino, Minister for Foreign Affairs, said that Italy's special interests were equally in the destinies of Albania and the direct possession of Valona and the Hinterland. She desired to defend Albania from outside interferences but was willing that the country should be independent internally. M. Sonnino declared that any peace which strengthened the chains binding Italy's Irredenta and omitted reparation for Belgium and reconstruction of United Poland would be an outrage.

GERMANY

German Movement Controlled by

Master Minds.

Garrisons at the Mercy of the British.

LAHORE, June 21.

LONDON, June 20th.—An apparently inspired message in "Kölnische Zeitung" dates on the entire absence of will to peace in England which frankly contemplates another winter campaign. Hitherto the Germans have consistently encouraged the belief that submarines would end the war in 1917. A correspondent at the front states that the Germans are yielding positions south of Warstein without fighting. Their movements are possibly controlled by a master mind, but they have every appearance of local disorder. Their withdrawals are leaving garrisons in advanced posts isolated and at the mercy of the British. ["O and M. Gazette Cable"]

SUBMARINISM

A Mine Sweeper Sunk.

Steamer Drives Off a Submarine.

LONDON, June 21.

PARIS.—A mine sweeper struck a mine in the Bay of Biscay and sank. The boiler explosion killed seven men. A steamer engaged a submarine off the Spanish coast. The latter submerged.

92 Submarine Men Picked Up.

By French Patrol Boats.

LONDON, June 21.

PARIS.—The French patrol boats have picked up ninety men from two submarine British steamers. The submarine fired on boats of one steamer killing eight of the crew.

A Transport Sunk.

LAHORE, June 21.

LONDON, June 20th. It is officially stated that on the 1st June a submarine sank the British transport "Cameronian" formerly the German liner "Kamerun" which was captured in the Kamerun river. Fifty-two army ranks and 11 of the crew are missing. ["O and M. Gazette Cable"]

BRIEF TELEGRAMS.

His Highness the Gaekwar of Baroda left today under the usual salute for Baroda from Ootacamund.

The Government of Bengal has made a grant of twenty thousand rupees to Miss Cleghorn to continue her research relating to silk rearing.

TELEGRAMS.

FRENCH FRONT

Violent German Attack. Enemy Enters French Front Line.

LONDON, June 21.

Last night's French communique says:—After the bombardment mentioned in the afternoon's communique, the Germans very violently attacked our positions on a kilometre front with large forces and succeeded in gaining a footing on a part of the first line trench east of Vauxillon. Another attempt south of Elain on a salient in our line east of Rizele Farm was fruitless. The artillery duel has been lively between Hurtbise and Chavix and on the Verdun front in the sectors of Vathereuil and Chamorettes.

LONDON, June 21.

This afternoon's French communique says:—The German attack yesterday east of Vauxillon was very violent. It was preceded by fierce bombardment and carried out by special assaulting troops belonging to a division recently brought from Russia. Our troops obstinately resisted and after many efforts to develop a few advantages acquired in the first attack were crushed by our fire and counter-attacks. The Germans finally only penetrated our first line at two places namely south of Mont Denninges on a front of 400 metres and north of Neisy Farm on a front of 200 metres. Energetic counter-offensive this morning enabled us to recapture the former position where we discovered numerous bodies testifying to the enemy's high losses. Between June 8th and 20th we destroyed 14 enemy aeroplanes and 7 others seriously damaged in the enemy's own lines. Our air squadrons dropped 12 tons of bombs on enemy railway stations, factories, blast furnaces, bivouacs and ammunition dumps causing important damage.

ITALIAN FRONT

Italian Communique.

LONDON, June 21.

A wireless Italian Official Communique says:—We exploded a powerful mine on the spur of Piccolosagzuol in the Anepzano sector destroying the garrison. Alpini carried the summit of hill 2,668 on Piccolosagzuol establishing themselves.

145 Italian Aeroplanes Take Part In Operations on Asiago Plateau.

LONDON, June 21.

A feature of the Italian success on the Asiago Plateau was the employment of 145 aeroplanes which threw five and half tons of air torpedoes on the enemy's communications.

MESOPOTAMIAN FRONT

The Campaign in Mesopotamia. Situation Quiet on all Fronts.

LONDON, June 21.

MESOPOTAMIA.—Since the last communique has been issued on the 5th June there has been no fresh development to report. The situation remains quiet on all fronts. The sick rate during the last half of May shows a decrease of 55.85 per cent as compared with the similar figure for 1916.

SALONIKA FRONT

British Air Raid.

LONDON, June 21.

A communique from the French Eastern Army says that the British air service successfully bombarded enemy positions in the Struma valley north of Petric. Artillery has been concentrated on the north-east slopes of Mayagag, the Gera Bend and north of Manastir.

INDIAN TELEGRAMS.

From our own Correspondents.

(By Wire.)

SIMLA

War Cable to the Viceroy.

SIMLA, June 21.

His Excellency the Viceroy has been received the following telegram dated the 19th instant from the Secretary of State:—

The British have again made ground on two great battlefields in the Meuse and Aisne. They now occupy the German front trenches from the river Lys to the river Warnave and have advanced their line from 500 to 1,000 yards on the whole front from the river Warnave to the Klein Zillebeke a distance of about 7 miles. The British also attacked and captured a further portion of the Hindenburg Line northwest of Bulcourt. The German attack succeeded in forcing the British back from the advanced posts of positions they recently captured east of Monthy le Preux, but the British still maintain the main new positions.

The British bombed an aerodrome near Ghent with good effect.

Zeppelins attacked the south-east of England doing little damage. One Zeppelin was brought down in flames.

There has been considerable artillery activity on the French front. The French by successful minor operations improved their line in Champagne. The German attack on a portion of the Craonne plateau was repulsed.

The Italians made minor improvements in their position on the south of the Carso and attacked and captured a strongly fortified position 11,000 feet above the sea level. In the Trentino they had repulsed a very violent Austrian attack on the Asiago Plateau.

CALCUTTA

Liquor and Drug Shops Near Student Quarters.

A Calcutta Petition.

CALCUTTA, June 21.

A proposal has been made that a greater portion of Northern Calcutta, termed educational area should be cleared of all liquor and drug shops. This area is full of schools, and colleges and students live there. A petition for the sanction of the proposal signed by a large number of people have been submitted to the Government.

UNITED PROVINCES

Railway Situation Very Satisfactory.

ALLAHABAD, June 21.

The "Pioneer" understands:—Considering the heavy demands made upon the resources of Indian Railways owing to war the railway position is as satisfactory as could reasonably be expected in the circumstances. The coal situation on Friday side has improved and a large amount of heavy wheat traffic has been dealt with by the North Western Line.

BURMA

A European Lady's Death. By a Fall From the Train.

RANGOON, June 21.

As 3 Up Mail entered Ywadow station at 5.35 yesterday morning an old European lady named Mrs. Paddock was seen falling out of her carriage in which were two children and shortly after died on the platform from severe injuries received by the fall. It appears that she went to see if "Chota Bazar" was available and the door not being properly locked swung open and she fell down.

PUNJAB

Funjab Indian Association's Protest.

LAHORE, June 21.

The Indian Association, Lahore, at its meeting last evening passed a resolution stating that the application of the Defence of India Act to the propaganda of Mrs. Besant, Messrs. Arundale and Wadia was improper and against the spirit and avowed objects of the Act and strongly protesting against its application on their disinterested and devoted services. The Association views with great apprehension the attitude taken up by several heads of Provincial Governments against the propaganda of Self-Government as jointly adopted by the Congress and the League and strongly protests against the unsympathetic utterances of provincial rulers. The Association also place on record its appreciation for Sir Subramania Iyer's courageous declaration and expresses whole-hearted agreement with him. A copy of these resolutions has been communicated by telegram to the Viceroy.

Elected Members of Legislative Councils Must Resign. The "Tribune's" Comment.

LAHORE, June 21.

The "Tribune" publishes a letter from a correspondent who, the paper says, is well-known throughout Upper India and who is held in high esteem for his public spirit. The paper says:—We give prominence to his letter in order that it may receive due consideration from those to whom it is addressed. He writes:—"Sir, what is the most effective form of protest? I venture to suggest that our Hon'ble Members should forthwith resign their seats. If they do not do so, the public should call upon them to tender their resignations. This is a most critical period in the life of our nation and it is our clear duty to take prompt and decisive action. Protest meetings and resolutions are good in their own way, but we want something really effective. This is a well recognized method of protest and no words of mine are necessary to recommend it."

Commenting upon the above the "Tribune" writes:—At present we refrain from commenting upon the suggestion. We may however observe that this form of protest as stated by our correspondent himself is now well recognized in at least three of the largest provinces. If the necessity arises elected members may be trusted to avail themselves of it not only in three provinces but also in at least two other provinces.

SOUTH INDIA

U. P. Protest Against Madras Internments.

LUCKNOW, June 21.

At an informal conference of leading citizens of Lucknow held on Tuesday evening it was decided to hold a public meeting on Monday the 24th instant to protest against the order of internment passed on Mrs. Besant, Mr. Arundale and Mr. Wadia.

The Peoples Association's Protest.

Last evening the members of the Peoples Association and District Congress Committee met and passed the following resolution:—The Peoples Association and the Congress Committee, Lucknow, enter their most emphatic protest against the unjust and arbitrary order of the Government of Madras for the internment of Mrs. Besant, Mr. Arundale and Mr. Wadia, and take this occasion to assert their conviction that the action of the Government is a grave political blunder and it will excite deep discontent and dissatisfaction throughout the country, which they are afraid the Government and the country alike may have to deplore and the Association and the Committee further affirm their adherence to the cause of Home Rule for India and

TELEGRAMS.

declare their determination to carry on vigorously and with unabated energy the work in that cause on the lines laid down by the Congress and the Muslim League. The above resolution has been transmitted by wire to the Private Secretary to the Viceroy, Simla. Several leading men who had not till now joined the Home Rule League have done so.

The Present Political Situation.

Mr. J. B. Petit's Letter.

BOMBAY, June 21.

Mr. Jehangir Bomanji Petit writing to the Press on the present situation says:—The bureaucracy appears to have set its face against the Home Rule Movement, and judging by the rigour and unreasonableness of the means hitherto employed, is making desperate attempts to crush it with all the power at its command. Incarceration of Mrs. Besant and her colleagues was only an earnest of further repressive measures. Mr. Petit asks whether responsible men and women of the country are going to take things lying down when their most cherished rights are being unmercifully assailed and their liberties, their very birthright, freedom of speech and action are being attacked. "I see nothing wrong," says Mr. Petit, in the Home Rule movement. I earnestly, sincerely and wholeheartedly sympathise with it. Owing to certain differences between Mrs. Besant and myself I had hitherto stood aloof from this movement, but in view of the repressive measures taken against it I have now joined the Home Rule League and mean to do my utmost to advance its cause. There may be honest differences of opinion between Government and people or even among Indians themselves as to the time of attainment of what at least I with numerous others of my countrymen certainly think we are quite fit to have even immediately, but such differences of opinion among us ought not and cannot be made an excuse of by the Government for suppressing an otherwise perfectly legitimate and constitutional movement. Merely because the movement is considered by the Government to be impracticable it is absolutely no reason why it should be condemned or put down. The action of the Government is at once unfair and subversive of the very spirit of the British constitution.

Don't Play into the Hands of Bureaucracy.

In the face of these repressive measures to keep aloof from the Home Rule movement in consequence of small personal differences is to play into the hands of the bureaucracy. It is idle to deny that Home Rule and Self-Government broadly put are one and the same thing. The Indian National Congress, the Muslim League and the Home Rule Leagues are all striving for one and one object only the attainment of self-government or Home Rule for the country at an early date. Notwithstanding the small differences on minor details and occasionally even as to the methods to be employed in the attainment of our goal, there is not a shadow of doubt that in the main the people of this country are all agreed. All parties all different political denominations are united in their aim and the underlying principles of it are essentially the same. All patriotic men and women should therefore consider it their sacred duty to make common cause in counteracting these attempts calculated to crush our national movement. This is not the time to stand aloof and gaze. This is the time for action. The very existence of our national life is in danger and immediate measures in self defence are necessary.

The Defence Force.

U. P. Leaders Decide not to Participate As a Protest Against Recent Action.

ALLAHABAD, June 21.

In connection with the recruitment for the Indian Defence Force the following circular letter is published to-day in a local paper.

Dear Sir,

On the 13th June we addressed a letter to you requesting you to join the committee which was to be formed for the purpose of encouraging recruitment for the Indian Defence Force. The first meeting of the committee was fixed for Saturday, the 23rd June. Events have since happened which make it clear that the Government is bent on pursuing a policy of repression. Under these circumstances we find ourselves unable to work on behalf of this movement. The meeting for the 23rd June is therefore cancelled.

YOURS FAITHFULLY,

Motilal Nehru
Taj Bahadur Saru
Ranjit Singh
Jwar Saran
J. M. Bannerjee
Jawaharlal Nehru

Mr. Gillman's Tour.

OOTY, June 21.

Mr. Gillman leaves Ooty for Madras on the 28th instant returning on the 20th July. From the 8th to the 14th July he will make a tour of inspection of Criminal Settlements. He will spend some days in Madras in connection with the Diamond Jubilee of the Madras Volunteer Guards of which he is the Commandant.

Improving Quality of Madras Indigo Mr. Marsden's Deputation.

OOTY, June 21.

Mr. Marsden, the Government Expert, has been deputed to Pusa to study the improved methods of indigo manufacture in Behar with a view to improving the same in this Presidency. He will return to work in this connection at the Agricultural College laboratory at Coimbatore. While he is thus engaged the agricultural department is carrying on experiments with a view to improving indigo leaf.

పత్రికా స్వాతంత్ర్యము

(1)

1838 సం॥ మొదటి పత్రికా స్వాతంత్ర్యవాదులు సో
ఫిస్టా మెట్రోపొలిటన్ గారి కోక విం దొనర్చిరి. విందునకు లాం
గ్విల్లు క్లౌడుగా రద్దయ్యెనుగ నుండిరి.

క్లౌడుగా రద్దయిన నువ్వనెంచెరి.

పత్రికాస్వాతంత్ర్య జననము తత్వవేదానామల నింత
వరకు ప్రకటించియుంటిని. ఇక ప్రస్తుతాంతమున గూర్చి చర్చింప
నగును. హిందూదేశ పత్రికలకు స్వేచ్ఛకోసగ రా దనువాదు కొం
దనున్నారు. “పత్రికలు స్వేచ్ఛగ వర్తించుట కితరదేశములు తగి
యున్నవి గాని హిందూదేశ పత్రిక హక్కు నందుటకు తగియుం
డలేదు. పత్రికాస్వాతంత్ర్యమును నెలకొల్పితిమేని, యిచ్చటి
స్థితిగతులను బట్టి ప్రమాదముగూడ సంభవింపవచ్చు”నని వీరు
వాదించుచును. కాని వీరి యభిప్రాయము సరిగాదు. అన్ని
దేశములకంటె, హిందూదేశమునకె పత్రికా స్వాతంత్ర్య
ముండుట కడపరాధాశక్తియై యున్నది. స్థానికమగు కొన్ని విష
యపరిస్థితు లుండకపోలేదు గాని యిట్టివి యందుటచేతనే
పత్రికాస్వేచ్ఛ యాదేశమునకు మరింత ముఖ్యమై యున్నది.
వైయంతమునకు నిర్వహణముగ పత్రికలకు స్వతంత్రత లేనికాల
మునకును యిప్పటి స్థితిగతులకును వ్యత్యస్త మగు యుడు.
పత్రికా సంపాదకులకు హక్కుదర్శిగ దొరతనమువారు 1823
సం॥ మొదటి ప్రకటించిన శాసనమును మీరెల్ల రెరిగియుందురు.
“పాలకులను నొప్పించు వ్రాతలు వ్రాయకూడదు. అట్టి వ్రాతలే
పత్రికలనుండియైన తమపత్రికలలో పొందుపరుప గూడదని” వై
శాసనము సంపాదకులను నిర్బంధించుచున్నది. విషయముల
నిర్బంధముగ చర్చించుటకును, ప్రజలకు విశేష
ముల దెలుపుటయందును, వైనిరోధములెట్టి యభ్యంతరమును
కలిగింపవని శాసనము దిగునను కొన్ని వాక్యములు పొందు
పరు పబడియున్నవి. ఈవాక్యముల యధార్థత నిర్ణయించుట
కష్టము. ఈవట్టును కారణముగ రెండుపత్రిక లణగిపోయినవి;
ఇరువురు సంపాదకులకు విశేషవాసము విధింపబడెను.
పత్రికాస్వాతంత్ర్యము లేనికాలమున స్థితిగతు లీప్రకారముం
డెను. స్వతంత్రతగలదినముల సంగతి నిక బరిశీలింతము.

పత్రికలవిషయమున నిర్బంధము హిందూదేశములయం
దొక్కరితని నున్న శాసన మనుజులగుచుండుట ప్రభుత్వమున
గుర్తించును. అంగ్లేయులు తమస్వాతంత్ర్యప్రియత్వము నిర్బంధ
ముననే విడిచివేసి, హిందూదేశమునకు గూడ వీరినికొని
వచ్చిరి దేశీయు లనుకొనుచున్నారు. స్వేచ్ఛాపరత్వములగు
నాంగ్లేయులకును నిరంతరక పరిపాలనమునకును నిరంతర వైర
మేర్పడియున్నది. జన్మమాత్రమున నిర్బంధించిన స్వేచ్ఛ నాంగ్లే
యులు విడువక, తమ స్వేచ్ఛను దేశీయులగు తోడి పౌరులతో
పంచుకొందురు. పత్రికాస్వాతంత్ర్యము నిపుడు మనము దేశీ
యులతో సమముగ ననుభవించుచుంటిమి.

వర్తమానమునకును, గలించినకాలమునకును మరియొక
వ్యత్యస్త మున్నది. పత్రికలస్వేచ్ఛపాలకులకును, పాలకులకును
గూడ లాభ మొనరించును. ప్రజల యంగ్రహితి తర్జించుటయె
గాక, దానినిగల కాణముల నాదితే పాలకుల కెరిగించును.
స్వచ్ఛందమగు పత్రికల మూలమున కేక్రొవ్యమునకుగ నేరదు.
అరాజక కరప్రత్యములు నహస్యముగ ప్రచారము గలిగియుండిన
“హేతువనుగదా, స్వభావ మేకముగా రనినట్లు, నిఘాయల
కళనకము సంభవించెను. ఇట్టి విపరీతము సేర్వగ వర్తించు
వార్తాపత్రికల మూలమున కలుగనేరదు. పరిపాలకుని
లోపముగాక రాజ్యవిధానములయందు కొంత లోప మున్నది.
రాజప్రతినిధి ప్రతిభావంతృతై శక్తి సామర్థ్యము గలవాడై
యందును. కాని దేశీయ మర్యాదలు, పక్షితు లాతనికి దెలి
యవు. ఇట్టి స్థితియం దాతెట్లు పరిపాలింపగలుగును? అను
భవము, స్థల వ్యవస్థానము లేక 8 కోట్ల జనము
నీతకు క్రమముగ పాలింప నవకాశ ముండునేరదు. ప్రధాన
మగు ననుభవస్థల వ్యవస్థానము లీతనికి లేవు. కనుక చుట్టు
ప్రక్కలనుండు నాధ్యక్షులచేరులయం దిక్కడ కీలుబొమ్మ
యైన నగును. లేక యాతడు వారి మాటల నెడచెవినిడిన,
యితనికి తన యభావము తప్ప వేరొకయాధారము నున్న
వగును. ఈ యుద్ధమనునది తొలగుట కొక్కమార్గ
మున్నది. పత్రికాస్వేచ్ఛయే విముక్తిమార్గము. పత్రికలయందు
ప్రజలు తమ కష్టయిష్టముల నధికారులకు వెల్లడించుకొనవచ్చు
ను. ఈ సందర్భమున విల్లియము బెంటింక్సు ప్రభుని వాక్యము
లు నిర్వహణము నిచ్చుచున్నవి. “సంపదకొలది యుండు సంఘ
ములు, క్రైస్తవీలు, బౌద్ధులకంటె, భారతీయ పత్రికల ద్వారా
రా దేశము యొక్క నిజస్థితిగతులను గూర్చి విశేషమగు సమా
చారము లభ్యమగు చున్నది.”

పాలకుల కిట్టి సౌకర్యములుగలుగ పత్రికాస్వాతంత్ర్యము
పాలకుల కెట్లు ప్రయోజనకారియై యున్నది? ప్రజలకు సర్వ
విషయములను నిగాటంకముగ తత్వవేదాన మొనర్చునధికారము
గలుగుచున్నది. ప్రజలే సర్వాధికారులు. రాజులు, గవర్నర్లు
మున్నగు పాలకవర్గము ప్రజానేతరులు. వీరి గుగుణములను,
శక్తిసామర్థ్యములను హర్షించి ప్రజలు వీరి కీయన్నత
పదవు లొసంగి, గౌరవ భావమున నాయుచున్నారు. కాని
దేశము వీరి సామర్థ్యగాని, ప్రజలను బానిసలుగ నెలకల
నినదనిగానివీరి కీయధికార మియ్యబడి యుండలేదు. పాల
కులు తమ విధులను సంపూర్ణముగ నిర్వహించు చుండవలెను.
కనుకపాలకుల చర్యలను ప్రజలు నిగాడేపణగ చర్చించి ఖండిం
చుట నధికారము వారిల వున్నది. ఈకారణముననే వాక్స్పా
తంత్ర్యము మానవునకు జన్మమొక్కనది. అనిష్టంధ పత్రికాప్రచారముగల దేశమందలి దేశీయులుమాత్ర
మెన్నగునవిషయములు కాకలరు. జ్ఞానోపదేశకరమేగాక స్వచ్ఛంద
పత్రికాప్రచారము ప్రజలవిద్యాభ్యాసమును ప్రోత్సహించును.
హిందూదేశపత్రికా స్వాతంత్ర్యమును ఖండించు
వారలు తద్దేశీయుల జ్ఞానాభివృద్ధికి శత్రువులు.
జ్ఞానాభివృద్ధికి మించిన ప్రయోజనము వేరొండుకలదు. అంగ్లేదేశీ
య పౌరుల యొక్కతే వృద్ధి మొదలగును. పత్రికా బంధనముల
తొలగించిన, దేశీయుల కాంగ్లేదేశ వృద్ధాంతమును సమగ్రముగ
దెలియజేయు నవకాశ మున్నది. అంగ్లేయుల యాచారములు,
శాసనములు, కాస్త్రములు, మున్నగునవి దేశీయులకు
విపులముగ పరిచయ మొనర్చవచ్చును. తనూలమున దేశీయులు తమ యాచారాదులతో వానిని జో
ల్పించి, వ్యక్తిత్వ విషయములను గ్రహింపగలరు. మరొకటి,
పిండారీదండలులకును, మాన ప్రాణ సంక్షేపముల ప్రసాదించిన
అంగ్లేయులకును భేదము వ్యక్తమగును. తమకొనర్చిన మహదూష
కారములను భారతీయు లాంగ్లేయులయెడ మరింత కృత
జ్ఞతైయుందురు. అందువలన అంగ్లేహిందూ భూముల సంబంధ
బాంధవ్యములు బలము మొదలవా?—హిందూ క్రాంతిలు.

ఈ నెల 10 వ తేదీ యువయువక ఆంగ్లవీర కంకిరక
ప్రాధేను కోడి రామమూర్తి నాయుడుగారు గణపవర
గ్రామమునకు విచ్చేసిరి. పురపాలుల వీరి కుమరేగి పుష్ప
మాలాలక్ష్మతులుగ జేసి మంగళాశీర్వాచన నాదయులతోను
బ్యాండు మున్నగు వాద్యములతోను గ్రామమంతయు నూరే
గించి యతి సామిష్యముననున్న సరిపల్లె గ్రామములోని యు
చిత మందిరమున బ్రవేశపెట్టిరి. తే. సుబ్బారాజుగారు స్వాగ
తోపహ్వాసమును జదివెరి. క్రొవ్విడి వేంకటరత్న శర్మగారు
రచించిన పద్యములను వాసాభివృద్ధి అంజనేయులను బాలునిచే
చదువబడినవి. శ్రీ నాయుడుగారు ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు
పౌరుల నభినందించిరి.

10,11,12 తేదీల రాత్రులందు వడ్డాలంకముచేత తగిన
ధనము చేకూరుతున్నను, బహు యుద్ధి పరగణాయందు ప్రదర్శ
నములు గావించిరి. 13వ తేదీ యువయువక పాతకాలాభివృద్ధి
సంఘము పక్షమున క్రొవ్విడి తిప్పయ్య శర్మగారిచే సన్మాన
పత్రిక యొసగబడినది. అప్పుడు ప్రాధేనుగారు అసంప్రాప్తి
మధ్యమ తిరగతి పాతకాల భవన నిర్మాణమునకు గాను వారి
ధర్మాదాయములో నుండి దీపావళి పండుగదినమున పంచి
వెట్టబడు ధనములో మామలలో రెండు (2) భాగముల నిచ్చెద
వని వాగ్దానము చేసిరి. తదుపరి వీరు ఈ గ్రామమునకు 18
మైళ్ళదూరమున నున్న ఆకుగోడు గ్రామమునకు వెళ్లిరి.

ప్రాధనరు రామమూర్తి నాయుడు గారి ప్రోగ్రాము.

					దినములు.
ఆచంట	21-6-17	తే	22-6-17	2	"
నరసాపురం	24-6-17	&	25-6-17	2	"
నాగోలు	26-6-17	to	28-7-17	8	"
ఆనులాపురం	29-7-17	to	1-7-17	2	"

(ఈ గ్రామములకు వర్త యిబ్బందిచేత, ఆయాతాళిఖులకు
నాకపోయినా అచ్చట వచ్చుట మా యేజెంట్లు తెలియజేయు
నోటీసుల ప్రకారము జరుపబడును వాటిని మాచి తెలుసుకో
వలయును.)

మద్రాస్ అండు సదరన్ మహ రాటా రైల్వేకంపెనీ లిమిటెడ్.

(ఇంగ్లండులో ఇంకావ్వారేటు కాబడినది.)

పాకాల డిస్ట్రిబ్యుషన్, కదిరి, చాకర్లపల్లి సెక్ట
నులలో రివిన్యూమెయింటెనెన్సు కంట్రాక్టుకు
టెండర్లు కావలయును.

టెండరు ఫారములు, రాయపురములో
నుండు చీఫ్ ఇంజనీరు ఆఫీసువద్దగాని, పాకాలలో
నుండు డిస్ట్రిబ్యు ఇంజనీరు ఆఫీసువద్ద గాని రు
2-0-0 చెల్లించినచో దొరకగలవు. నిష్టితమయిన
ఫారము పైనగాని టెండరు అంగీకరింపబడదు.
రాయపురములో నుండు చీఫ్ ఇంజనీరు ఆఫీసు
లోగాని, లేక పాకాలలోనుండు డిస్ట్రిబ్యు ఇంజనీ
రింగు ఆఫీసులోగాని తెలిసికొనదగిన నిబంధనల
ననుసరించి వై సెక్టనులలోని పనులు జరుపబడ
వలెను.

ప్రతి టెండరుతోను రు 50-0-0 డివాసిటును
పంపవలెను. కోరబడినపుడు అగ్రిమెంటును
వ్రాయజాలని వారి ధరావతు తిరిగి వాపసు
చేయబడదు.

టెండర్లు, 16-7-1917 తేదీ సాయంత్రము
2 గంటలవరకు టెండర్లు అంగీకరింపబడును. ప్రతి
టెండరు, కవరు పైన “పాకాల డిస్ట్రిబ్యు చాకర్ల
పల్లి, కదిరి సెక్టనులయొక్క, రివిన్యూ మెయింటె
నెన్సు టెండరు” అనియు, చీఫ్ ఇంజనీరువారికి
యం. అండు. యస్. యం రైల్వే కంపెనీ లిమి
టెడ్. రాయపురం అనియు వ్రాయబడి సీలుచేయ
బడవలెను.

అన్నిటికంటె తక్కువ టెండరును కాని,
మరేదయినను కాని, అంగీకరించుటకు కంపెనీ
వారు బద్ధులు కారు.

ఈ కంపెనీవారి తరపున ఇదివరకు పనిచేసి
యుండని టెండరులు వారి టెండర్లతో సహా,
వారి సన్మాన వత్తములు మున్నగునవి పంప
వలయును.

డెస్ట్రిబ్యుషన్ టెండరుకును, కోరునెడల
అతని యేజెంటుకును ఆ సెక్టనులలో ఇతరుల కిచ్చు
రేటులో సగము రేటునకు సీజను టిక్కెట్టు యివ్వ
బడును.

నోటీసు. (787)

శ్రీపంగిడిగూడెము రాజాగారి వద్ద లండన్
గేజి రయిలు, వేగనుల కుపయోగించు చక్ర
ములు, ఇరుసులు, ఇత్తడి బేరింగులసహా 2 వే
గనులకు సరిపడునవిన్ని, రెండు వేగనుల తాలూ
కు చక్రములు మాత్రమున్ను, ఒకట్రాలియున్ను,
ఇంక ఇతర ఇనుప, బీడుసామానులున్ను అమ్మక
మునకు సిద్ధముగ ఉన్నవి. కాబట్టి కావలసినవారు
వచ్చిచూచి కొనుక్కొనవచ్చును. వివరములు కావ
లసిన యెడల దిగువ సంతకము చేసినవారికి వ్రాసి
తెలిసికొనగలరు.

పంగిడిగూడెం (P. O) } Ch. Yegneswara Rao
కృష్ణా జిల్లా } Hd. Clerk

ప్రాణము గల బొమ్మలు
బయస్కొపులు - ఫిలుములు - డేరాలు - గ్యాసుడిజ
ములు - బొమ్మలకాళ్లు - గారడీ పుస్తకములు విక్రయింప
బడును. కాట్టలూగు కావతనా? (593)
బి. ఈశ్వరప్ప అండు సన్సు, విశాఖపట్టణము.

పింగళ సంవత్సరాదిసంచిక

తయారై సిద్ధముగ నున్నది

పింగళ సంవత్సరమును జరిగిన దినోద్యోగములను సంగ్రహించినందున, ఆధ్యాత్మిక, భౌతిక, సామాజిక, వాణిజ్య, వ్యాపకాదిక విశేషవిషయముల విజ్ఞానదాతకములగు పింగళ సంవత్సరమును, దర్శనీయములగు సంకలనములను పాఠశాలల పటములను గలయున్న చిత్రపటములను గలిగి మంచికాతములపై చక్కగ ముద్రించబడినది.

కాగితముల కలవ్రసం తేసి కాకలసి నన్ని ప్రతులు మాత్రమే సిద్ధము చేయించుచుంటున్న నలయువారు టెంకునే ప్రాసికోను బుచ్చితము: కల 2-0-0
అంధ్రవత్రికా కార్యాలయములకు " " 0-8-0
" అంధ్రవత్రికా " " 0-12-0
" అంధ్రవత్రికా " " 1-0-0
అంధ్రవత్రికా కార్యాలయము, పోస్టుబాక్సు నెం 212 కు, మదరాసు.

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము.

తామర తైలము. పండ్లపాడి. మోహినీ తైలము.
కచ్చి 1-8 0-4-0. కచ్చి 1-8 0-2-0. నీసా 1-8 0-12-0.
అమృతాంజనము డిపో 6, తంబు శెట్టి వీధి, మదరాసు.

కాకభక్షణము

భారతదేశమున మన మన మార్గములను వంశజులను; " అహింసా పరమోధర్మ " అను నీతి నెఱిగినవారము గావున మేము ఈ పుస్తకము యినా ముగా పోషించుచు మేమేధరించి పుచ్చుచున్నాము. కంటనే ప్రాచయము.
219 వైద్యశాస్త్ర ముద్రాణకర్ గోవిందజీ, అంధ్రవత్రికా కార్యాలయము 158, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

TRY ONCE! TRY ONCE!!
AMRUTANJAN
Best Indian Pain Balm
PRICE ANNAS 8 PER BOTTLE
Sold Everywhere.
Our Catalogue sent free on application.
APPLY FOR DETAILS:-
AMRUTANJAN DEPOT,
Bombay & Madras.

మంచిగుణము గల శాస్త్రీయాయాధములు.

బృహత్ మంజుష్టాదికృష్ణ

రక్తమును శుభ్రపరచుటలో ప్రశస్తమైనది.
1 పాను నీసా రు 0-12-0.

చంద్రవధ గుణి

మూత్రవ్యాధుల యందు ఆమోఘముగ పనిచేయును. తులం 1-కి రు 1-0-0.

నానవలేహము

దగ్ధనకు మంచిమందు.
1 పాను నీసా రు 0-10-0.
వ్యవహారములన్నియు సాంప్రద్యభాషలో జరుపవలయును.

జాంఘా సార స్నాటికల్

వర్షి

ఆయుర్వేద యాధముల జేయువారు బొంబాయి నెం 13.
The Zandu Pharmaceutical Works
388 The Ayurvedic Pharmacists,
Elphinstone Road, Bombay, I.

క్రిశ్చియన్ గోకాలకృష్ణ గోకాలకర్ ముగ్గురి రంగుల చిత్ర పటము

ప్రతి 1-8 0-1-0 12 ప్రతులకు 0-9-0
వి. పి. ఖమ్మల ప్రత్యేకము.
అంధ్రవత్రికా కార్యాలయము
పోస్టు బాక్సు 212, మదరాసు.

బాధాపీడితులకు వరము: ఐవోడిక సహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధిసారసపరిల్లా

అంధ్రవత్రిక రక్తములను జనించువాద్యములకు కీటముకంటి మందు. కురుపులను, మచ్చలను గూడవలయు పుండ్లను, ప్రాంతవోపులను అన్ని విధములను గలగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి కత్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి (28)

జ్ఞాపకసారసపరిల్లా గుణ మిచ్చుట నిర్వహించును, సహజమైన మధ్యరచ్చినను అన్ని విధములైన పోషణలను పోగొట్టును. కీటముకంటి పోషకసహజములను, మలబద్ధమును కాకసంబంధమును నొప్పులను పోగొట్టి రక్తమును ఉభయపరుచును. కరొరాశ్యమును గలగ లేయును. 16 రోజులకుర కుండుటకు 4 టోన్సుల బుడ్డిలలో అమ్ముడును.

ప్రాప్తికరు:— పి. డి. సావంత్. 144. ఫననవాడి. నెం 2 బొంబాయి.
Proprietor P. D. SAVANT, Fanaswadi, No. 144, No 2, BOMBAY.

వికభాషాలిపి ప్రశంస

ఇది తెన్నులకంటి అమ్మారాయ విచితము.
కల 0-4-0 పోస్ట్ క ఆధికము.

అంధ్ర సర్వకళాశాల-విద్యా ప్రవృత్తి.

ఇది శ్రీయుక్త కట్టమంచి కామలింగారెడ్డి గారిచే ప్రాచయించి. కల 0-4-0 పోస్ట్ క ప్రత్యేకము.
అంధ్రవత్రికా కార్యాలయము, 6 తంబు శెట్టి వీధి, మదరాసు.

శ్రీ అంధ్ర వచన మహాభాగవతము

ఆనంద గ్రంథమాల ద్వితీయకుసుమము

సంస్కృతమునందు వ్యాసశ్రీకృష్ణుల శ్రీభాగవతమును శేటగా నీటుగులుకు వైలిని పుటములను చేర్చి ముద్రించు చున్నాము. ఇందు శ్రీభగవద్గీత, తిలకము, అనేది అనేక వ్యాఖ్యల యందుగ గల విశేషములను శేర్చించి యున్నాము. ఈ గ్రంథమును చిన్నవైజ్ఞాన మేలైన కాగితములపై సచ్చిత్రించి కాలికోబయిండు చేయించియున్నాము.

1-వ	సంపుటము ప్రథమ, ద్వితీయస్కంధములు	1-0-0
2-వ	" తృతీయ, చతుర్థ స్కంధములు	1-4-0
3-వ	" పంచమ, షష్ఠ స్కంధములు	1-4-0
4-వ	" సప్తమ, అష్టమ స్కంధములు	1-4-0
5-వ	" అష్టమ, నవమ స్కంధములు	1-0-0
6-వ	" దశమ స్కంధము ప్రథమభాగము	1-4-0
7-వ	" " ద్వితీయభాగం సంపూర్ణం	1-4-0
8-వ	" ఏకాదశ ద్వాదశ స్కంధములు త్వరలో వెలువడును. ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అందు కోరె.	

(285) ఆనంద ప్రెస్, మదరాసు

అమృతాంజనము డిపోవారి దివ్యోపధములు.

రు.ల.		రు.ల.		రు.ల.	
దంతచూర్ణము పండ్లతోముటుకు	... 0-2	తామర తైలము; తామర, తీటుకు	... 0-4	మోహినీ తైలము మెత్తుకలు పెరుగుటకు	... 0-12
జీర్ణసాయనము మాత్రలు అశ్వత్థముకు	... 1-4	కుంభుకు తైలము డబ్బి 1-8	... 0-4	రోమహారి మెత్తుకలు డిగుటకు	... 0-8
దంతములహరి పండ్లపోటుకు	... 0-8	గురత్తిదావకము నీసా 1-8	... 1-0	ఉబ్బుసముచకు మందు నీసా 1-8	... 1-0
వ్రజగుణిలు ధాతుపుష్టికి	... 1-0	కఫహరి శీతగట్టు దగ్ధులకు	... 1-4	కస్తూరిమాత్రలు వెద్దలి, సందిలి 50-కి	... 0-10
జ్వరహరి జ్వరములకు నీసా 1-8	... 0-12	కఫహరిహాగము. దగ్ధ, ఉబ్బుగములకుడబ్బి 1-8	0-8	గుఖభోగి మాత్రలు	... 1-0
మూలకంకకు తైలము డబ్బి 1-8	... 0-12	చాయపుపోటుకు మందు	... 1-0	గుఖభోగి తైలము పుండ్లకు	... 1-0
తేలుమందు తేలుగాటుకు నీసా 1-8	... 0-8	గుందరితైలము, ముఖకాంతికి	... 0-8	విరేచనములకు మాత్రలు డబ్బి 1-8	... 0-8
నేత్రాంజనము కంటివ్యాధులకు	... 0-4	పగుళ్లకు తైలము శీతపగుళ్లకు	... 0-6	గ్రహణి మాత్రలు డబ్బి 1-8	... 0-8
కలరామాత్రలు వాంతిధేదులకు	... 0-6	కష్టశాలహరి మెదలిపోటుకు	... 0-6	శిరోవేదన మాత్రలు తిలనొప్పులకు	... 0-12
గట్టిక తైలము గట్టికదెలకు డబ్బి 1-8	... 0-8	జ్వాలాని మాత్రలు మలబద్ధమునకు	... 0-8	కాలినపుండ్లకు మానె నీసా 1-8	... 0-8
చామలకర్పూరము నీసా 1-8	... 0-6	బురువాతినారి ఎముడికలకు	... 0-8	శిశుకు ద్రావకము నీ సా 1-8	... 1-0
తేలుకు మందు నీసా 1-8	... 0-4	కుసుమారి మాత్రలు, కుసుమవ్యాధులకు	... 1-0	తాంబూలమాత్రలు, సువాసనగానుండును 50-కి	0-8

పోస్టు ఖర్చులు వేటు. అమృతాంజనము డిపో, మదరాసు ఆంధ్ర బొంబాయి.